

Hər kəs ədalətli olacaq

www.adalet.az

ADALET

Qurucusu:
Adil Minbaşiyev

İctimai-siyasi, hüquq qəzeti

Qəzet 1990-cı ilin
iyulundan çıxır

№ 42 (6085) 1 noyabr 2024-cü il

Qiyməti 40 qəpik

Paytaxtda yeni park salındı

Bax:səh-2

Aqil Abbas

PARLAMENTDƏKİ ÇIXIŞIMI BAŞQA YERƏ YOZANLARA

Bax:səh-3

Qəzetiimizin əməkdaşı Ceyhun Rüstəmovun qızı Nurcan xanım Bəhreyn-2024 Gimnaziada idman oyunlarında paraüzgüclük üzrə yarışlarda iştirak edərək Azərbaycana qızıl medal getirib. Bu münasibətlə Nurcan Ceyhunjızını ürəkdən təbrik edir ve ona yeni-yeni uğurlar arzulayıraq.

"Ədalət" qəzetiinin kollektivi

Təkcə Parisdən yox, Fransanın hər yerindən. Özünü demokratiyanın, insanlığın beşiyi sayan Fransa deyir ki, qonaq bir gün olar, üç gün olar, bir həftə olar.

Ukraynalılar da deyir ki, başımıza eley bir oyun açmışınız ki, qonaq bu il burdadı, gələn il də sərasər.

ABŞ başda olmaqla Avropa dövlətləri, qisasi NATO guya Rusiyani gücdən salacaqlarına inanıb Ukraynanı verdilər bəda. Ölkə dağlılıb, böyük şəhərləri Ağdamın gүnүne düşüb. Əhalisinin on milyonu ölkəni tərk edib üz tutub Avropaya, guya Avropada yağ-bal verirlər, heç şor-çörək də vermirlər. Demək olar ki, Avropa ölkəleri ukraynalıların elindən beziib.

Öz cəzandır, çək, Balaş!

GÜRCÜSTAN QƏRBDƏN ÜZ DÖNDƏRİR

Keçirilən Parlament seçimlərində Qərb meyillilər acı-naqalı bir məglubiyətə uğradılar. Heç nə xalqın yaddaşından çıxmır.

2008-ci il avqust müharibəsində Rus tankları Tbilisinin 25-30 kilometrliyinə çatanda, Saakaşvili qalstukunu çeynəyəndə, Gürcüstanın qoltuğuna iki yetişmemiş qarız verən ABŞ yalnız bəyanat verməklə kifayətləndi, Qərb ölkələri də həmçinin. Xalq da Qərbin verdiyi xoş və boş xəyalallarla yasaq istəmir. Seçkinin nəticələri də bunu göstərdi.

UKRAYNALILARI
PARİSDƏN
QOVURLAR

GÖNCƏLİLƏRİ NIYƏ SINDIRMAQ İSTƏYİRLƏR?!

Gəncə təkcə ölkəmizin ikinci ən böyük şəhəri deyil, eyni zamanda ən qədim şəhəridir. Şəhər mədəniyyəti ilə də başqa şəhərlərimizdən fərqlənir. Adamları comərddi, dostcanlıdı, səxavətlidi, belə demək mümkünsə, qabaqlarından yeməyən insanlardı, sözlərinin üstünə söz deməyi sevirlər.

İndi belə bir şəhərin adamlarını "Kəpəz" klubuna olan münasibətlə niyə sindirmaq istəyirlər?

Avropada Gəncədən az əhalisi olan ölkələr var ki, 10-15 komanda saxlayır, ölkə çempionatları da Azərbaycan çempionatından maraqlıdır.

Bax:səh-2

Zakir Fəxri Əlsəmid Kür deyir ki, "qardaş, mən ta araq içməyi tərgitməş, qayitmişam haqq yoluna, namaz qılıram".

Əlsəmid Kür:

- Ha, yaxşı, qardaş, Allah qəbul eləsin.

Üstündən bir ay keçməmiş,

GÜNÜN LƏTİFƏSİ

Əlsəmid Kür görür ki, Zakir Fəxri babat vurub səndəloyə-səndəloyə gəlir, töccübə:

- Boy qarası, bəs arağı tərgitmədin, namaz qılırdın, noolda?

Zakir Fəxri:

- Qardaş, bu səhər tezəm durub namaz qılırdım, yuxarıdan səs gəldi ki, "ayə mən soni namaz qılmaq üçün yox ey, araq içmək üçün yaratmışım, dur get araqımı ic".

Prezident yeni nəsil metro qatarları ilə tanış oldu

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev oktyabrın 31-də "Bakı Metropoliteni" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin (QSC) Bakıda komplektləşdirilən yeni nəsil metro qatarları ilə tanış olub.

Rəqəmsal inkişaf və nəqliyyat naziri Rəşad Nəbiyev və "Bakı Metropoliteni" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin sədri Zaur Hüseynov dövlətimizin başçısına qatarlar barədə məlumat verdi.

Dövlətimizin başçısı Bakıda komplektləşdirilən qatarların vəqonlarına baxdı.

Qeyd edildi ki, yeni qatarlar nəzəre alınmaqla, Bakı metropoliteninin vəqon parkında innovasiyalar baxımından sonuncu nəslə mənsub vəqonların ümumi sayı 150-yə çatdırılıb.

***

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev oktyabrın 31-də Bakıda Zığ Elektrik Avtobus Parkının fealiyyəti ilə de tanış olub.

Dövlətimizin başçısına burada Çin Xalq Respublikasının istehsalı olan elektrik mühərrikli "BYD" markalı avtobus və "TX5" markalı elektrik mühərrikli taksi nəqliyyat vasitələri təqdim edilib.

Rəqəmsal inkişaf və nəqliyyat naziri Rəşad Nəbiyev Prezident İlham Əliyevə görülən işlər barədə məlumat verdi.

Bildirildi ki, Zığ Elektrik Avtobus Parkının ümumi ərazisi 5,4 hektardır. Tutumu 210 elektrik avtobusu olan parkın ərazisində 60 şarj stansiyası mövcuddur.

Hazırda avtobus parkı Çin Xalq Respublikasının istehsalı olan elektrik mühərrikli "BYD" markalı 160 avtobusdan ibarətdir.

Dövlətimizin başçısına avtobusların texniki göstəriciləri barədə məlumat verildi.

Paytaxtda yeni park salındı

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev oktyabrın 30-da Bakının Nəsimi rayonunda Zərifə Əliyeva, Rixard Zorge küçələrinin və Neftçilər prospektinin əhatasında yerləşən ərazilədə aparılmış abadlıq və yenidənqurma işlərləndən sonra yeni salınan parkda yaradılan şəraitle tanış olub.

Adət.az xəber verir ki, Bakı Şəhər İcra Həkimiyətinin başçısı Eldar Əzizov dövlətimizin başçısına burada həyata keçirilən abadlıq və yenidənqurma işləri, yeni salınan parkda yaradılan şərait barədə məlumat verdi. Paytaxtimizin da-ha da müasirləşdirilməsi, şəhərin abadlaşdırılması istiqamətində görürlən işlər yaşlılıq zolaqlarının və parkların salınması ilə paralel şəkildə davam etdirilir. Bele istirahət məkanlarından daha biri Azərbaycan Prezidentinin göstərişinə əsasen Nəsimi rayonu ərazisində salınan yeni parkdır.

Bildirildi ki, yeni salınan parkda sakinlərin və qonaqların asudə vaxtlarının səmərəli təşkili üçün qısa müddətde gözəl şərait yaradılıb. Ərazidə asfalt örtüyü leğv edilerek müasir tələblərə cavab verən piyada yolları salınıb. Yeni parkda yaşıllaşdırma, işıqlandırma işləri görülüb, müasir oturacaqlar quraşdırılıb, uşaq əyləncə zonası yaradılıb.

Qeyd edək ki, son illərdə Prezident İlham Əliyevin tapşırıq və göstərişlərinə uyğun olaraq Bakıda həyata keçirilən abadlıq-quruculuq işlərinin həcmi daha da artmaqdır. Paytaxt sakinlərinin və ölkəmizə gələn turistlərin istirahəti üçün ən müasir parkların və yeni yaşlılıq zolaqlarının salınması, Bakının qədim tarixi memarlıq nümunələrinin bərpası və müasir binaların tikilib istifadəye verilməsi ölkəmizdə həyata keçirilən kuruculuq işlərinin daha da genişləndirilini göstərir. "Yaşıl dünya naminə həmreylik ili"ndə de yeni parkların və yaşlılıq zolaqlarının salınması, əhalije xidmət göstərən müasir infrastrukturun yaradılması Bakının dönyanın ən gözəl şəhərlərindən birinə çevriləməsi istiqamətində həyata keçirilən əhəmiyyətli tədbirlərdəndir. Nəsimi rayonu ərazisində yeni salınan park da Bakı şəhərinin simasının daha da gözəlləşməsi və paytaxt sakinlərinin istirahəti baxımdan əhəmiyyətlidir. Yeni parkının salınması gələn ay COP29-a ev sahibliyi edəcək ölkəmizdə elan olunan "Yaşıl dünya naminə həmreylik ili" çərçivəsində həyata keçirilən işlər də töhfə vermək baxımından xüsusi ənənə davayıdır.

Spiker: "Heç bir təzyiq və hədə-qorxu bizi yolumuzdan döndəre bilməz"

"Biz ölkəmizə qarşı irəli sürülen əsassız ittihamları, cəfəng iddiaları, təhdid və tələbləri qətiyətə rədd edirik".

Adət.az xəber verir ki, bunu Milli Məclisin iclasında spiker Sahibe Qafarova deyib.

Spiker bildirib ki, Avropa parlamenti bu qətnaməsi ilə dövlətimizin suverenliyinə və ərazi bütövlüyünə meydən oxuyur:

"Avropa parlamenti Bakıda keçiriləcək COP29 kimi müüm beynəlxalq tədbirdən ölkəmizə qarşı siyasi təzyiq aləti kimi istifadə etməyə cəhd göstərir. Heç bir təzyiq və hədə-qorxu bizi yolumuzdan döndəre bilməz", - deyə spiker qeyd edib.

Nicat Novruzoğlu

Üslubunuz mənə "Komsomolskaya Pravda"ni xatırladır"

Hikmət Hacıyev onları tənqid etdi

Azərbaycan Prezidentinin köməkçisi - Prezident Administrasiyasının Xarici siyaset məsələləri şöbəsinin müdürü Hikmət Hacıyev Azərbaycana qarşı çirkin təbliğat kampaniyası aparan bir sıra xarici media qurumları və onların rəhbərlərinə cavab verib.

Adət.az xəber verir ki, bu barədə Hikmət Hacıyev sosial şəbəkədə yazıb.

"Mən həmişə Azərbaycana qarşı çirkin təbliğat kampaniyası aparan "Washington Post" qəzetinin və bəzi Konqres məşələrinin diqqətini xüsusi COP29-un əvvəlində Ceff Bezosun bu məqaləsinə cəlb etmək istərdim. Cəsarətli və haqqlı tənqidində Bezos WaPo və digər media kimi nümunələrlə etibar səviyyəsinin nə qədər aşağı düşdüyünü göstərir.

O, həmçinin qurban obrazının yaradılmasının fayda vermədiyini də qeyd edir: "Güven və reputasiya ilə bağlı keçirilən illik ictimai sorğularda jurnalistlər və media müntəzəm olaraq ən aşağıya, çox vaxt Konqresden bir qədər yuxarıya düşüb. Lakin bu ilki Gallup sorğusunda biz Konqresden aşağı düşə bildik. Bizim peşəmiz indi ən az etibar edilən peşədir. Etibarlılığın olmaması yalnız "The Post" a aid deyil. "The Washington Post" və New York Times mükafatlar qazanır, lakin biz getdikcə daha çox yalnız müəyyən bir elita ilə da-nışırıq. Getdikcə daha çox özümüzə danişırıq".

Prezidentin köməkçisi qeyd edib ki, Bezosun məqaləsi milli səviyyədə problemlərə toxunur, global miqyasda isə inam hetta çox aşağıdır: "Dünya qara ilə ağı yaxşı fərgləndirir. Menfi təbliğatlar dünyada yalnız ikrəh və inamsızlıq yaradır".

Sonda isə Hikmət Hacıyev "The Washington Post" daki dırnaqarası yoldaşlara səslenib: "Üslubunuz və iş metodologianız mənə SSRİ-nin son günlərindəki "Komsomolskaya Pravda"ni xatırladır".

Komite sədri: "Wikipedia" platformasından şəhidlərimizin adını silənlərlə ciddi mübarizə aparmalıydıq

"Wikipedia" platformasından şəhidlərimizin adını silənlərlə ciddi mübarizə aparmalıydıq.

Adət.az xəber verir ki, bunu Milli Məclisin plenar iclasında Regional məsələlər komitəsinin sədri Siyavuş Novruzov deyib. O qeyd edib ki, bu addımı beş nefər adı, soyadı Azərbaycan vətəndaşı olan, amma qanı və DNK-sı erməniyə məxsus olan insan edib: "Onlar platformanın Azərbaycan segmentindəki bu addımıla kifayətlənməyib, şəhidlərin adının Türkiyə "Wikipedia"ından da çıxarılmış ilə bağlı müraciət ediblər. İndi isə Xocalı qurbanlarının adının bu platformadan çıxarılmışını istəyirlər. Qanunvericiliyə görə, şəhid Azərbaycanın ərazi bütövlüyü uğrunda canından olan şəxsdir. Bundan artıq ensiklopedik məlumat ola bilərmi?!"

Komite sədri xatırladı ki, Azərbaycanda informasiya təhlükəsizliyi ilə bağlı qanunlar qəbul edilib:

"Aidiyyəti orqanlar bununla məşğul olmalıdır. Öncədən addım atmaq lazımdır ki, başqa məlumatlarınızın ensiklopedik olmadığını bəhanə edərək silməsinlər". Parlamentin sədri Sahibe Qafarova isə bildirib ki, "Wikipedia" rəsmi, akademik ensiklopediya deyil. Bunu nəzəre almaq lazımdır".

Aqil Abbas

GƏNCƏLİLƏRİ NİYƏ SINDIRMAQ İSTƏYİRLƏR?!

Gəncə təkcə ölkəmizin ikinci ən böyük şəhəri deyil, eyni zamanda ən qədim şəhəridir. Şəhər mədəniyyəti ilə də başqa şəhərlərimizdən fərqlənir. Adamları comərddi, dostcanlıdı, səxavətli, belə demək mümkünsə, qabaqlarından yeməyən insanlardı, sözlərinin üstünə söz deməyi sevmirlər.

İndi belə bir şəhərin adamlarını "Kəpəz" klubuna olan münasibatla niyə sindirmaq istəyirlər?

Avropada Gəncədən az əhalisi olan ölkələr var ki, 10-15 komanda saxlayır, ölkə çempionatları da Azərbaycan çempionatından maraqlıdır.

Allahın cindr ölkələrin-dən biri olan Cəbəlliürtiq-də də futbol var.

Vaxtilə "Turan"ın zəif oynadığı və sahibsiz olduğunu dövründə belə bir köşə yazmışdım: "Olmayan Ağdam və olan Tovuz". İndi həmin ifadəni Gəncəyə də işlədə bilərik: "Olmayan Ağdam və olan Gəncə".

400 minlik əhalisi olan bir şəhərin stadionu yoxdu, "Qarabağ" komandası kimi hər yerdə qonaqdı. Cənab Prezident İlham Əliyev çox qisa bir zaman əsasında Xankəndidəki stadionu bərpa elədi və "Qarabağ"la "MOİK" arasında Kubok oyununda da topa ilk zərbəni özü vurdur. İndi azad olmuş ərazilərdə böyük tikinti-quruculuq işləri aparan Cənab Prezident İlham Əliyev işini-güçünü atıb Gəncədəki stadion-la da ilgilənməlidir? Bəs, futbol təsərrüfatına baxan təşkilatlar nə ilə məşğul olmalıdır, oyunçu alıb-satmaqla, xaricdən məşqçi götirməkləmə?

Neçə vaxtdır eşidirik ki, Gəncədə stadion tikilir. Nə vaxt başa çatacaq, Vanqa da sağ deyil ki, gedib ondan soruşaq.

87-88-ci illərdə Ağcabədi də stadionu iməclik yolu ilə tikmişdilər. Və həmin stadionun tikintisində man da Bakıdan gedib fəhlə kimi istirak edirdim. İndi Gəncədə də iməcliklər bu stadionu çıxan tikib qurtarmış olardılar, heç bir o qədər də xərc çıxmaz.

Yəqin ki, yeni stadion istifadəyə verilənə qədər "Kəpəz" yenidən birinci liqaya qayیدəcək. Bununla da Gəncədə futbol Azərbaycanın milli komandasının günüən düşəcək, yəni ölücək.

Yazının sonunda bir məsələyə də toxunmaq istəyirəm. Klubun rəhbərliyi nə qədər pul verib xaricdən Santuş adlı bir qapıcı götirdib. O da ortalama hər oyunda üç top buraxıb. Gəncədə yoldan bir gənci tapıb qapıya qoysalar bu qədər top buraxmaz, gəncəli qeyrəti buna yol verməz.

"Azərbaycan NATO ilə əməkdaşlığı üstünlük verir"

"2024-cü ildə Azərbaycanın qaz hasilatı ümumilikdə 23 milyard kubmetr təşkil edib ki, onun da 9 milyard kubmetri Avropada ixrac olunub".

Adət.az xəber verir ki, bunu Xarici İşlər Nazirliyinin Hərbi-Siyasi Məsələlər idarəsinin reis əvəzi Anar Müttəlimov Azərbaycanın NATO ilə Tərəfdəşliyi Çərçivəsində Enerji Təhlükəsizliyi və İqlim Dəyişikliyi çərçivəsində Bakıda keçirilən Forumda bildirib.

O qeyd edib ki, Azərbaycan Avropada təhlükəsizliyən ənənə verilməsi istiqamətində götürdüyü öhdəliklərə sadiqdir:

"30 illik müddətə baxıqdır Azərbaycan ciddi irəliləyişlərə nail olub.

Azərbaycan NATO ilə müxtəlif məsələlər ətrafında siyasi cəhətdən feal əməkdaşlığı üstünlük verir. Azərbaycan Avro-Atlantik bölgəsində təhlükəsizliyə ənənə verilməsi istiqamətində öhdəliklər götürür.

O həm təhlükəsizlik sektorunda İslahat, etraf mühit, sülh və təhlükəsizlik, həm də enerji təhlükəsizliyi baxımından etibarlı tərəfdəşdir.

Azərbaycan uzun illər ərzində Şərq və Qərb arasında körpü rolunu oynayır. Artan telebatları da nəzərə alaraq Azərbaycan Avro-Atlantik bölgənin enerji təhlükəsizliyinə töhfə vermək mümkündür. Hesab edirik ki, bu müzakirələr məhsuldar olacaq".

COP29-a Prezidentliyi çərçivəsində Azərbaycan iki mühüm istiqamətdə fəaliyyət göstərəcək. Onlardan biri öhdəliklərin genişləndirilməsi, digeri isə məqsədlərin artırılmasıdır. Bir enerji təminatçı kimi həm də ekoloji təhlükəsizliyə töhfə vermək mümkündür. Hesab edirik ki, bu müzakirələr məhsuldar olacaq".

Nicat

ƏDALƏT •

1 noyabr 2024-cü il

Leyla və Arzu Əliyeva ağacəkmə aksiyasında

"Yaşıl dünya naminə həmrəylik il" çərçivəsində oktyabrın 29-da Heydər Əliyev Fonduñun vitse-prezidenti, "IDEA" İctimai Birliyinin təsisçisi və rəhbəri Leyla Əliyeva və Bakı Media Mərkəzinin rəhbəri Arzu Əliyevanın iştirakı ilə paytaxt Bakının Xətai rayonunda yerləşən "Gənclik" parkında növbəti ağacəkmə aksiyası həyata keçirilib.

Adalet.az xəber verir ki, Heydər Əliyev Fonduñun "Regional İnkışaf" İctimai Birliyinin və "IDEA" könüllülərinin, o cümlədən Avropa Azərbaycan Məktəbinin şagirdlərinin iştirakı ilə baş tutan ağacəkmə aksiyası zamanı 600 ədəd Eldar şəmi əkililib.

Qeyd edək ki, "Gənclik" parkı Heydər Əliyev Fonduñun teşəbbüsü ilə salınıb. Ərazisi 43 hektar olan parkda yaşıllıq zolaqları ilə yanaşı, eýlence və istirahət sahələri yaradılıb. Eyni zamanda tədbir zamanı IDEA İctimai

Birliyinin "Şəhər ekologiyası" ("Urban Ecology") layihəsi çərçivəsində "Gənclik" parkında mövcud olan yaşıllıq sahəsinə Bakı Zooloji Parkeında çıxaldılmış 20 sincab buraxılıb. "Şəhər ekologiyası" layihəsi şəhər mühitine xas olan ve keçmişdə geniş yayılmış fauna növlərinin qorunmasına və qaytarılmasına yönəlib. Sincabların məhz bu əraziyə buraxılmasında digər məqsəd onların "Gənclik" parkı ərazisində təbii şəkildə çıxalmasıdır. Keçmişdə Bakı şəhəri ərazisində coxsayılı

sincab və tutuquşular məskunlaşmış və onlar parklarda, yaşıllıqlar mövcud olan digər ərazilərdə insanlar arasında sərbəst dolaşır. Lakin ötən əsrin sonlarında mövcud olan ekoloji problemlər səbəbindən bu növlərin sayı keskin azalmışdır. Son illər ölkədə aparılan geniş yaşıllaşdırma və abadlaşdırma işləri, xüsusən de IDEA İctimai Birliyinin səyərləri sayesində Bakıda qanunsuz ağac kəsilməsi hallarının azaldılması və saysız-hesabsız yeni ağacların ekilmesi nəticəsində şe-

hərde bir çox fauna növlərinin qaytarılması üçün münbit şərait yaradılıb.

"IDEA" İctimai Birliyi bu cür ekoloji təşkilatların müətəmadi olaraq təşkilili ilə etraf mühitin mühafizəsinin vacibliyini insanların, xüsusile, gənc nəslin diqqətinə çatdırır və onları ekoloji problemlərə qarşı mübarizədə birgə fəaliyyətə səsənlər.

Vətəndaşlar qanunsuz ağac kəsilməsi halları ilə rastlaşdırıda şikayət və təklifləri ni şəhər və ya mobil telefonlardan 1113 qaynar xətt vasitəsi ilə IDEA İctimai Birliyinə çatdırır bilərlər.

Qeyd edək ki, "1113 - Təbiətin təcili yardım" qaynar xətt və mobil qrupu 2014-cü ildə Heydər Əliyev Fonduñun vitse-prezidenti, IDEA İctimai Birliyinin təsisçisi və rəhbəri Leyla Əliyevanın təşəbbüsü ilə "Ağacların kəsilməsinə yox!" programı çərçivəsində yaradılıb. Söyügedən qaynar xəttə daxil olmuş minlərlə vətəndaş şikayəti üzrə tədbir görülüb.

Dövlət Vergi Xidməti bu sahibkarlara xəbərdarlıq etdi

Nağdsız vəsaitin qəbul edilməsi yalnız POS-terminal vasitəsilə həyata keçirilməli, bu zaman vətəndaşlara POS-terminalın qəbzi ilə yanaşı nəzərət-kassa aparatının çeki də təqdim edilməlidir.

Adalet.az xəber verir ki, bu barədə iqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidmətinin sahibkarlara müraciətində bildirilir.

Qurum bəyan edib ki, "İstehlakçıların hüquqlarının müdafiəsi haqqında" Qanuna uyğun olaraq POS-terminalların quraşdırılması, "Elektron ticarət haqqında" Qanuna əsasən isə istehlakçıların elektron ödəniş etmek imkanını təmin etmək vergi ödəyicilərinin birbaşa vəzifələrinə aiddir.

Eyni zamanda, POS-terminal quraşdırılması məcburi olan obyektlərdə bu hallara nəzarət və nağdsız ödənişlərin qəbulundan imtina hallarının müəyyən

edilməsi ilə bağlı operativ vergi nəzərəti tədbiri keçirmək vergi orqanının hüquqlarına aid edilib.

"Dəfələrlə edilmiş xəbərdarlıqlara və aparılan məlumatlaşdırma işlərinə baxmayaraq qeyd olunan qanuna zidd hallar hələ də davam etdiriyi üçün bu istiqamətde vergi nezərəti tədbirləri gücləndirilib. Dövlət Vergi Xidməti bir daha sahibkarlıq subyektlərinin nəzərinə çatdırır ki, POS-terminal quraşdırılması məc-

buri olan obyektlərdə POS-terminallarının quraşdırılmamasına və POS-terminalların quraşdırılmış obyektlərdə nağdsız ödənişlərin qəbulundan imtina edilmesinə görə təqvim ili ərzində belə hallara 1-ci dəfə yol verildikdə 1 000 manat, 2-ci dəfə yol verildikdə 3 000 manat, üç və da haçox dəfə yol verildikdə isə 6 000 manat maliyyə sanksiyaları tətbiq olunur.

Bununla əlaqadardır sahibkarlara Vergi Məcəlləsində nəzərdə tutulan maliyyə sanksiyalarına məruz qalmamaq üçün nağdsız ödənişləri qanunvericiliyin tələblərinə əsasən, yalnız POS-terminal vasitəsilə qəbul etmək tövsiye olunur. Eyni zamanda, Dövlət Vergi Xidməti vətəndaşları mal, iş və xidmətlər alarkən nağdsız ödənişləri kartdan karta köçürmə eməliyyatları ilə deyil, yalnız POS-terminal tələb etməklə həyata keçirməyə çağırır", - deyə müraciətdə qeyd olunub.

Bu dövlət qurumunda nöqsanlar aşkarlandı

Hesablaşma Palatasının sədri Vüqar Gülməmmədovun rəhbərliyi ilə Kollegiya iclası keçirilib.

Adalet.az xəber verir ki, "Naxçıvan Muxtar Respublikasının icbari Tibbi Sığorta üzrə Dövlət Agentliyi publik hüquqi şəxs tərefindən dövlət vəsaitinin istifadəsi və idarə olunması üzrə uyğunluq auditinin nəticələri haqqında Auditor hesabatı" müzakirə edilib. Qeyd olunub ki, aparılmış auditə Agentliyin funksional fealiyyətini yetəri tənzimləyən, gəlir və xərclərinə təsdiqləyən hüquqi aktın olmaması, tabeliyində və strukturunda olmayan qurumlara vəsaitlərin xərcənməsi, sığorta vəsaitlərinin bir hissəsinin digər məqsədlər yənilədilərək təyinatı üzrə istifadə edilməməsi, dövlət əmlakı barədə səlahiyyətsiz sərvəcam verilməklə tibbi sığorta vəsaitləri hesabına əsas vəsaitlər alınaraq və ya əsaslı vəsait qoyuluşu hesabına tikilməli olan tiqinti obyekti vəsait xərcənlərə formalasmış aktivlərin qanunsuz olaraq digər qurumun balansına və istifadəsinə

verilməsi halları müəyyən edilib. Buna yaxşı, tibbi-iqtisadi ekspertiza üçün müəyyən edilmiş tələblər pozularaq müvafiq vəzifelərə tələbləri ödəməyən şəxslərin işə götürüldüyü, tibbi-iqtisadi ekspertizanın düzgün aparılmadığı və göstərilmiş tibbi xidmətlərin deyərindən artıq vəsaitin ödənildiyi, donor sayalarının artıq göstərilərək artıq vəsaitlərin artıq hesabat təqdim edilmədiyi hal-

da tibb müəssisələrinə vəsaitlərin köçürüldüyü, digər qurum və hüquqi şəxs tərəfindən alınmış avadanlıqların əlavə dəyər vergisinin, habelə tibbi mehsulların və avadanlıqların, xidmətərin dəyərini tibbi sığorta vəsaitləri hesabına ödənildiyi, vergi öhdəliklərinin vaxtında icra edilmədiyi, işçilərlə hesablaşmalarda artıq ödənişlərə yol verilidiyi, eləcə də bir sira digər

hüquq pozuntularına yol verilməsi ilə müsəyiat olunan tapıntılar aşkar edilib. Kollegiya müzakirəsinin yekununda yüksək məbləğlərlə ifadə olunan və müvafiq hüquqi məsuliyyətə səbəb olan pozuntulara yol verilməsi halları nəzərə alınaraq, auditin nəticəsi barədə materialların aidiyyəti üzrə müvafiq hüquq-mühafizə orqanına göndərilməsi haqqında qərar qəbul edilib.

Aqil Abbas

PARLAMENTDƏKİ ÇIXIŞIMI BAŞQA YERƏ YOZANLARA

Mənim parlamentdəki son çıxışım müzakirələrə səbəb olub. Məsələnin məğzindən xəbəri olmayanlar məni az qala Möhtərəm Prezident İlham Əliyevə ası çıxarmağa çalışırlar.

Amma xalqımız bilir ki, mən həmişə Möhtərəm Prezidentin daxili və xarici siyasetini, apardığı İslahatları dəstəkləmişəm. Bunu həm köşə yazilarımda, həm də verdiyim müsahibələrdə görə bilerlər.

Əvvələ, Ali Baş Komandan Qarabağı tekçə qarabağlılar üçün yox, bütün Azərbaycan xalqı üçün azad edib. İmkanı olan kim istəyirsə azad olunmuş ərazilərdə sərmaya qoya bilər.

Hazırda Qarabağda böyük quruculuq işləri gedir. Hər il dövlət bütçəsindən bu quruculuq işlərinə külli miqdarda pul ayrılır. Bunun nəticəsində Laçın şəhəri yenidən tikilib, Xocalı yenidən tikilib, Kəlbəcər yenidən qurulur, Füzül şəhərinə qayıdış başlayıb, Ağdamda tikinti işləri elə sürətlə gedir ki, hətta sonuncu dəfə bu şəhərdə olar-kən yolu azdim.

Bərpa olunan şəhər və kəndlər qayıdan əhali işlə təmin olunur. Bunu hər gün televiziyadan və mətbuatdan izləyirsiniz. Qarabağ azad olunsa da həle ki minalardan tam azad ola bilməyib. Ona görə də nə qədər dinc əhali minaların qurbanı olur. ANAMA tam gücü ilə fəaliyyət göstərir. Amma məsələ ondadır ki, Ermənistan torpaqlarımızda elə minalar basdırıblar ki, onu aşkar etməkdə çətinliklər var.

Qaldı mənim çıxışma, əslində yeni qəbul olunan "Torpaq icarəsi haqqında" qanun layihəsində elə mənim dediklərim nəzərdə tutulub. Geri qayıdan əhalinin əkin-biçin, bağ salmaları üçün torpaqla təmin olunması.

Bu qanun qəbul olunandan sonra yerli əhalinin torpaqla təmin olunması və ya icarəyə götürməsi yüz faiz asanlaşır.

Çıxışımı başqa yere yozmağı qəbul etmirəm. Telefonum açıqdır, kim istəyirsə məsələyə bir daha aydınlıq gətirə bilərəm.

"Təəssüf ki, bu sahədə müəyyən problemlər var"

"Ortaq əlifba məsələsi ilə bağlı məqəmən əldə olunmasının arzulayardım. Ortaq əlifba barədə ümumi razılılaşma əldə olunsa da, amma bunun tətbiqi böyük problemdir".

Adalet.az xəber verir ki, bunu Milli Məclisin iclasında deputat Fazıl Mustafa "Azərbaycan Respublikası ilə Özəkbəstan Respublikası arasında müttəfiqlik münasibətləri haqqında Müqavilə"nin təsdiq edilməsi barədə qanun layihəsinin müzakirəsi zamanı deyib.

O bildirib ki, Özəkbəstan kitab sərgilərində, ədəbiyyat mühitində Azərbaycanın son dönen yazıçılarının əsərləri oxundur:

"Biz tərcümə sektor ilə bağlı məsələni ciddi şəkildə inkişaf etdirməliyik. Təəssüf ki, bu sahədə müəyyən problemlər var. Biz ədəbiyyatımızın xaricdə tanınması istiqamətində zəruri olan dövlət fondunu yarada bilməmişik".

Bu şəxslər hərbi-həkim komissiyasının müayinəsinə göndərilməyəcək

Xidməti uyğunsuzluğa görə buraxılmaya təqdim olunanlar hərbi-həkim komissiyasının müayinəsinə göndərilməyəcəklər.

Adalet.az xəber verir ki, bu barədə məsələ Milli Məclisin iclasında müzakirə edilən "Hərbi xidmətkeçmə haqqında" Əsasnaməyə təklif edilən deyişiklikdə əksini tapıb.

Layihəyə əsasən, xidməti uyğunsuzluğa görə (müddətli) həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçularından başqa) buraxılmaya təqdim olunanların da hərbi-həkim komissiyasının müayinəsinə göndərilməyəcək.

Müzakirələrdən sonra sənəd səsverməyə qoyularaq I oxunuşda qəbul edilib.

Nicat Novruoğlu

ƏDALƏT •

1 noyabr 2024-cü il

Rüstem Hacıyev

Tramp, yoxsa Harris...

ABŞ-da prezident seçkilərinə bir həftədən də az vaxt qalsada, mübarizənin favotitii kim olacağına hələ ki, aydınlıq gəlməyib. Keçirilən sorğuların bəziləri Kamala Harrisin azacıq üstünlüyünü qeyd etsələr də, gigərləri qəlebəni Donald Trampa verirlər.

Prezident seçkiləri faktiki olaraq hələ fikirlərini müəyyənleşdirməmiş ştatlar arasında mübarizəni genişləndirməkdədir. Zaman azalıqla, namızadələr siyasi aktuvliklərini nəinki daha da artırırlar, həmçinin ritorikalarını da tərəfləşdirirlər və hətta bir birilərini təhqir etməkdən belə çəkinmirlər.

Donald Trump demokratları administrativ resurslardan istifadə etməkdə günahlandırır. Kanaka Harris və onun tərəfdarları opponentlərini açıq şəkildə faşist adlandırmır və onları Rusiya ilə əlaqədə ittiham edirlər.

Bu dəfəki seçkilər amerikan cəmiyyətini parçalayıb. Eks-prezident Donald Trampa qarşı iki dəfə sui-qəsd cəhdini baş verib. ABŞ-da prezidenlərə ve namızadələrə qarşı sui-qəsd halları yeni deyil. 1963-cü ilde Con Kennedy qətlə yetitildi, daha sonra 1968-ci ildə onun qardaşı Robert Kennedy və Martin Lyuter Kinq öldürdüldü. Daha bir prezidentə, Ronald Reyqana qarşı sui-qəsd cəhdini həyata keçirildi. Ümumiyyətlə amerikan tarixi hələ 19-cu əsrə prezident Avraam Linkolnun qərlə yetirilməsilə də qana bulaşmışdı.

Demokratlar üçün Tramp faktiki olaraq Hitler kimi qiymətləndirilir. Ona görə də, onun aradan götürülməsi, geləcək diktatordan qurtulmaq demək olduğunu düşünenlər də az deyil. İkinci bir tətəfdən bu sui-qəsdlərin Tramp tərəfdarları tərəfindən qurulmuş bir səhna olması də istisna olunmur.

Tramp və respublikaçılar seçicilər arasında əsasən aşağı təbəqənin -fəhə sinfinin ehtimadını daha çıx qazanır. Demokratlar isə əksinə, daha çox varlıklar və savadlılar arasında populyarlıq qazanırlar.

Seçkilərin "neticəsindən" asılı olmayaraq, seçkilərdən sonra da gərginliyin artacağı gözlənilir. Donald Trump qalib gələrsə, demokratların bir çoxu zorakılıqla müşayət olunan genişmiqyaslı mitinqlərə başlayacaqları ehtimalı coxdur.

Harrisin qalib gələcəyi halda isə, Tramp tərəfdarlarının mitinqlərə başlayacağı gözləniləndir. Bundan başqa tərəflərin "hüquqi müstəvədə mühərabəyə" başlayacağı şübhə doğurmur. Belə olan halda isə, 2020-ci ildə olduğunu kimi yene də prezident seçkilərinin nəticələrini Ali Məhkəmenin "qərarı" müəyyən etməli olacaq.

Vətəndaşlar içki və siqarete nə qədər pul xərcləyirlər?

"Milli Məclisdə müzakirəyə çıxarılan yeni qanun laiyahesinə əsasən, spirtli içkilər üçün minimum qiymət müəyyənlaşdırılacak. Dəyişikliklər araq məhsullarının qiymətinin minimumlaşdırılmasını nəzərdə tutur".

Adalet.az xəber verir ki, bunu deputat Vüqar Bayramov deyib. O bildirib ki, bu ilin ilk 9 ayında Azərbaycanda içkilər və tütün məmulatlarına 1 milyard 882 milyon manat xərclənib:

"Əvvəlki ilin uyğun dövrünə nisbətən vətəndaşlarımız içkilər və siqarete 132 milyon manat daha çox pul ayırb. Yəni, içki və tütün məhsullarının aile büdcəsində payı artmadı.

Vətəndaşlarımız qazandıqları her 100 manatın 5 manatını içkilər və siqarete xərcləyirlər. İçki və tütün xərclərinin artması həmin məhsulların qiymətinin yüksəlməsi ilə bağlı olسا da, telebin artması da müşahidə olunur. Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı Azərbaycanda spirtli içki istehlakının növbəti illərdə artacağını proqnozlaşdırır. Adambəşəna istehlak in-di 2.0 litr olduğu halda, bunun gələn il 2.5, 2030-cu ildə isə 3.9 litr olacağı gözlənilir. İstehlak artıraq isə xərc də çoxalır.

Deməli, spirtli içkilər və tütün məhsullarının istehlakını azaltmaqla həm qənaət etmək, həm də daha sağlam olmaq mümkündür.

Ona görə də, alkoqol və tütün məhsullarını istehlak etməkdən, ixrac etmək daha faydalıdır.

Bir zamanlar Qafqazda, Qərbi Azərbaycan ərazisində bir Dərəçiçək mahalı vardı. Nəsil şəbəkəsi Hindistana bağlı olan köçəri haylar Çar Rusiyası tərəfindən bu ərazilərə köçürüldükdən sonra Dərəçiçəyin başına gələməyən faciələr qalmadı.

Alimimiz, filologiya elmləri doktoru, professor, İbrahim Bayramov "Qərbi Azərbaycanın türk mənşəli toponimləri" kitabında bildirir ki, zəngin təbiətə malik Dərəçiçək toponimi Azərbaycan dilində "iki dağ arasında dərin çuxur" mənasında işlənən dəre sözü ilə Azərbaycan dilində "çığçıkları olan bitki", "gül" mənasında işlənən çiçək sözünün bir lesməsindən əmələ gəlib:

"Yaşayış məntəqəsi güllü, çiçəklı, gözəl mənzərəli dərədə yerləşdiyi üçün Dərəçiçək adlandırılıb. Fitotoponimdir. Quruluşa mürəkkəb toponimdir".

Mənbələrdə deyilir ki, kəndin adı 1847-ci ilde deyisdirilib Konstantinovka adlandırılır. 1920-ci illərdə yaşayış məntəqəsinin adı Kalka edilərək Tsaxadzor (Dərəçiçək) qoyulur.

Dərəçiçək mahalindəki Keçərus monastırının erməniləşdirilməsi prosesi

Burada 1897-ci ilde ruslar, ermənilər və azərbaycanlılar yaşamışdır. XX əsrin əvvələrində, 1905-1906-cı illərdə azərbaycanlılar deportasiya olunmuş və yalnız ermənilər və ruslar yaşamağa başlamışdır.

İndi burada yalnız ermənilər yaşayır. Dərəçiçəkde qədim türk memarlığının yadigarı olan Keçərus türk məbədi vardır. Ermənilər tərəfindən dəfələr "bərpa" edilərək erməniləşdirilən bu məbəd de bir vaxtlar bizim idi... Mənbələr bildirir ki, ermənilərin Keçərus dediyi Keçərus məbədi Dərəçiçək mahalının Axta (indi Razdan adlanır) rayonunun Dərəçiçək (Tsaxadzor) kəndində, Zəngi çayının sağ sahilində yerləşir və çox qədim alban kilsəsidir.

Günbəzli dördkünc bina şəklində olan məbəddəki kitalələrdən onun XI əsrə tikilməsi məlumdur. Məbəd sovet dövründə bərpa edilərək arxitekturasına və naxışlarına dəyişikliklər edilmiş, erməni kilsəsi kimi tanıdlımsıdır.

Bəli, ermənilər tərəfindən dəfələr "bərpa" edilərək erməniləşdirilən bu məbəd de bir vaxtlar bizim idi...

Adalet.az xəber verir ki, ernəni alımlar özələşdiridikləri bu tip məbədləri dünyaya erməni irsi kimi göstərmək üçün artıq layihələr həyata keçirirlər. Beləki, erməni tarix elmləri namizədi Mikael Malxasyan yalanları qondararaq qeyd edib ki, Keçərus monastır kompleksi orta əsrlərin əsas mili-mənəvi mərkəzlərindən biri olub, erməni kimliyinin qorunub saxlanması və yadçılıqla məqsədönlü şəkilde mübarizə aparıb:

"Məhz Keçərus monastır icmasının israrlı mübarizəsi sayesində orta əsrlərdə Erməni Apostol Kilsəsi öz dini müstəqilliyini, erməni xalqı isə öz mənəvi suverenliyini qoruyub saxlaya bilməsdi.

Keçərus monastırı həm də kilsənin həyətində monastırın memarı Vetsikin qəbir daşı və xaçkarının qorunub saxlanması ilə diqqət çekir.

Orta əsr erməni memarının mezar daşının oxunaqlı yazi ilə günümüzə gəlib çatması nadir hadisədir. Keçərus Monastırı kilsənin ön hissəsində qiyamət səhnəsini əks etdirən divar rəsmi ilə unikalıdır".

Jurnalist və tarixçi Ani Akopyanın sözlərinə görə, XI əsrdə Pəhləvunlar süləlesi tərəfindən əsasi qoyulmuş Keçərus monastırının sayesində Tsaxadzor 1000 ilə yaxındır həm ermənilər, həm də əcnəbilər üçün tanınan məkan olub:

"Tsaqkunyats dağlarının (Pəmbək dağları) ətəyində yerləşən bəqəbə sovet dövründə artıq istirahət zonasına və görkəmli idman mərkəzinə çevrilib, burada müxtəlif ölkələrin idman komandaları bu gün də məşq edir".

Keçərus monastırının və Tsaxadzorun tarixinə həsr olunmuş "Bizim tariximiz" layihəsinin bütövlükdə buraxılışı, videoda.

Baxın və mənim kimi için-için yanın....

Əntiqə Rəşid

Əntiqə Rəşid

Putinin COP-29-a
gəlmək ehtimalı,
gəlməmək ehtimalından
daha yüksəkdir

Hazırda dünya gündəmində ən çox müzakirə olunan məsələlərdən biri də Rusiya Prezidenti Vladimir Putin Azərbaycanın ev sahibliyi etdiyi COP-29 tədbirinə gəlib, gəlməyəcəyi ilə bağlıdır.

Düzdür, hələ oktyabrın əvvəlində Rusiya prezidentinin köməkçisi - prezidentin iqlim məsələləri üzrə xüsusi nümayəndəsi Ruslan Edelqəriyev COP-29-da ya Vladimir Putinin, ya da Baş nazir Mixail Mişustinin iştirak edə biləcəyini açıqlamışdır.

Bir çox Qərb ölkələri təbii ki, Putin kimi bir qesbkarla bir arada olmaq istəmədiyi dünyaya, eyni zamanda Putinin özüne də bəlliidir. Hətta Ukrayna rəsmiləri bildirib ki, əger Putin Azərbaycanın ev sahibliyi etdiyi COP-29 tədbirinə gedərsə, Qərb ölkələri bu tədbirdə iştirakdan imtina etməlidir.

Məlumdur ki, Azərbaycan hökuməti digər ölkə liderləri ilə, yanaşı, Vladimir Putini də dəvət göndərib. Baxmayaq ki, Kremlin sözçüsü Dmitri Peskov Ria Novosti agentliyinə müsahibəsində Putinin iştirakı ilə bağlı "qərarın hələ verilmədiyini" bildirib. Amma Ukraynanın Avropa İttifaqındaki səfir Vsevolod Çentsov Politico neşrinə müsahibəsində Kiyevin bununla bağlı öz müttəfiqlərinə təzyiq göstərdiyini bildirib.

Professor Qabil Hüseyinli Tribunainfo.az-a deyib ki, Rusiya lideri bu ilin avqustunda Bakıda olub və yüksək səviyyədə qarşılanıb. Onun fikrincə, burada təhlükəsizlik və mühafizə ilə bağlı hər hansı amil ola bilməz. Professor əlavə edir ki, Putin Kazanda keçirilən BRİKS summitında də BMT Baş katibi Antonio Guttereslə qapalı danışıqlar aparıb, yəni Bakıdakı konfrans BMT-yə aiddir və burada iştirak etməməsi təşkilatla da bağlı ola bilməz. "Yegane səbab kimi onun Qərb liderləri ilə üzbüüz gəlmək istəməsidir. Rusiya lideri kifayət qədər təcrübəli siyasi xadimdir və düşünür ki, avropalı liderlər onu pərt edə, çıxış zamanı zaldan çıxa bilərlər, boykot skandalı olacaq. Lavrov da BMT-də çıxış edəndə bir çox rəsmilər zalı tərk etmişdi. İkinci, Amerikadan Blinkenin geliş gələcək mövqəsi və Rusiya da prezident səviyyəsində təmsil olunmaq istəməyib. Bu yaxınlarda xəber yayıldı ki, baş nazir Mixail Mişustin iştirak edəcək. Ona görə də bu iki amili ehtimal kimi Görürəm".

Maraqlı haldır ki, bu müzakirələrdə politoloqlar da konkret bir qərara gelə bilmir. Çünkü, hələ indiyə qədər heç bir analitik Putinin 1 saat, 1 gün, 1 həftə sonra atacağı addımın nə olacağının ehtimal belə edə bilmir. Məsələn, politoloqlardan bəziləri düşünür ki, Putin Qərbin və ABŞ-in nümayəndələrinin qarşısına tekəbbürə çıxmə şansından qalmayacaq. Axi, 2 ildən çoxdur Qərb və ABŞ Rusiyani diz çökədirmək üçün səfərbər olsa da, buna nail olmayıb. Ukrayna-Rusiya müharibəsində rəsmən təsdiqlənməsə də Rusyanın qalib olduğunu Qərb də, ABŞ da, dünya da anlaysı.

P.S. Putin rəqiblərinə qalib olduğunu bir də üzbəüz, qarşı-qarşıya duraraq gözlərinin içinə baxaraq bildirmək istəyəcək. Onun vecinə deyil ki, belə bir möhtəşəm tədbir baykot oluna, yaridan kəsilsə bilər. Putinin özünün məqsədləri var, ona çatmaq üçün nəinki, COP-29-u, Azərbaycanı da qurban verməyə hazırlır.

Arayık Arutyunyan həm iranlı, həm türkiyəli jurnalistləri ölkəsinə dəvət etdi

Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan Türkiye mediasının nümayəndələrini ölkəsinə dəvət edəcək.

Adalet.az xəber verir ki, bunu Ermənistanın 2025-ci il dövlət bütçəsi layihəsinin parlamentin maliyyə və kredit məsələləri üzrə komissiya-sında müzakirəsi zamanı baş nazir aparatının rəhbəri Arayık Arutyunyan deyib. O bildirib ki, türkiyeli jurnalistləri İrəvan'a dəvət etməkdə məqsəd Ermənistanın "Sülh kəsişməsi" təşəbbüsünün işqlandırılmasına nail omaqdır.

Arutyunyan əlavə edib ki, yaxın vaxtlarda iranlı ekspertlərinin də Ermənistanda 4 günlü səfəri planlaşdırılır: "Sülh yol ayrıcı" yəni də müzakirə mövzularından biri olacaq. Bundan əlavə, bu ilin sonu və ya gələn ilin əvvəlində Ermənistanda regionun bir sıra ekspert mərkəzlərinin nümayəndələrinin görüşü keçiriləcək.

Əntiqə Aslan

ƏDALƏT •

1 noyabr 2024-cü il

"Bakıdan Ermənistana göndərilən 67 vaqon ərzaq, 48 çən kerosin, 205 milyon rubl"

Ötən gün - oktyabrın 24-də Rusiya Federasiyasının Kazan şəhərində keçirilən XVI BRİKS Sammiti əsnasında Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Ermənistanın Baş naziri Nikol Paşinyan arasında görüş olub.

Görüşdə tərəflər ikitərəfli sülh gündəliyinin irəli aparılmasını, o cümlədən sülh sazişini, sərhədlərin delimitasiyası və demarkasiyasını, qarşılıqlı maraq doğurğan digər məsələləri müzakirə ediblər.

Bundan başqa Ermənistan Baş naziri Nikol Paşinyan XVI BRİKS Sammitinin "Outreach" / "BRİKS+" formatının ilk plenar iclasında çıxışında deyib ki, Azərbaycanla sülh müqaviləsi layihəsi 80-90 faiz razılaşdırılıb.

Bütün bunlardan sonra erməni ictimaiyyətində Paşinyana qarşı bir nifret nitqi aktivləşməyə başlayıb. Eyni zamanda ölkəmiz və ölkəmizdə baş tutacaq Bakı COP29 tədbiri hədəf alınıb.

Maraqlıdır ki, ermənilərin separizminə, terrorçuluğuna qarşı müharibə başladır, ermənilərin harayıqşırığı, vay-sivəni döyüni başına götürdü. İndi isə müharibə geridə qalıb və hər iki qonşu dövlət sülh yolunda addımlamaq mecburiyyətindədirler. Amma yənə də ermənilərin hayr-kübü, sivəni, yalan hayqırılıarı döyüni başına götürüb.

Biz nə etsək, bu ermənilərə hansı yaxşılığı etsək ermənilər nəhayət yumşalar, sakitləşər, nifretləri azalar və birgə, müharibəsiz bir həyat yaşayarıq?

Sualım siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Zaur Əliyevdir və əminəm ki, Zaur müəllimin cavabı erməniləri sakitləşdirməsə də bizim narahatlılığımızı qismən aradan götürürək.

- Zaur müəllim, Qafqazda dinc yaşıamaq ermənilərlə problem yaşamamaq üçün bütün yolları sıraqlanmışdır. Sülh mümkün deyil, nifret bitmək bilmir. Bəlkə sizdə heç kimin ağlına gəlməyen sıraqlanmış keçirilməsi vacib olan bir "yol" məsləhəti var?

- Əslində "Erməni kilsəsi və terror. Erməni tarixində Ermənistən dövlətinə qədər" kitabında da, digər kitablarında ermənilərin xarakterini, məqsəd və məramlarını, genetic olaraq vəhşiliklərini geniş şəkildə təhlil etmişən və bütün bu haqqda yazdıqlarının məntiqi nəticəsi də odur ki, ermənilər yer üzünə hansı xisətlə gəliblər, eleyə o xisətlə də dünya durduracağı var olacaq.

Onları təbəyiənləndirmək, qan iyi verən məqsəd və məramlarından çəkindirmək, sülhə getirmək, mərhəbanlıqlı etmek absurd bir şeydir. Sovetlər dönməndə süfrəmizin başında oturublar, en yüksək kürsülər-

-Bəli...
-Bilirsiniz, mediada tez-tez yazıları ki, Paşinyan sülh müqaviləsi imzalanması üçün tələsir. Əlbətə, bu dündəyada, bu coğrafiyada bizi özlərinə düşmən ediblər, amma bilirlər ki, biz olmasaq Ermənistən adlı dövlət da olmaz. "Niyə"ni bir tarixi faktla aydınlaşdırırmı Deməli, 1920-ci ilin mayında Ermənistənə əhalinin ərzaqla təmin edilməsində çətinliklər yarandı və eleyə bir acliq günləri başlandı ki, Ermənistən İngiləz Komitəsi Moskvaya yazaraq kömək istədi. Lakin onlardan kömək gəlmədiyi görək Tiflisdə və Bakıya Ermənistən İngiləz Komitəsinin üzvləri Mu-

səlyan - Sədr və Hərbi Komissar, Avis Nuriçanyan - Xarici İşlər üzrə Komissar kömək üçün müraciət edirlər. Gürcüstən "özümüze ərzaq çatmir" deyə kömək göstərmir.

- Amma Azərbaycan "səxavət əli"ni açır, eləm?

- Nəriman Nərimanovun sədri olduğu Azərbaycan İngiləz Komitəsi isə dərhal kömək etmək üçün razılıq verir.

- Box, eleyə bu faktı göre, Nərimanov "xəyanətkar" adlandıranlar haqlıdır. Axi, bundan 2 il əvvəl Türkiyə ordusu gelib çıxmışdır, ermənilər Qafqazdan oğuz türkləri ilə barabər digər Qafqaz xalqlarının kökünü kəsməyə girişmişdilər? Mart qırğınlarının, soyqırıının müəllifi olan bu topluma kömək olmaq lazımdır idimi?

- Məhz Nərimanovun razılığı ilə həmin ilin mayın sonunda Azərbaycandan Ermənistəna 17 vaqon çörek və 5 milyon rubl yardım edilir. Qatarla təcrübəli partiya işçiləri, kənd təsərrüfatı mütəxəssisləri gedirlər ki, orda sistem qurulsun. Bir müddət sonra, 1920-ci ilin yayında Azərbaycan Ermənistəna 50 vaqon ərzaq, 48 çən kerosin və 200 milyon rubl göndərəndən sonra ermənilər bu çöreyi murdarlamaq üçün hansı böhtanları atdır, hansı bədəməllər etdilər?

- Həmisi kimi, xisətlərinə uyğun bir tərzdə Azərbaycanın insanlıq hərəketinin evezini artıqlaması ilə çıxdılar. Ermənilər bu köməyi ölkədə həkimiyəti devirmək və Azərbaycanlılarının burada sovet hökumətini qurmaq üçün plan qurduqlarını yarızırlar. Məsəl üçün, Ş.Əmirxanyan, "Ermənistənə may üsyani" adlı kitabında yazır: "Bu yardımın məqsədi Daşnak hökumətini devirmək və ölkədə sovet rejimi qurmaq məqsədi ilə Ermənistən türk-tatar qruplarının və Rusiya və Azərbaycan bolşeviklərinin dəstəyi ilə Ermənistən Kommunist Partiyası tərəfindən təşkil edilmişdir".

- Bəy, xan babalarımızdan zorla alınan var-dövlət, mal-müllək gör ki mlər yedizdirilmiş... ? Kasib kəndlilərin sonuncu tikesi əlinənən alınıb haralara göndərilmiş...

- Bele yardımlar tək Ermənistənə edilmirdi ki... 1920-ci ilin may ayında Azərbaycan Krim və Tataristəndə acliqdan xilas etmişdi. 1920-ci ilə dən Bakıya Tataristəndən mütəxəssislər və rəhbər işçilər gəlməyə başladı.

Yerli hakimiyət orqanları yeni gələnlər üçün bütün zəruri yaşayış şəraitini yaratdılar. Onlar mənzillə təmin edildi, ailələrinin Azərbaycan SSR-ə köçürülməsi təşkil edildi. Azərbaycan SSR-in neft sənayesində işləmək üçün ölkələrin digər bölgələrindən işçilərin gəlməsi təşkil edildi. O dövrə acliq çəkən Moskva, Bryansk, Voronej, Volqa bölgəsi, Odessa, Nikolayev, Xarkov, Vladiqafqaz və Gürcüstəndən 20 min-dən çox insan Bakıya penah gətirdi və onlar iş, qalmaq və yemeklə təmin edildilər.

- Zaur müəllim, sizə çox təşəkkür edirəm ki, tariximizin bir çox qaranlıq tərəflərini ziyanızla işqalandırırsınız, bize göstərirsiniz, sizin zəhmətinizi gənc nəsil dəha yüksək qiymətləndirəcəyinə eminəm! Çox sağ olun!

Söhbətləşdi:
Əntiqə Rəşid

de Azərbaycanın idarəciliyində əsas rol olublar, torpağımızda yaşayışlar, yaradıblar, çörəyimizi kəsiblər, amma sovet ittifaqı azacıq axsayan kimi əllərinə silah alıb çörəyini yediyi ölkənin xalqının qanını tökdürələr. Yəni onlardan xoşiyət bir hərəkət gözləmək boş, mənasız bir işdir. Onlar heç vaxt dəyişməyəcəklər.

- Zaur müəllim, Qafqazda dinc yaşamayaq ermənilərlə problem yaşamamaq üçün bütün yolları sıraqlanmışdır. Sülh mümkün deyil, nifret bitmək bilmir. Bəlkə sizdə heç kimin ağlına gəlməyen sıraqlanmış keçirilməsi vacib olan bir "yol" məsləhəti var?

- Azərbaycan Ermənistənə acliqdan necə xilas etdiyi haqqında olan məqalənimizi deyirsiniz?

- Box, eleyə bu faktı göre, Nərimanov "xəyanətkar" adlandıranlar haqlıdır. Axi, bundan 2 il əvvəl Türkiyə ordusu gelib çıxmışdır, ermənilər Qafqazdan oğuz türkləri ilə barabər digər Qafqaz xalqlarının kökünü kəsməyə girişmişdilər? Mart qırğınlarının, soyqırıının müəllifi olan bu topluma kömək olmaq lazımdır idimi?

- Məhz Nərimanovun razılığı ilə həmin ilin mayın sonunda Azərbaycandan Ermənistəna 17 vaqon çörek və 5 milyon rubl yardım edilir. Qatarla təcrübəli partiya işçiləri, kənd təsərrüfatı mütəxəssisləri gedirlər ki, orda sistem qurulsun. Bir müddət sonra, 1920-ci ilin yayında Azərbaycan Ermənistəna 50 vaqon ərzaq, 48 çən kerosin və 200 milyon rubl göndərildi. 200 Azərbaycanlı

«Erməni karuseli» iddiası: Prezidenti

prokurorluğa çağırıldı, cinayət işi açılır...

Xəbər verdiyimiz kimi, ötən gün Gürcüstən Prezidenti Salome Zurabişvili "Asoşeyted Press"ə müsahibəsində deyib ki, Gürcüstəndə keçirilən parlament seçkilərində "erməni karuseli"ndən istifadə edilib:

"Biz buna "erməni karuseli" deyirik. Bilmirəm, bəlkə Ermənistəndə buna "gürcü karuseli" deyirlər. Bu isə o deməkdir ki, seçkidən bir müddət əvvəl müxtəlif bəhənələrlə sosial cəhətdən həssas insanların şəxsiyyət vəsisiqələri götürülüb.

Və sonra səsverme üçün istifadə edilib. Bir şəxsiyyət vəsisiqəsi və müxtəlif elektron cihazlarla bu, hətta 17 dəfə mümkün olub. Onların ixtiyarında çoxlu sayıda şəxsiyyət vəsisiqəsi və şəxsi nömrələr olub", - o bildirmişdi.

Adalet.az xəbər verir ki, Gürcüstən prezidenti Salome Zurabişvili dindirilmək üçün prokurorluğa çağırılıb. Buna səbəb onun oktyabrın 26-da keçirilən parlament seçkilərində saxtakarlıqlarla bağlı açıqlamaları. Gürcüstən Prokurorluğu bəyanatda bildirib ki, 30 oktyabr 2024-cü il tarixində Mərkəzi Seç-

ki Komissiyasının Gürcüstən Cinayət Məcəlləsinin 164-cü maddəsinin 3-cü hissəsi ("Seçkilər Dələduzluq") seçilib."

"MSK-nin elanına və kütłəvi informasiya vasitələri vasitəsilə ictimaiyyətə yayılan məlumatlara görə, Gürcüstən prezidenti Salome Zurabişvili 2024-cü il parlament seçkilərində məmək saxtakarlıqla dair səbutlar olmalıdır və bununla əlaqədar olaraq,

prezident bu il oktyabrın 31-də qanuna uyğun olaraq dindirilməye çağırılabilir", - məlumatda deyilir.

Qeyd edək ki, Gürcüstən Prezidenti Salome Zurabişvili 26-da keçirilən parlament seçkilərinin nəticələrinə etiraz etmək üçün minlərlə insan Tiflisin mərkəzində parlament binası qarşısına toplandı. Xənim Prezident iddia edirdi ki, 26 oktyabrda seçkilərin total şəkildə saxtalaşdırılması baş verib.

Neticələrə görə, seçkilərdə hakim Gürcü Arzusu 53,93% səsle qalıb gəlib.

Parlemente düşməyi bacaran 4 müxalif koalisya və Prezident Zurabişvili isə seçkilərin saxtalaşdırıldığını elan edib və nəticələri tanımayıb.

Nevroloji əlamətlər insultun göstəricisidir

"Insultun ən çox görülen əlamətləri nitqin pozulması, nevroloji əlamətlər, qol və ayaqlarda uyuşma, epileptik tutmalar, həmçinin qusma və başgicəllənmedir".

Adalet.az xəber verir ki, bunu rusiyalı nevroloq, tibb elmləri namizədi Olga Qolubinskaya yeri KIV-ə açıqlamasında deyib.

"Insult həmişə beyin maddəsinin zədələnməsidir. Mərkəzi, sol və ya sağ orta beyin arteriyası təsirlənirse, bəzən bədənin yarısının funksiyası itir.

Məsələn, bir insan işe getməyə hazırlaşdıqda və birdən qolunun və yanağının uyuşduğunu, sıfətinin eybecərləşdiyi ni hiss etdiğə, hər hansı bir funksiya itki, nevroloji simptomlar varsa, her zaman bir növ kəskin xəstelikdən şübhələnmişiniz. Insult müxtəlif növləri var: insan yixılır, bəzən sakit olur - sadəcə olaraq narahatlıq hissi keçirir, söz təpa bilir".

Qolubinskaya qeyd edib ki, hər hansı bir simptomla təcili yardım çağırmaq lazımdır. Nevroloğun sözlərinə görə, evdə bir insana kömək etmək praktiki olaraq mümkün deyil, çünki diaqnoz olmadan onun nə ilə xəstə olduğunu müəyyən etmək mümkün deyil.

Faiq QISMETOGLU
faiqqismetoglu@box.az

Dostları çevirdim astar üzündə...

... Uzun illər keçəsə də onun kədərlı baxışları, narahat ürəyi, çöhrəsindəki hayəcan bu gün də gözümüzün önündədir və yadimdən çıxmır. Yadimdən çıxmayan həm də az-az adamda olan səmimiyyəti idid. Ən qəribəsi o idi ki, qəlbini dəysən də səndən heç vaxt inciməz, küsməzdii. Çünkü onun ürəyində kin-küdərət, xəbəslik ola bilməzdi. Əksinə, onun qəlibi, ürəyi sevgiyə, məhəbbətlə doluydu...

Və onun haqqında keçmiş zamanda danışmaq olmur. Birləriniz, niyə?! Çünkü o, hər gün, hər həftə, hər ay xatırlanır. Oxucularımızın ürəyini lap üzdüyək! Haqqında söhbət açğıımız ziyalı, yazıçı-publisist, jurnalist Surxay Əlibəyliyidir. O Surxay ki, ömrüniün sonuna kimə sözə, qələm və tutduğu yola sədaqətlə oldu və heç vaxt heç kimə ziyləndi. Surxay qardaşının axır və əvvəl sözü də Qarabağ, Ağdam idid. İnandırırmı size ki, əgər o, Ağdamın azad olunmasına görəsəydi, torpağı öpə-öpə, iməkləyə- iməkləyə evlərinə qədər gedərdi və axurda torpağı qucaqlayub hönkür-hönkür ağlayardı.

Amma o, Qarabağı, Ağdamı geri qaytaracağımız günde inanırdı. İnanmasayıd, Qarabağla, Ağdamla bağlı yüzlərlə məqələ qələmə almazdı. Onun bir-birindən gözlədi-publisist yazıları, unikal kitabları onu deməyə əsas verir ki, Surxay Əlibəyli sadıq və bizim aramızdadır. Onun müxtəlif janrlı yazılarını birməfsə oxumuşam. Soruşa bilərsiniz ki, necə? Çox sadə! Çünkü qardaşım Surxayın bal kimi şirin dili vardi. Üstəlik də bu dildə Qarabağın şirin ləhcəsini, duzunu, istiotunu, zəncəfilini qatmışdı və eləmişdi bal...

Surxay Əlibəyli neçə illərdir ki, haqq dünyasına qovuşub. Və hər il noyabrın 5-i onun Allahın dərgahına üz tutduğu və getdiyi gündür. Başqalarını deyə bilmərəm, amma mənim yadimdən heç vaxt çıxmayıb. Ən azından hər gün "Quran" oxuya onun da ruhuna dualar edirəm...

Onun dostları hamidən çox olub. Və həmişə də bir tika çörəyini o, dostlarla bölüşüb. Adlarını çəkə bilmərəm, amma çökmirəm. Və bu gün həmin dostların bəziləri onu unudub, ancaq sədaqətlə dostları Surxayı yaddan çıxarmayıb. Ramiz Rövşən dili ilə demiş olsaq:

... Dostları çevirdim astar üzündə,
Na yaxşı ki, düşmən çıxan olmadı...

Surxay Əlibəylinin on çox sevdiyi şairlərdən biri Ramiz Rövşən idi! Çünkü Surxay Ramizin yaradıcılığını əzber bildirdi. Və on çox sevdiyi şeirlərindən biri də "Qara paltarlı qadın" idi:

...Yeri, yeri, qara paltarlı qadın,
Kiri, kiri, qara paltarlı qadın.
Bu qəbir də min qəbirdən biridi,
Baş daşımı bəsdi basdırın bağrına,
Bütün mənə aqlayanlar kırıldı,
Sən də kiri, qəbrim damır, ağlama...

Ata məhkəmədə oğlunun qatilini bağışladığını deyib

Bakıda qətl törətməkdə təqsirləndirilən Rəhim Əsədovun cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi davam edib.

Adelet.az xəber verir ki, Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinə hakim Novruz Kərimovun sədrliyi ilə keçirilən prosesdə ittihəm aktı elan olunub. İttihəm aktında qeyd olunub ki, Rəhim Əsədov intim eladəqə olduğu Rəşid İmanovu öldürüb. R.Əsədov ittihənnaməye münasibət bildirərək özünü təqsirləndirən bildirən. Məhkəmədə sərbət ifadə verən təqsirləndirilən şəxs mərhum Rəşid İmanova instaqrəmdə tanış olduğunu bildirib. O qeyd edib ki, Rəşiddən borc pul alıb: "Mən pulu qaytardım, ancaq ikinci dəfə yene borc almağa getmişdim, uşaqlardan alıb verək dedi. Söyüşlə danişmağa başlığı üçün dalaşdıq. Sonra yere yıldım və evdən götürdüyüm biçaqla cinayət hadisəsini tördədim. Əsasən boğaz nahiyyəsinə, şah damarına vurdum".

Daha sonra məhkəmədə zərərçəkmiş şəxsin hüquqi varisi olan atası Rüstəm İmanov ifadə verib. O, oğlu öldürüləndə həbsdə olduğunu söyleyib:

"Mən tutulanda Rəşidin 5-6 yaşı var idi. Hadisədən iki gün əvvəl telefonla danişdım, çöldə dalaşmışdım, şikayət eləmişdi, şikayətinə get götür dedim. Mən Rəhim Əsədovu bağışlayıram, cavan uşaqdır".

Məhkəmə prosesi dekabrın 4-de davam edəcək.

Xatırladıq ki, 2024-cü il iyünün 14-de paytaxtın Sabunçu rayonu ərazisində 2006-ci il təvəllüdü Rəşid İmanovun öldürüləməsi barədə rayon prokurorluğunə məlumat daxil olub. Araşdırma zamanı 2006-ci il təvəllüdü Rəhim Əsədovun rayonun Balaxanı qəsəbəsi ərazisində aralarında yaranmış mübahisə zamanı biçaqla xəsəret yetirərk Rəşid İmanovu qəsdən öldürməsinə əsaslı şübhələr müəyyən edilib.

Faktla bağlı ilkin olaraq Sabunçu Rayon Prokurorluğununda Cinayət Məcelləsinin 120-ci (qəsdən adam öldürmə) maddəsi ilə cinayət işi başlanılıb.

Pulu sənətkara verin...

Ölkəmizdə
bu gün toy ba-
zarında " ma-
nis"lar və " ci-
vi" lər meydan
sulayır.

El dilinde
demis olsaq aq
atın belində
şyəleşib, onu
sağa da çaplar,
sola da!

Adı musiqi notundan xəbəri olmayan " manis" lar və " civi" lər pul verib özəl televiziya kanallarında reklam edir, bununla da toy " tutur" lar! Gör nə güne qalmışq ki, Şəbnəm Tovuzlu, Vəfa Şərifova, Damla, Türkən, Nəfəs, Zeynəb... daha kimlər toylardada və özəl televiziya kanallarında at oynadırlar. Adını çəkdiyimiz bu müğənnilərə (eger onlara müğənni demək mümkünse) toy sahibləri 8-20 min manat pul verirler.

Onları heç biri nə xalq mahnılarını, nə də bəstəkar mahnılarını normal ifa edə bilmir, bayağı, düşük ara mahnıları oxuyurlar. Ən acınacaqlı hal odur ki, bu ifaçıları kütlə toya aparırlar. Kütləni də qınamırıq, çünkü özəl televiziya kanalları insanların zövqünü korlayib və milli musiqimizə böyük zərbələr vurub! Qardaşlar, pulu ara müğənnilərinə deyil, sənətkarlara verir.

Adını və soy adını çəkəcəyimiz muğam ifaçıları Azərbaycan xalq musiqisinin yolunda canları qoyublar. Məsum İbrahimov, Səkinə İsmayılova, Kənən Xasiyeva, Teyyar Bayramov, Qoçoq Əsgərov, Ehtiram Hüseynov, Babək Niftaliev... dura-dura , ara müğənnilərinə 8-10 min manat verməyə deyərmi?! Ele o pulu bu sənətkara verin de! Mireləm Mirələmov oxuyanda adam özünü göyün yeddinci qatında hiss edir! Bize isə ara müğənniləri yox, göyün yeddinci qatı lazımdır!

Yolda qalan avtomobillər...

Heç kimə
sirr deyil ki,
Bakıda səhər
və axşam sa-
atlarında nəq-
liyyat vasitə-
rinin hərəkə-
tində sıxlıq
yaranır, bu da
tixacların baş
vermesine gə-
tirib çıxarır.

Tixaclar isə o

deməkdir ki, sürücülər saatlarla yollarda qalır, onlar eləvə yanacaq yandırır və psixoloji sarsıntı keçirirlər. Ele bir gün olma ki, sürücülər belə anlar yaşamasın.

Diger bir problem isə nasaz avtomobillərin xarab olub, yoluñ ortasında qalmasıdır. Bax həmin vaxtı hərəkət intensivliyi artır və yenidən yollarda tixaclar yaranır. Hələ bu da hamısı deyil. Belə ki, yolda xarab olub qalmış avtomobil qəzaya səbəb olur.

Bir de görünən ki, sürücü qəza işığın yandırısa da, arxadan gələn nəqliyyat vasitəsini idarə edən diqqətsizlik edir və xarab olub yolda qalmış maşını vurur. Hətta belə anlarda zəncirvari qezalar da baş verir. Bakı Şəhər Dövlət Yol Polisi İdarəsinin ictimaiyyətə elaqələr bölməsinin reisi, polis kapitanı Toğrul Nəsirli deyir ki, texniki cəhətdən nasaz avtomobillərin yoluñ hərəkət hissəsində qalması böyük təhlükə mənəbəyidir.

Onu görə de yol polisi çalışır ki, belə avtomobilləri vaxtında yoldan çıxarsın ki, qəza baş vermesin. Ümumiyyətə, hər bir sürücü anlamalıdır ki, nasaz avtomobile mənzil başına getməsin. Çünkü belə veziyətdə nəqliyyat vasitəleri hem qəza töredə bilər, həm də atmosferə normadan artıq zərerli qazlar atar. Bir sözə, sürücülər tövsiyə edirik ki, yol hərəkəti qaydalarına əməl etsinler, avtomobildeki mövcud texniki nəzərləyi vaxtında aradan qaldırsınlar və yariyolda qalmasınlar!

Hindistan onun-bunun çəkməsin yalayan olub

Həmişə xristianlar islamqa qarşı səlib yürüşü ediblər.
Və heç xeyir de tapmayıblar.

Bundan sonra min illər keçəsə də yenə xeyir tapmayacaqlar. Çünkü ədalətli mövqeləri yoxdur və öz mənafəflərini düşünlərlər. Əindi də bu BRKS var! Garək ora girmək üçün onun bunun, xüsusən də Hindistanın saqqalının altında keçəsən.

Elə dilində demis olsaq, yaltaqlanan. Hansı ki, Hindistan həmişə məqsədine çatmaq üçün onun- bunun çekməsini yayaib. Türkiye onların quşunu götürmədi, Hindistan onu BRKS- e girməyə qoymadı, blokladı. Vallah, bilmirəm, bu BRKS- də nə var, nə yox! Bildiyim odur ki, elə bu qurumda xristianlara xidmət edir, başqa dinlərə çox çətinliklə yer tapingələr. Onların gözleri islam dünyasını, xüsusiələ də Türkiyəni görmər.

Ona görə də müsəlmanlar dağa - daşa düşməli deyil və islam dünyasının iqtisadi birliyin yaratmalıdır. Təbii ki, birliyin öz valyutası olmalıdır ki, ABŞ- dan asılı vəziyyətə düşməsin!!!

Hər efirə çıxan aparıcı deyil..

İndi hər yerindən duran aparıcılıq eləyir. Ağızlarından sanki horra tökülr. İTV - də bir aparıcı var, dili pəltəkdir. Ay başına , pəltədən də aparıcı olar? Olar, niyə olmur?! Qəribəsi odur ki, istədə qabiliyəti oldu- olmadı, çoxları aparıcı olmaq istəyir. Birincisi aparıcıının savadı olmalıdır. İkincisi də onun gözəl nitqi, yaxşı danişq mədəniyyət olmalıdır.

Amma indi iki eşşeyin arpəsin bölgə bilməyənlər aparıcılıq eləyir. ARB kanalının " Elgizle izle" verilişinə aparıcı olmaq üçün çoxlu sayıda gənclər müraciət edib.

Özü də onların əksəriyyəti qızlardır. Məşhur olmağın en asan yolu aparıcılıqdır.

Burda pis heç nə yoxdur. Amma pis odur ki, aparıcı olmaq istəyənlərin orta məktəb səviyyəsində savadları yoxdur. Elgiz aparıcı olmaq istəyən xanımlardan birinə belə sual ünvanlaşdırı: " Cəfər Cabbarlı şairdir, yazıçıdır, yoxsa, dramaturq?" Qızsa, cavab verdi:- Şair! C.Cabbarlıni tanımayanın heç aparıcı olmazı!

Və onlar ele bilirlər ki , oynamaq hırıldamaq aparıcı olmaq deməkdir.Çox təessüt ki, bəziləri ele aparıcıını belə təsəvvür edir.

Bizim universitetdə bir felsefə müəllimimiz vardi. Deyirdi ki, felsefə düm-düm halvası deyil. İndi aparıcılıq da halva deyil, yuxaya büküb yeyəsən. Aparıcı saatlarla canlı efirdə danişmağı bacaran, gözəl danişqlığı ilə seçilən istedadlı adamlar olmalıdır!

Dəm qazından boğulanlar..

Hələ havalar bir o qədər də soyumayıb, artıq dəm qazından neçə- neçə insan dünyasını dəyişib.

Axırkı hadisə isə Tovuz rayonunda baş verib. Belə ki, qohumlarının yas məclisindən gələn iki qardaş yərindən çıxıb gecələmək üçün ata evinə gəliblər. Onlar qaz sobasını yandırıp yatıblar və yuxudalar dəm qazından boğularaq ölüblər. Deyilənə görə, sobanın çıxış yerində quş yuvası varmış və ele bu quş yuvası da onların dəm qazından boğulmasına səbəb olub. Ümumiyyətə, qaz sobalarını vaxtında temizləmək lazımdır. Tüstü - bacaları diqqətdə saxlanılmalı və davamlı olaraq temizlənməlidir! Qarşidan soyuq qış ayları gelir.

Ona görə də mənzillərdə, evlərdə dəm qazını müəyənləşdirmək üçün dedektorlar quraşdırılmalıdır. Bu cihaz vasitəsilə evdəki dəm qazını müəyyənləşdirmək olar! Başqa bir məsələ isə ondan ibarətdir ki, mənzillərdə qaz xətti açıq görünməlidir ki, qaz sızma olsa, tezliklə aşkar edilsin. Hər halda, qaz sobalarından istifadə edənlər ehtiyatı əldən verməməli və təhlükəsizlik qaydalarına əməl etməlidirlər.

EMİL FAİQOĞLU

ƏDALƏT •

1 noyabr 2024-cü il

Havanın çirkənməsinin qarşısı alınır...

Oktyabrın 1-dən noyabrın 1-dək respublika ərazisində "Təmiz hava" aylığı keçirilir

Hər il bir qayda olaraq ölkəmizin ərazisində "Təmiz hava" aylığına "yaşıl işləq" yandırılır. Təbii ki, bu da ekologiyamızın və təmiz havamızın qorunmasına xidmət edir! Çünkü təmiz hava, həm də sağlam həyat deməkdir.

Bu il isə ölkəmizde keçiriləcək COP-29 əlaqədər olaraq dünyamızı və yaşıl aləmimizi qorumaq məqsədilə ölkəmiz Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi DİN - min Baş Dövlət Yol Polisi idarəsi ilə birlikdə oktyabrın 1-dən noyabrın 1-dək respublika ərazisində "Təmiz hava" aylığına start verib.

Artıq ilk gündən bəri xeyli vaxt keçib. Yeni oktyabrın 25-ndə kimi Baş Dövlət Yol Polisi idarəsinin əməkdaşları ölkə ərazisində davamlı olaraq tədbirlər keçirib və atmosfer normadan artıq zərərlə qazların atılması faktlarını üzə çıxarıb. Keçirilən reydələr zamanı aydınlaşdırıb ki, bir çox müəssisə, istehsalat sahələrində, elecə də nəqliyyat vasitələrindən havaya normadan artıq zərərlə qazlar tullanıb.

Aparılan maarifləndirmə və təbliğat işlərinə baxmayaraq yenə bəzi hüquqi, vəzifeli və fiziki şəxslər qanunu pozublar.

Onlar qanunu pozmaqla təbiətə və cəmiyyətə ziyan vurublar. Aydırındı ki, noyabrdə Bakıda keçiriləcək məhz beynəlxalq tədbir də dünyamızı quraqlıqdan

və ekoloji təhlükədən xilas etməyə yönəldilib. Yeni dünyamızı tek ekoloqlar və yol polisi deyil, bizim hər bimiz qorunmayıq və ən azından onu çirkəndirməməliyik! Və çirkəndirənlərin də qarşısını almaliyiq. Baş Dövlət Yol Polisi

nin avtotexniki müfettişlik şöbəsinin rəisi, polis polkovniki Xalid Əzimov bizimlə səhbətində dedi ki, "Təmiz hava" aylığı ilə bağlı tədbirlər respublikamızın bütün ərazisini ehət edir. Əməkdaşlarımız həmin tədbirlərdə iştirak edir. Keçirilən tədbirlər bir daha göstərir ki, heç də bütün hüquqi, vəzifeli və fiziki şəxslər öz üzərinə düşən vəzifəni mesuliyyət yeri yetirir. Məhz tədbirdə də belə insanlar inzibati mesuliyyətə cəlb olunublar. Məlum olub ki, atmosferi en çox çirkəndirən "Kamaz", "Kiraz" və digər yüksək məşinlər və sovet istehsalı olan "VAZ" markalı avtomobillərdir. Eyni zamanda istismar müddəti başa çatmış nəqliyyat vasitələrindən də atmosferə zərərlə qazlar atılır.

İdarəsinin ekoloji nəzarət bölgüsündə keçirilən tədbirlər zamanı çoxlu sayıda nəqliyyat vasitələrindən atmosfer normadan artıq zərərlə qazların atılması halları aşkarlanıb. Bu reydələr zamanı onlarla sürücü qanunu pozduğuna görə 50 manat məbləğində cərimə edilib. Reyd zamanı sürücüləri izah edilib ki, idarə etdikləri nəqliyyat vasitələrində yanarlıq texniki nasazlığı aradan qaldırılsın. Əgər qaldırmasalar cərimə edildiklərini baxmayaraq, ikinci dəfə yenidən inzibati mesuliyyətə cəlb olunacaqlar! Baş Dövlət Yol Polisi idarəsi

Biz hamımız qanunlara əməl etsək, atmosferimiz də təmiz olar, həm də sağlam yaşayarıq!

EMİL FAİQOĞLU

Xruşşovun başarıyyata meydan oxuduğu gün:

Qorxunc "ÇAR" bombası

1960-ci il oktyabrın 12-də BMT Baş Assambleyasının Nyu-Yorkda keçirilən 15-ci sessiyasında tarixdə görünməmiş hadisə baş verdi. Həmin gün BMT-nin Baş Assambleyasında "Macar məsələsi" müzakirə olunurmuş. Filippin dövlətinin başçısı qeyd edir ki, "yaxşı olar ki, bu sənəd SSRİ-nin nəzarətində olan, yeni faktiki olaraq müstəqillikdən məhrum edilmiş Şərqi Avropanın ölkələrinə də şamil edilsin".

Bu fikirlərden əsəbileşən Xruşşov cavab üçün sədrən söz istəyib. Lakin, sədr Sovet liderinə fikir verməyi. Bundan qəzəblənən Xruşşov icazəsiz tribuna yaxınlaşdırıb və etirazını bildirib. Lakin mikrafon sənədli olduğu üçün əsəbileşən Baş katib ayaqqabısını çıxardaraq tribunani döyecləyib. Bu zaman Sovet nümayəndə heyətinin üzvləri de ider tək qoymayıb, onlar da yumruqları ilə stolları döyməye başlayıblar.

Sovet hökuməti de, Xruşşov da bu hörmətsizliyi həzm edə bilmədilər və həzm etmədilər. Bu olaydan sonra SSRİ ABŞ-a öz nüvə potensialını göstərmək üçün döyməye basır. Beləki, kod adı Çar olan, tarixdə sınaqdan keçirilmiş ən güclü nüvə silahı kimi tanınan AN602 adlı hidrogen bombasını istehsal edir.

Şahidlərbildir ki, bu dəhşətli silah cəmi 1 ilən sonra -30 oktyabr, 1961-ci ildə Novaya Zemlya adasında, Suxoy Nos məntəqəsində sınaqdan keçirilir. SSRİ-də yaradılan bu silah 50-58 meqaton gücündə olub. Buna bəzən Kuzkinanın anası da deyirlər. Bu rus sözü olub "Biz size göstərərik!" mənasına gelir. Dünya uzun müddət bu dəhşətli silahın təsiri ilə həyecan keçirir.

"Çar" bombasının üstünlüyü və gücü nədə idi?

Mənbələrdə bildirilir ki, Çar bombası üç mərhələli "Teller-Ulam" tipli termonüvə silahı kateqoriyasına aiddir. Bu silah Naqasaki və Hiroshima şəhərlərinə atı-

lan nüvə silahlarından 1350-1570 dəfə, ikinci dünya müharibəsi dövründə partladılmış bütün silahlardan 10 dəfə, 1883-cü ildə püşkürməş Krakatau vulkanının 25%-i, bütün nüvə sınaqlarını isə 10%-i gücündə olub.

İlkin olaraq silahın gücünün 100 metrona çatdırılması planlaşdırıldı, amma zərbə dalğasının güclü, radioaktiv çöküntünün isə normadan yüksək olacağı qənaətinə gələrək dizaynerlər üçüncü və çox gümanıki ikinci partlayış mərhələsini də uranium-238-i neytron reflektoru ilə evez etdilər.

Bunun nəticəsində radioaktiv çöküntü minimuma endirildi və bu tarixdə ən "təmiz" nüvə silahı olaraq sınaqdan keçirildi.

Silahın komponentləri akademik Yuli Kariton, Andrey Saxarov, Viktor Adamski, Yuri Smirnov və Yuri Trutnev tərəfindən yaradılır. Sınaqdan sonra Saxarov nüvə silahlarının istifadəsi əleyhine çıxış etdi və bu da onu Sovet dissidentləri sırasına qatdı.

"Çar" in atıldığı gün nələr oldu?

Çar bombası sınaq ərazisində modifikasiyalasdırılmış Tu-95V təyyarəsi vəsile ilə çatdırılır. Kola yarmadasından qalxan təyyare çəkiliş aparan Tu-16 təyyarəsi ilə bir yerdə istilik zərbəsini minimuma endirmək üçün xüsusi reflektorlu ağ boyā ilə rənglərin.

Bombanın çəkisi 27 ton, uzunluğu isə 8 metr idi. Buna görə silah təyyarənin daxiliinə yerləşir.

Bu səbəbdən onu təyyarənin altına bərkidirlər. Bombaya eləvə olaraq 800 kilogram ağırlığında paraşüt bağlanır ki, təyyarə heyətinə partlayış mərkəzindən 45 kilometr uzaqlaşmağa şərait yaratır.

Bomba Moskva vaxtı ilə 11:32-də partladıldı. Alov küresi 1000 kilometr məsafədən seçilirdi. Göbələk buludu 64

kilometr hündürlüyə yüksəldi. Bu o deməkdir ki, nüvə buludu Stratosfer və Mezosfer təbəqələrinə qədər yüksəlib. Yaxınlıqda yerleşən yaşayış məntəqələri daşılırlar, radioolqaq 1 saat müddətində kəsilsər.

Sınaq iştirakçılarından biri 270 kilometr məsafədən partlayış işığını görür və müvəqqəti olaraq kor olur.

Zərbə dalğası Norveç və Finlandiya da hiss edilir. 700 kilometr məsafədə yerleşən Dikson qəsəbəsində evlər müşəşələr qırılırlar.

Herbi senaye mütəxəssislərinin fikrincə, Çar bombası bəşəriyyət tərəfindən icad edilmiş ən güclü silahdır. Müqayisə üçün ABŞ-də sınaqdan keçirilmiş "Bravo qəsri" silahı 25 meqaton gücündə olub. Belə silahlar əsasən uzaq-mənzilli ballistik rakətlər və ya təyyarələr vasitəsilə hədəfə çatdırılır. Bu tip nüvə silahları əsasən iri şəhərləri və ya müəyyən regionları məhv etmək üçün istifadə olunur.

Qeyd edək ki, 2007-ci il 11 sentyabr günü dünya Rusiyanın sınaqdan keçiridiyi dəhşətli silahdan danışındır. Rusiya "Bütün Bombaların Atası" kimi tanınan ən böyük adı silahı sınaqdan keçirdiyini və bu silahla əbədi rəqibi olan ABŞ-a meydən oxuduğunu bir dərəcə ortaya qoydu.

Rusiyadan bu nəhəng bombası havada partlayır və oksigenlə reaksiyaya görə dərəcədə da alovlanır və dağıdıcılıq qabiliyyəti bir az güclənir. Hərbi eksperტlər dağıdıcı gücünə görə bu bombanı taktiki nüvə silahları ilə müqayisə edirler.

Bu partlayışdan çıxan partlayıcı toz dağıdılmalı olan əraziyə düzülür. İkinci mərhələdə bombanın ikinci kamerasındaki partlayıcı aerosol alovlanır və etrafadakı partlayıcı toz əmələ gelir. Yaranan geniş vakuum dalğası məhv edilən əraziyə təzyiqi azaldır. Təsir zonasındaki bütün canlılar buxarlanır.

Əntiqə Rəşid

Rüstəm Hacıyev

Noyabrın 5-də ABŞ-da, müasir tarixin ən müəmməli prezident seçkiləri keçiriləcək. Cox güman ki, Birleşmiş Ştatların tarixində altıncı dəfə ölkə prezidenti az səs toplayan namizedən seçiləcək.

Beli, artıq əsrlərdi ki, ABŞ-in seçki sistemi ele qurulub ki, prezidentləri birbaşa seçicilər deyil, xüsusi seçənlərin səsleri müyyənləşdirir. Belə ki, seçicilər prezidentliyə namizədlər deyil, hər ştatda qalib gelən namizədə səs verəcəyinə söz verən həmin xüsusi seçənlərə səs verirlər.

Cox qarışıq, anlaşılmaz oldu, deyilmə? ABŞ qanunvericiliyinə görə, hər bir ştatın Konqressdə -senatda iki nəfər, Nümayəndələr palarasında isə əhalisinin sayına görə nümayəndələr var. Yəni xüsusi seçənlərin sayı 538 nəfərdi və onlardan en azı 270-i namizədlərdən birinin qalib geldiğini elan etməlidirlər.

Hələ bu son deyil. Ştatların ekseriyətində "qalib səsərin hamisini qazanır" qaydaları müyyənləşdirilib. Belə ki, namizədlərdən biri 51 faiz, digəri 49 faiz səs toplayırsa, onda səslerin hamisi dəha çox səs toplayan namizədin hesabına yazıılır. Cəmi əki - Nedraska və Men ştatlarında istisna olaraq xüsusi seçənlər qarışqı principiyle səsler müyyənləşdirilir.

Hələ 1787-ci ildə, Filadelfiya konvətində təsdiq edilən ABŞ Konstitusiyasının yaradıcıları, prezidentin birbaşa sadə seçicilər, yoxsa Konqress tərəfindən (xüsusi seçənlər) tərəfindən seçiləməsi məsələsinə baxıblar və bir neçə aylıq müzakirə və mübahisələrdən sonra, Əsas Qanunda bu seçimde Konqressin xüsusi seçənlərinə üstünlük verilər. Onlar hesab ediblər ki, gu-

«Demokratiya» budursa, bəs onda əsl demokratiya necə olmalıdır?

ya Konqress üzvləri daha düşüncəli, daha ədalətli, gizli danışılardan uzaq adamları və yalnız onlar azlıqda qalan səsverənlərin hüquqlarını qoruya bilərlər.

Müasir dövrə xüsusi seçənlər institutu arxaik görünür və həm sadə seçicilər, həm də hüquqşunaslar, politoloqlar, siyasi aktivistlər tərəfindən təqdim olunur. Onların fikirincə, özlərini demokratiya nümayənfələri adlandıranlar, geri addin atmallı, kəsiklərdə vətəndaşların sade səs çıxlığı ilə qalibin müyyən olunmasına imkan yaratırlar.

Hazırkı qaydalarla göre isə, ümumxalq səsvermə seçkilərdə əsas rol oynamır. Belə ki, namizəd sadə seçicilərin 50 faizdən az səsini toplayan namizəd sonda prezident seçiləbilər. Məsəlin Harri Trumen, Ruçard Nikson, Con Kennedy və Bill Clinton sadə seçicilərin səslətinin 50 faizini belə qazanmadıqları haldə ABŞ prezidentləri seçilərlər. Yeni "demokratiyin beşiyi sayılan" ölkədə prezident xalqın iradəsinin əleyhinə olaraq, bir qrup "xüsusi" tərəfindən təyin olunub..?

Bundan başqa, səslerin qəbul olunması kursunda da, nəzərə çarpacaq fərqli var və buda seçicilər arasında narazılıqə svəbəl olur. Belə ki, Kaliforniya ştatında xüsusi seçənlərin hər birinə təxminən 680 min nəfər, Vayiminq ştatında isə cəmisi 190 min nəfər seçici düşür.

Bütün bu çatışmamızlıq yanaşı, həmçinin hazırkı elektorat sistemi de fors-major hallarından siğortalanmayıb. Belə ki, mümkündür ki, heç bir partiyin namizədi lazımlı olan 270 səs qazana bilmir. Bu halda seçkinin tələyini dəha kiçik partiyanın az səs toplayan namizədi həll edə bilər. Bu da həllə son deyil. Çünkü, burdan da bir netice elde olunmazsa, onda hələ 1804-cü ildə Konstitusiya ya elave edilmiş 12-ci düzəlişə görə, Nümayəndələr palatasının üzvlərinin səsəsinə əsasən prezident seçilər (əslindən təyin olunur). ABŞ tarixində belə bir hal yalnız bir dəfə, 1825-ci ildə baş verib ki, onda da Con Adams həm sadə seçicilətin, həm də xüsusi seçinərin səs çıxığını azaanmasa da, nümayəndələr palatasının üzvlərinin qərarına əsasən prezident seçilər.

Daha qorxulu bir fenomen ondan ibarətdir ki, xüsusi seçənlər, sadə seçicilərin çıxunun səs verdiyi namizədi deyil, dəha az səs verdikləri namizədi seçə bilər. 2016-ci ildə yeddi nəfər xüsusi seçənlərin, sadə seçicilərin rəylerinin əksinə olaraq, dəha çox səs verdikləri Hillari Klintona deyil, az səs toplayan Donald Trampə səs verdikləri üçün sonuncu prezident seçildi.

Hazırda, demokratların en qorxulu yuxusuna çevrilən məhz belə bir halın yenidən təkrar oluna bilməsi ehtimalıdır. Belə ki, artıq Donald Trampın pardiyadəşləri, keçmiş vitse-prezident Dik Çeyni və onun qızı - eks kongressvümen Liz Çeyni bu seçkilərdə Kamala Xarrisin tərəfində olduqlarını bəyan ediblər.

Hazırkı seçki sistemini dəyişdirilməsi üçün, ABŞ Konstitusiyasına dəyişiklik edilməlidir ki, bunun üçün da, Konqressin hər iki palatasının üzvlərinin en azı üçdə ikisi razılıq verməlidir, həmçinin de ştatların qanunvericiliyinin döddə üçü bu dəyişikliyi dəstekləməlidir.

Bir sözə "demokratiyanın beşiyində" əsrlər önce ABŞ Konstitusiyasının "ataları" seçki sistemini ele dəlaşıq qaydada müyyənləşdiriblər ki, kimsə onu bir daha dəyişməyə və ya ona en azından düzəliş etməyə səy göstərə biləsin.

Yəni, ölkənin Əsas Qanununun "yadigarları" əsrlər əvvəl "demokratik dəyərləri", "insan haqlarını", "seçici hüquqlarını" Konstitusiyada

"Son dəfə"

...Yəqin ki, hər kəsin həyatında, yaşamında, iş prosesində nə-yisə son dəfə etmək, tamamlamaq və yaxud da fikir bildirmək halları olub və olur. Ona görə də bəzən özümüzə yaxın bir şəxslə nəyisə müzakirə edəndə, nəyəsə fikir bildirəndə onda da xüsusi vurğulayıraq ki, "bax, bu son dəfə-di, bir də təkrar etməyəcəm".

Yəqin düşüncəksiniz ki, bu fikirleri nedən yazıya köçürürem. Amma tələsmeyin.

Har bir sözün, hər bir fikrin ifadə olunması üçün səbəb, zərurət yarananda biz həmin sözü, həmin fikri dilə gətiririk. Bax, elə mən də az qala bir heftəyə yaxındır ki, masamın üzərində olan bir kitabı ara-sıra və rəqəleyirəm.

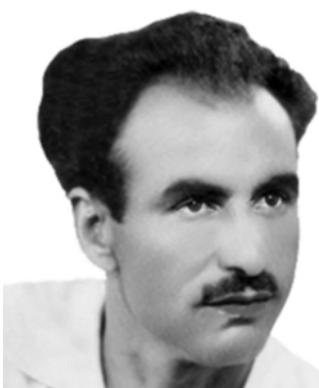
Vərəqləri çevirdikcə həm müəllifi, həm de kitabın naşirini gözümün önünə gətirirəm. Mənə elə gelir ki, naşiri ile könül dostu olduğum bu kitabın müəllifi də yəqin ki, məni bağışlayar, üzürlü sayar ki, onun ruh dünyasına üz tuturam. Həmin o ruh dünyasının sahibi dünyadan vaxtsız köç etmiş çox dəyərli bir yazıçıdır. O elə bir yazıçıdır ki, əsərləri də, konkret fikirləri də adamın ürəyini təpradir. Yaddaşında şimşek kimi çaxır və onda həmin o müəllifin mü-

taliə etdiyi əsərləri sənə yeni bir çalarda, yeni bir müstəvidə özünü təqdim edir.

İlk oxunuşa tuta bilmədiklərini, duymağlı bacarmadıqlarını yenidən tutub, yenidən o duyğularla temas qurursan. Elə yeri gelmişkən, onun bir fikrini indi bilgisaya diktə edəcəm. O yazdı ki, "Hər bəsitlik - kamilliyə doğru atılmış bir yanlış adımlı deməkdir".

Burdakı məntiqə, burdakı ifadə olunan ve alt qatı da insanı düşüməyə məcbur edən fikirlə baş-باşa qalandı şəxsən mən bu bir cümlədəki danılmaz hikmətə heyran qallram. Həqiqətən bəsitlik kamilliyin qayçısı imiş.

Bəli, masamın üstündəki kitabın adı "Son dəfə"dir. Kitabın müəllifi mərhüm və tanınmış yazıçıımız İsmayıllı Qarayevdir. Kitabın naşiri isə ürək dostum, mərhum Qoşqar İsmayıloğlu. Çox erkən bu dünyaya vəd etmiş Qoşqar İsmayıloğlu bizi və ədəbiyyat aləmine İsmayıllı Qarayevin yaradıcılığını demek olar ki, bütünlükle təqdim etdi. Onun qələmindən çıxan bütün əsərləri, po-vət və romanları ayrıca kitab şəklinde hədiyyə etdi Azərbaycan oxucusuna. Mənim kitabxanamda İsmayıllı Qarayevin işqi üzü görən bü-

tün kitabları yer alıb. Amma nədənse son bir həftəni mən "Son dəfə" ilə keçirirəm. Bu əsərlərin hər biri özü-özlüyündə mükəmməl bir həmsəhbət, mükəmməl bir rəsm əsəri, mükəmməl bir ədəbiyyat nümunəsidir.

Ona görə həmsəhbət yazdım ki, əsərlərini oxuyanda elə bilirsən ki, həmin qəhrəmanlarla səhbəti sən edirsən. Ona görə rəsm əsəri yazdım ki, bu əsərlərdə tekce yazı yox, həm də şəkil var. Məkanın, qəhrəmanların şəkili sözlə çəkilib. Və bir də ona görə mükəmməl ədəbiyyat nümunəsi yazdım ki, bu əsərlərin dili, bu əsərlərin ədəbi möziyyətləri oxucunu kitabı qatlayıb bir

kənarə qoymağa imkan vermir. Məncə mükemmel Azərbaycan dili bu əsərlərdə bir qom bənövşə kimmi adamı məst edir

Bəli, kitabın adını özündə ifadə edən əsəri keçirəm. İstədim anlayım, dərk edim ki, naşır qardaşım Qoşqar İsmayıloğlu nədən bu kitabın adını "Son dəfə" qoyub. Düzən deyim ki, onun özü ilə bu bərədə səhbəti etmiş olsayıdım, bəlkə də bu suala birmənəli cavab vererdim, ya da heç bu sual məni düşündürməzdə. Amma dediyim səhbəti etmediyim üçün özüm tapmağa çalışıram.

Kitabın adının nedən "Son dəfə" olduğunu və axtara-axtara da gəldi-

yim nəticələrdən biri, bəlkə də birincisi budur ki, "Son dəfə" hekayəsinde müəllif öz qəhrəmanın iç üzünün necə açıldıqını, onun əxlaqının, davranışının, bütövlükdə isə bir varlıq olaraq kimliyinin zaman-zaman gizləndiyi və yaxud gizlətdiyi nöqtədən tərəpişi, üzə çıxmazı baş verir.

Yəni onun gizlənmə, özünü kölgədə saxlamaq prosesi başa çatır. Elə ona görə də hekayənin qəhrəmanı Qubadın durumu və özünün də etirafı hər şeyin son dəfə baş verdiyini, bu yaşamın, bu həyat tərzinin, bu xüsusiyyətlərin sona çatdığını etirafla yekunlaşdırır.

Maraqlıdır ki, hər kəsə hər zaman bir növü yuxarıdan aşağıya baxan və az qala hamını özünə borclu olan Qubad öz-özünə içinde piçildiyər.

-Doğrudur, mən bu günə kimi yalnız özümü, öz ailəmi müdafiə etmişəm. Amma bu gündən etdiyim tənqidin xalqa əhəmiyyətli olmasına çalışacağam

Bəli, mən İsmayıllı Qarayevin "Son dəfə" kitabındaki "Son dəfə" hekayəsi barədə düşüncələrimi bilgisaya diktə edərkən düşündüm ki, Qoşqar İsmayıloğlu həm də bu kitabın kiməsə son dəfə bir örnək olacağına, bir müsbət təsir göstərəcəyinə daxilən inanıb və istəyib ki, son dəfə İsmayıllı Qarayevin əsərləri vəsítəsə kimlərə sözünü çatdırınsın.

Əbülfət MƏDƏTOĞLU

Yurdum-yuvam deyən şair

Ela söz adamları var ki, onlar həmişə arxa planda qalırlar. Çünkü iddialı deyillər və bir də onların sözü, duyğuları heç kimdən izin almadan özü-özünü göstərir, tanıdır və bir də bu adamlardakı səmimiyyət, əxlaq və bir də ən vacibi özünə və sözünə dəyər vermək qabiliyyəti o qədər orijinal və təbidiidir ki, bu da qapılardan döyməyə, adamları bezdirməyə və yaxud kimləressə yarınmaga imkan vermir. Çünkü daxili mən, daxili qurur onu həmişə tua tutur

Coxdandır səsi ilə, sözü ilə qarşılaşmadığım və yenə də özünə çəkilən dəyərli ziyalımız, neftçi alim, diplomat, fövqəladə və selahiyətli sefir vəzifəsində işləmiş Hacan müəllimin mənə bağışlaşdırıcı kitabla yene baş-başayıq.

Adətimə uyğun kitabxanamın bu dəfəki həmsəhbəti məhz yurdum-yuvam deyən şairdir. Onuna çörək də kesmişəm, dəfələrlə həmsəhbət de olmuşam, səzə münasibətini də, sözdən yararlanmaq imkanını da bilirəm, xəbərdarəm onun dünyasından. Xüsusilə ədəbiyyata, gündəmdə olan söz mühitində, onun aşsaqqal, həm də bir klassik baxışı var. Bu baxışı o öz sözlərində də, öz misralarında da müyyəyen ştrixlərə oxucuya çatdırır. Şeirlərini oxuduqca hiss edirəm ki, müəllif səninkə yol-yoldaşlığı edir. İstəyir ki, həmsəhbətin olsun, fikirlərini, duyğularını cılalanın. Elə bu istəklə də yazır:

Görüşdük yenə də,
Dəyişdi halın.
Başladın sözünə aram-aram sən.
Birinci bu oldu sorğu, sualın
De görüm sən məndən nə isteyirsən?

Həsrətdi qəlbimi göynədən gülüm,
Eşqinə hər zaman ürək yanacaq.
Heç nə istəməm mən səndən gülüm,
Səni isteyirəm, tək səni ancaq!

Bəli, istəyi, sevgini bu qədər sadə, anlayışlı və birbaşa söyləmək yəqin ki, o böyük sevginin ürəkdə oytadığı, üsyankara çevirdiyi gücün, cəsarətin diktesidi.

Yəni, bu fikirləri söyləmək üçün dil dələmir, əminlik hissi ilə ürəyi ifadə edir. Ürəyin səsi dildən pərvazlanır. Ona görə də şeiri

oxuyanda şəxsən mən həmin o hissənin hərətini canımda hiss etdim. Və yaxud:

Məni düşündürməz nə zər, nə zinət,
Etdim qəm çəkməyi özümə sənət.
Qismətim sənsizlik, payım sükünet,
Yanımda yoxluğun məni yandırır.

Dərdi tapmaq asan, sağalmaq çətin,
Bilməm getmək çətin, ya qalmaq çətin.
Dilindən bir kəlmə söz almaq çətin,
Yad ilə şuxluğun məni yandırır.

Qoyma vüsalına namuraz məni,
Amandır həsrətə öyrət az məni.
Nə alov, nə atəş yandırmaz məni,
Sənin soyuqluğun məni yandırır.

Düşünürəm ki, bu şeiri oxuyan və az-çox sevgini, həyatı, vüsləli, həsrəti dəyərləndirməyi bacaran oxucu dərhal özünə doğma bir mənzərə ilə qarşılaşacaq.

Elə bil ki, müəllif müəllif özünün timsalında mənim də senin də düşündüklərini, yaşadıqlarını sözə çevirir. Yaratdığı tablo, çəkdiyi rəsm hamimizin həyatının bir anıdır. Bu da onu bir dəbət edir ki, Hacan müəllim yaşılmış hissələri ustalıqla cılaları. O sevgide-

ki istiliyi də, ağrı-acını da, şirinliyi də, necə var, necə yaşayır o cür tərənnüm edir, o cür göstərir oxucuya. Belə olduğu halda da köñüldən-könülə gedən yol ne qədər çətin, dolanbac olsa da keçilir. Çünkü mayasında sevgi və ona qovuşmaq inadi var.

Mən Hacan müəllimin kitabını oxuyarkən şahidi olduğum məqamlardan biri də onun Allahla, Tanrı ilə bağlılığı, ona həm qelbən, həm ruhən hər zaman doğma olduğunu da müşahidə etdim və hətta gördüm ki, müəllif şeirlərinin birində xüsusi olaraq vurğulayıb ki, o sevginin günaha yazılmamasını Alladən dileyir. Və:

Bunu kim bəslədi, becərdi belə,
Birdən pöhrələndi, cürcərdi belə.
Hazırı çəkməyə bu dərdi belə,
Allah, bu sevgini günaha yazma.

Bütün ucaların ucasi budur,
Dilimin kəlməsi, hecasi budur.
Könlümən yegane ricasi budur,
Allah, bu sevgini günaha yazma.

Ümumiyyətə, Hacan Hacioglu "Yurdum-yuvam" kitabındaki şeirlərin böyük əksəriyyəti müəllifin özünün özü ilə üz-üzə oturub

dərdləşməsi təsirini də sərgileyir. Yəni, mən bu kitabı oxuduqca anladım ki, müəllif başqa bir kimseyle yox, özüylə həmsəhbətdir. Sevgisini də, həsrətini də, kəderini də, yaşadığı problemləri də özü-özünə söyleyir, özü-özündən onlara bir ağar, bir kömək yolu axtarır və ən vacibi bir də, onun üçün Azərbaycan, doğulduğu bölge, kənd dünyasının cənnətidir. O, məhz Azərbaycandan, Borçalıdan, Qaraçöp-dən bəhrələnir. Soyuna, kökünə bağlılığı ilə, səcdə ilə özünü daha da qürurlu, daha da dəyanətli görür. Məsələn, yazar ki:

Gözümün qarası, ağı,
Vətənimin bir budağı.
Başının qeyrət papası,
Ömrümün tacı, Borçalı.

Və yaxud:

Çinərlərin düzülübdür qatar-qatar yol boyunca,
Bu Süleyman bulağıdır, saf suyundan iç doyunca.
Girəcədə şəhid oğlu heykəlləşib dönüb tunca,
Çox-çox ağrı sinqlara meydan mahalim, Qaraçöp.
İgidlərə, ərenlərə ünvan mahalim, Qaraçöp.

Mən bilərkən şairin önce doğulduğu mahala və kəndə sevgisini, övlad sayqısından nümunəni sizə təqdim etdim. Və bunun ardıcınca Azərbaycana üz tutub deyəndə:

Biz hamımız amalı bir, sözü birik,
O üç rəngli bayraqına and içirik!
Düzənmişik, hər əmrinə müntəzirik,
Bizim üçün sənsən hər şey Azərbaycan.

"Azərbaycan" şeirlərinin sonuncu bəndi olan misraları oxuyanda yəqin ki, siz də mənimlə həmfikir olacaqsınız. Biz birlikdə, həqiqətən şairin də dediyi kimi, güclüyük, qalibik. Ona görə də yurdun-yuvanın həm keşikçisi, həm də onu şərəfləndirən övlad kimi borcumuz bütün meydandırda qalib olmaqdır. Və bərəsənən səmimiyyəti və saflığı da, kəsəri də, dürüstlüyə də həmişə Azərbaycanın adına, sanına həm layiq olmalı, həm də şərəf gətirməlidir.

Düşünürəm ki, Hacan Hacioglu fikirləri sizin üçün də ibretməzdır, dəyərləridir.

Əbülfət

Ömrünə payız küləyi əsən Səxavət...

Gün o gün idi. Hami onun nüruna toplanmışdı Heydər Əliyev Sarayına.

Unudulmaz sənətkar Səxavət Məmmədov sevenler, dostları, doğmaları demək olar ki, hamısı orda idi. Hami Səxavətsiz

Səxavəti günləri yad edirdi. Sarayın foesində gözələyərkən ilk eşitdiyim söz bu oldu ki, bütün biletler satılıb. Həc də təccübəli deyildi. Çünkü Səxavəti sevenlərin nə qədər çox olduğunu bilirəm. Sarayın foesinə daxil olanda birinci Qulu

Ağsəslə qarşılaşıram. Müsahibə verir. Adamlı görüşməyi o qədər isti, mehribandır ki, sənki illərdir bir onunla həmsöhbətəsen:

- Sən də burdasan?
- Bəli, Qulu müellim.
- Bəs evin rəisi hanı?
- Burdadır deyib, xisin-xisin güllərəm.

-Qorxma, mən sən tərəfəm. Baxma ki, kəndçilərimdir (gülür).

Belece Qulu Ağsəs Nadir Yalçı-nı axtarır...

Sonra kənardan bir insan baxış-larına tuş gəlir. Bu bir çox (onlarla) körpelərə şəfa veren Qadir həkim idi. Bizim evdə ona "bizim doktor" deyirlər. Qadir həkim həm də sinə-sine sixdiyi kamana insanların mə-nevi dünyasını işıqlandırır...

Konsertin başlamasına hələ bir neçə dəqiqə qalmışdı. Mərhum xanəndənin oğlu Şəhriyari görürəm.

Yaxın qohum-ları ile bir ara-də söhbət edirlər. Nə qə-dər deyib gül-sələrde onun el hərəkətləri, tez-tez boyla-nıb gələn in-sanlara bax-mağı mənə yalnız bir şeyi izah edirdi: o, sənki gələn qonaqların içe-risində atasını

axtarırdı. Onun baxışları, kimisə həsrətə gözləyən adamın baxışları qədər dərin və düşündürücü idi...

Xanəndənin qardaşı Sadıq Məmmədov da qardaşının nakam dünyadan köçməsini kədərə anır, onu hər zaman hər addımda unutmadı-ğını söyləyir. Belece zəlin qapıları açılır... Səxavət işığına yiylan in-sanlar zala daxil olur. Konsert mər-hum xanəndənin məşhur "xarı bul-bul" mahnısı ilə başlayır. Daha

sonra Xalq artisti Gülyanaq Məmmədova "Azad bir qısdım" mahnı-sıyla Səxavəti yad edir. Xalq artisti Məsum İbrahimovun xoş avazı və səmimi çıxışı konsert iştirakçılarına zövq verir...

Əməkdar artistlər Almaz Orucova və Cabir Abdullayev də Səxavətin işığına yiylan tamaşaçıları se-vindirməyi bacarırlar.

Əməkdar artist Zakir Əliyev də özünəməxsus ifası ilə Səxavətse-

vənləri sevindirir. Daha sonra xan-əndənin qardaşı Əliyar Məmmədov və qardaşı oğlu Anar Məmmədov "Sev məni" mahnısı ilə zaldə eyleşənlərin alqışlarını qazanırlar.

Gənc xanənde Şahmar Hacıye-vin Səxavət Məmmədovla virtual duet tamaşaçılar tərəfindən xoş qarşılanır.

Xalq artisti Mələkxanım Eyyubo-vanı da səhnədə yer alan sənətkar-lar sırasında görürük.

Xanəndənin qardaşı Firuz Səxavət isə konsertdə səhnə alar-kən ilk "Qardaş" muğamı ifa edib, daha sonra mərhum qarda-şının yaradıcılığından mahnılar ifa edib. Firuz Səxavətin qardaşı ilə virtual dueti isə konsertdə işt-i-trak edənlərin böyük marağına sə-bab oldu. Nəcə qürurvericidir. Hər kəs ayaq üstə alqışlayır. O isə zala baxır və kövrəlir... Axı qardaşı ilə virtual oxuyur... Nə qədər qürurvericidirsə, o qədər də çətin hisdir...

Əntiqə Kərimzadə

«Dəyirmanın alt daşı»

Əl boyda bir kitabı vərəqləyirəm. Bu əl boyda kitab əslində almanaxı xatırla-dır. Ona görə almanax sözünü xüsusi vurğulayıram ki, bu kitabın tərtibçisi və onun araya-ərsəyə gəlməsinin səbəbka-ri, elə kitabda da qeyd edildiyi kimi, tərtib edən və redaktoru İlham Qəhrəmandır. Almanaxın girişində yəni, ön sözü əvəzində İlham Qəhrəman vurğulayıb ki, o, cənub qonşumuz olan İranın səfəri za-mani Tehranda azərbaycanlı ziyanlılar ilə, qələm adamları ilə görüşüb. Cənublu qardaşlarımızın söz, saz məclislərində iştirak edib. Neca deyerlər, saza da qu-laq asıb, söze də. Hətta özü də söz deyib həmin məclislərdə. Sonra da qarşılıqlı anlaşma ilə həmin dəyərlər şairlərimizdən dörd nəferinin şeirlərindən ibarət "Dəyir-manın alt daşı" adlı almanax kitab tərtib edərək onun "Vektor" nəşrlər evində çapını gerçəkləşdirib. 136 səhifəlik bu ki-tabda cənublu şairlərimizdən Mənuçehr Fəzil Xələf, Şərifə Cəfəri, Məhəmməd Əhmədi və Ədalət Omminin şeirlərini ardıcıllıqla bu almanaxda oxuculara təqdim edib.

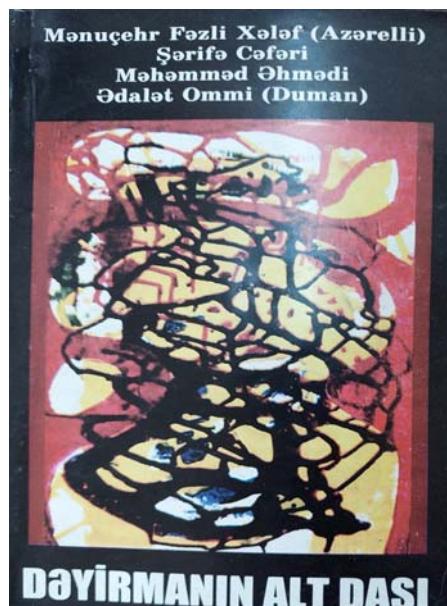
Mən kitabxanamda yer alan və iller önce İlham Qəhrəmanın mənə bağışladığı bu almanaxla bugündən təkrar bir də dərḍəsim. Bu da səbəbsiz olmuşdu. Son dövrələrin hadisələri ister-istəməz məni de cənuba, orda baş verən hadisələrə, dolayısi ilə de olsa istiqamətləndirir. Hətta tez-tez xalq şairimiz Süleyman Rüstəmin canub şeirlərini oxuyuram.

Xalq şairimiz Zöhrab Tahirin digər də-yərli qələm adamlarımız Hökumə Billurinin, Əli Tuđanın poeziya dünyasına baş vuru-ram.

Elə həmin adalarını çəkdiyim və çəkmədi-yim şairlərimizin (tez-tez isə sosial şebe-kədə ustad Şəhriyarin və cənublu aşıqları-mızın yaradıcılığını izləyirəm - Ə.M.) sənət dünyası təkcə poeziyanın özünü yox, həm də cənub həsrətimizin menim üçün nə qə-dər ağırlı olduğunu yenidən yaşadır, yenidən yaddaşimdə, ürəyimdə təzələyir.

Bəli, indi oxuduğum "Dəyirmanın alt daşı" kitabındaki şeirlər də böyük Azərbay-can ruhu, böyük Azərbaycan sözü özünü bürüzə verir.

Həmin şair həmkarımız da tekçə möv-zuları ilə deyil, həm də o mövzulardakı dili-mizin dadını, tamını, şəkerini, balını, özəlli-yini və gözəlli-yini ifade etmək məharəti ilə adamin könlünü oxşayır.

Mənuçehr Fəzli Xələf (Azərelli)
Şərifə Cəfəri
Məhəmməd Əhmədi
Ədalət Ommi (Duman)

DƏYİRMANIN ALT DAŞI

Məsələn, Mənuçehr Fəzli Xələf yazır:

*Harada ki, sağlıq var, azar da vardır,
Harada həyat var, məzar da vardır.
Ay Azəriellilər, bazar da vardır,
Nə alib, nə satmaq sizə bağlıdır.*

Və yaxud:

*Azərelli, oldum elə tamarzi,
Gülüstanda qaldım gülə tamarzi.
İndi bir ürəksiz dula tamarzi,
Fələk belə payı yazdı, yazha yaz.*

Şərifə xanım Cəfərinin şeirlərində isə təkcə zərif cinsin özəl duyuları deyil, həm də bütövlükde poeziyanın diqqət merkezin-de olan mövzusuna çevrilən ictimai-siyasi hadisələr də öz əksini tapıbdır. Məsələn, o yazır ki:

*Mən ölündə
başım üstə
Quran oxunmayacaq ha!
Yalnız sənin şeirlərinə
əbadıyyət yuxusuna
girəcəyəm.*

Və yaxud:

*Kəlmələr sizlədir
duygularından.
Sonra da şeirlərin*

*götürüb getdi
bir daş altdan
bir daş üstdən
sevindin hə?
dedin bəs ki
kölgəm yerə batanacan
çəkəcəyəm səni mən də
arxayı ol
səni sənsiz
sevəcəyəm!*

Məhəmməd Əhmədinin şeirlərində oxu-cu bir bayati ovqatı hiss edir. O sənki du-yğularını həmkarlarına, qələm dostlarına, duygusal adamlarına səri simdə çatdırmağı çalışır.

Və yaxır ki:

*Hər gözəldən gözəl olmaz,
Hər yazdan qəzəl olmaz.
Hər adamdan əzəl olmaz,
Orda olmaq Həvvə gərək.*

Və yaxud:

*Mən ölsəm sən ardını yaz,
Camaatın dərdini yaz.
Mərdini, namərdini yaz,
Ömrün qalandan ay şair.*

Ədalət Omminin şeirlərində də bir özü-nəməxsusluq yer alıbdır. O da fikirlərini oxucuya sənki saz üstündə, saz havasında çatdırır və yazır ki:

*Yerəmi yalvarım, göyə bilmirəm,
Dərdimi söz ilə deyə bilmirəm.
Niye ölməmişəm, niye bilmirəm?
Matam özümdəki dözümə sənsiz.*

Və yaxud:

*Hardasa şairlər cəm olar bir gün,
Hardasa söz-söhbət dəm olar bir gün.
Hardasa Ədalət kəm olar bir gün,
Kövrəlib dizinə vurarsan onda.*

Mən sizlərə təqdim etdiyim bu əl boy-dakı kitab yəqin ki, marağini çəkəcək və onu tapıb oxuyanda cənublu söz adamlarının, yəni Arazin o biri üzündə bizimlə eyni istəkləri, ağrıları, həsrəti bö-lüşənlərin poeziya dünyasındaki açıq və sətiraltı istəkləri, dilekləri ilə tanış ola-bileceksiniz.

Moskva ilə Tehran arasında imzalanacaq sazişin bəzi detalları açıqlanıb

Rusiya və İran arasında hərəkəli strateji tərəf-DAQ haqqında sazişin bəzi detalları açıqlanıb.

Adalet.az xəber verir ki, Rusiya xarici işlər naziri Sergey Lavrov Belarus paytaxtı Minskdə keçirilən Beynəlxalq Avrasiya Təhlükəsizliyi konfransında Moskva ilə Tehran arasında yaxın vaxtlarda hərəkəli strateji tərəf-DAQ haqqında sazişin imzalanacağını söyleyib. O, sazişin hansı sahələri əhatə edəcəyini açıqlayıb. Lavrov Rusiya ilə İran arasında imzalanacaq sazişin tərəflərin regional və global seviyyədə sühə və təhlükəsizlik maraqları namine müdafiə və qarşılıqlı fealiyyət sahə-sində dəha səhərəkəliş etmək istəyini təsdiq edə-cək.

Azərbaycanda mina qurbanlarının ümumi sayı 3460 nəfərdir

Ölkəmizdə mina qurbanlarının ümumi sayı 3460 nəfərdir. Onlardan 359 nəfəri uşaq, 38 nəfəri isə qadın olub.

Bu barədə Adalet.az-a Azərbaycan Respublikasının Minatəmizləmə Agentliyindən məlumat verilib. Bildirilər ki, 1991-ci ildən 2020-ci ilin 10 noyabrına qədər 2418 nəfər xəsərat alıb, 530 nəfər hələk olub, kaset sursatları tərəfindən isə 131 nəfər xəsərat alıb. Bu illər aralığında mina qurbanlarının ümumi sayı 3079 nəfər olub. "10 noyabr 2020-ci ildən bu günə qədər isə xəsərat alanların sayı 311, hələk olanların sayı isə 70 nəfər olub. Bu illər ərzində isə mina qurbanlarının ümumi sayı 381 nəfər olub", - deyə Agentlikdən vurğulanıb.

Gəzinti ürək sağlamlığını yaxşılaşdırıcı bilər

İtalyan alimlərinin apardığı araştırma gəzməyin insan sağlamlığı üçün faydalılarının gözlənilməz bir tərəfini ortaya qoyub.

Adalet.az xəber verir ki, Milan Universitetinin tədqiqatçıları qısa gəzinti fasılələri uzun gəzintilərdən dəha təsirli ola biləcəyini açıqlayıb. Tədqiqatçılar qrupu 20 könüllünün iştiraku ilə eksperiment aparıb və bu eksperiment zamanı müxtəlif fiziki fealiyyət müddətindən orqanızın oksigen istehlakı ölçülüb. İştirakçılar 10 saniyədən 4 dəqiqəyə qədər pilləkonlə yermə ve addım atma müddətlərini dəyişib. Bildirilər ki, herəkətin ilk anlarında bedən uzunmüddətli fealiyyətlə müşayisədə da-ha çox enerji sərf edir. Tədqiqatın aparıcı müellifi Francesco Luciano bunu belə izah edib: "Gəzintinin ilk merhələsi sonrakı dəqiqələrlə müşayisədə dəha intensiv enerji mübadiləsi tələb edir". Müntəzəm qısa gəzinti fasılələri yavaş metabolizm və zəif qan təzyiqi nəzərəti kimi oturaq həyat tərzinin mənfi təsirləri ilə mübarizə aparmağa kömək edə bilər. Alımlar qısa gəzintiləri gündəlik iş rejimine daxil etməyi məsləhət görürərlər.

ƏbdülXalıq Hüseynovun ana laylası

Müddetli hərbi xidmətdə olan övladlarına baş çəkmək bizim ailələrdə adət halını alıb. 2020-ci il pandemiya olduğundan ata-anaların çoxu oğullarının yanına gedə bilmədi, bu da bir nisqil oldu onlara. Mühəribədən sonra görüşdülər övladları ilə: kimi sağ-salamat, kimi yaralı qayıdı evinə-obasına. Kimi şəhid oldu. "9 ayın əsgəri oldu balam. Atası andicmə mərasimine getsə də, mən pandemiyaya görə 9 ayda yanına da geda bilmədim. Bir da öyrəndim ki, döyüür uşağım. Telefonla danışanda güllə səsləri, partlayış eşidirdim arada. "Bu nə səsdə?" sorusunda "Ana laylası, ana" deyirdi balaca balam"- hələ də "balaca balam" deyir düşmən gözü tökən oğluna göz yaşlarını saxlaya bilməyən Xubzər Hüseynova.

Niye belə deyirdi qəhrəmanım? Bəlkə hələ ana laylasına ehtiyacı vardi? Bəlkə sevdiyi torpağın azadlığı, rahat nəfəs almاسı üçün bu səslərə ehtiyacı olduğunu bildirdi? Bəlkə bu səslərin altında yuxuya gedənləri düşünürdü? Bəlkə yurduna azadlıq verən hər səs onun üçün ana laylası qədər doğma, şirin idi? Heş kim bilmədi bunu...

Bir özü bildi ki, qəlebədi, torpağa "sən azadsan" deyə layla çalmaqdı bu.

Həminin Xalıq dediyi Əbdülxalıq Kamil oğlu Hüseynov 20 sentyabr 20001-ci ildə Bakının Nardaran kəndində anadan olub. Bilgəhdə indi İnteqrasiya Telimli internat məktəb adlanan 11 nömrəli məktəbde ibtidai təhsil alıb.

Məktəb internat tipli olduğundan burda valideyn qayğılarından məhrum uşaqlar üçün ayrıca sınıflar də olub. ƏbdülXalıq orta təhsilinə 295 nömrəli məktəbde davam etse də, valideyn qayğılarından məhrum uşaqları unuda bilməyib. Tez böyümək, pul qazanıb internat uşaqlarına yardım etmek arzusu daşıyıb üzrəyində. 9-10 yaşıdan bu dərdli arzunu daşıyanlar nə qədəri görən?..

Orta təhsilini başa vurandan sonra çilinər ixtisasına yiyələnib, maşın ustası işləyib

-Xeyirxah idi qardaşım. Zəhmətseverdi. Məktəbdə oxuyanda tətil günlərində işləyərdi. İstəyirdi özü pul qazansın. Yardım etməyi, hədiyyə verməyi çox sevirdi, hədiyyə verənə özü də sevinərdi. Internat uşaqlarına yardım etmək üçün də pul qazanmağa çalışırdı. Birinci sinfə onurla getmişəm. Mənim üçün də, müəllimim üçün də çiçəklər almışdır. Məktəbdən də birlikdə gələrdik. Bir gün dərsdən çıxanda onu görmədim, ağladım, elə bildim məni qoyub gedib. Tez yaxınlaşdı "heç səni qoyub gedərəm" deyib qucaqladı məni. Amma getdi... - Susur Günel. Gözləri uzaqlara yollanır. Yəqin məktəb yollarında bir vaxt əl-ələ gəldiyi qardaşını axtarır. -Çox istəyirdi mən ali təhsil alım. Deyərdi ki, mən oğlanam, fəhlə də işləyərəm, usta da, çilinər də, amma sən oxumalısan. Bu il imtahan verdim. Qardaşımın arzusunu yerine yetirdim. Tələbə oldum.

Mülliəməsi Zülfüyyə xanım Rəşidova da ƏbdülXalıqın vətən sevgisindən, anim günlerində, vətənpərvərlik mövzusunda olan tədbirlərdə həmisişə fərqləndiyindən danışdı.

Hüseynovlar ailəsində dörd övlad böyük: İsmayıllı, ƏbdülXalıq, Günel və Xədicə. Oxsarıqları olsa da hərəsinin öz aləmi, öz xüsusiyyətləri olub.

- Xalıq fərqliydi. Oğlum dəcəl idi. Enerjili idi. Onu elə buna görə daha çox sevirdim.

Elə bil həmişə axtarışda idi. Yaxşı oxuydur, hər şeylə maraqlanır. Hərbiyə də maraqlı vardi. İdmancı idi. Cüdo ilə məşşəl olurdu. Yarışlarda həmişə fərqlənirdi. Yorulmaq bilmirdi. Çox qoçaq idi. Nəvəm onun adını daşıyır, o da əmisi kimi qorxmaz olacaq.- deyir Kamil Hüseynov.

Respublika və Bakı yarışlarında iştirak eden, defələrlə yaşıdları arasında birinci, ikinci, üçüncü yerlerin qalibi olan ƏbdülXalıq

2020-ci ilin yanlarında müddəti hərbi xidmətə çağrılır. İdmancı bacarıqları, cəldliyi, məsuliyyəti ilə fərqlənir, xidmət zamanı da bir çox yarışlarda qalib olur. Aticılığın sırrını öyrənərək baş atıcı adını alır. Hələ xidmət zamanı hər telefon zəngində "torpaqlarımızı azad edəndən sonra qayıdacaq" deyir doğmalarına.

2020-ci ilin 27 sentyabrında başlayan haqq savaşında ƏbdülXalıqın döyüş yolu Tərtər-Ağdəre istiqamətində gedən döyüşlərlə başlayır.

Baş atıcı olan qəhrəmanımız düşmənin neçə-neçə canlı qüvvəsini, hərbi texnikasını sıradan çıxarıır. Talış və Suqovuşanın azad olunmasında xüsusi igidlik göstərir. Döyüş yoldaşları indi də Xalıqın 5 əsgərlə birlikdə 50 ermanını məhv edərək döyüş əhəmiyyətli postu elə keçirməsini, onun igidliklərini yaxşı xatırlayır.

Fəqan Əliyevin sözlərində: Can dos-tumdu, sirdəsimdi. Silahlardan bacarıqla is-tifadə edirdi. Sərrast atıcıydı. Onunla özü-

mü güvənlə hiss edirdim. Bizi düşmən gülləsindən qoruyurdu. Amma özünü qəlpərədən qoruya bilmədi. Bütün döyüş yoldaşlarımız üçün itgi oldu, amma hamiya nəsib olmayan ali məqama ucaldı.

Şəxsi şücaetinə, döyüşlərdə fərqləndiyi-ne, ərazi bütövlüyü üçün göstərdiyi igidiyyə görə Azərbaycan Respublikasının prezidenti cənab İlham Əliyevin sərəncamı ilə "Cəsur döyüşçü", "Vətən uğrunda", "Su-qovuşanın azad olunmasına görə" medalları ilə təltif olunub 19 yaşılı qəhrəmanım.

- Bütün davranışları ile yaşından böyük kimidi. 10-11 yaşında elə bilirdin 15 yaşı var. Demə çox böyük imiş oğlum.

Doğru dedi ana. Hələ uşaq sandığımız oğullar 27 sentyabr gecəsində böyüdürlər. Cəmi 44 güne böyüklüyü bize həm anlatdırılar, həm yaşatdırılar.

ƏbdülXalıq Hüseynov 16 oktyabrda Suqovuşan döyüşlərində şəhid olur. Onu hərbi xidmətə bir ailənin oğlu kimi ailə üzvləri, ya-xınları yola salmışdı. Dönərkən bütün kənd əhalisi, yüzlərlə insan qarşılıdı. Böyüdüyü evdən Rəhiməxanı ziyanətgahına izdiham yola saldı. O, hər birimizin oğlu oldu.

Dəfnindən bir-neçə gün sonra Xalıq böyük qardaşı İsmayıllı yuxusuna gəlir, "bu sənədən sənət getirmişəm, burda menim adım yazılib, oğluna verərsən"- deyir.

ƏbdülXalıqın şəhid xəbərində bir-neçə gün sonra kiçik Əbdül Xalıq dünyaya gelir. Sevgiylə böyük, sevinir, gülür. "Əmisişə oxşayır" deyirlər. Tanıyanlar hamısı Xalıqın gülerəzli olduğunu vurğulayırlar. Bütün görüntülərdə, şəkillərdə onun üzündə nurlu gülüş var. Açılan sabahlara Güneş kimi işıq saçır ƏbdülXalıq Kamil oğlu Hüseynov.

Kamalə Abiyeva

Bir əsrə yaxındır ki, Azərbaycan radio-su yol gəlir. Bu yola qısa da olsa nəzəralsaq yerinə düşərdi. Əvvəlki illər bu sahədə bəzi işlər görülsə də ölkəmizdə müntəzəm radio verilişləri 1926-cı ilin 6 noyabrında başlayıb. Elə həmin ildə Azərbaycan Həmkarlar İttifaqı Şurasının Mədəniyyət şöbəsi və Radio Bürosu üç aylıq radiotəlimatçı hazırlamaq üçün kur-siar taşkı edib. Beləliklə, Azərbaycan metbuati kimi, radio da dövrün ab-havasına uyğun təbliğat və təşviqat alatına çevriləsə də, dahi Üzeyir bəyin xeyir-duası ilə ilk addımlarını atan radiomuz hər zaman milli-mənəvi dəyərlərimizi qorumağa, yaştımağa can atub və sovet dövrü qismən buna nail olub.

Yolu uzun, yükü ağır radiomuz

1932-ci ildə Üzeyir bəy radiomuzun müsiki redak-siyasına rəhbərlik edib və Şərqdə ilk notlu orkestrini yaradıb. Uzun illər keçməsine baxmayaraq, Üzeyir bəy dəhəsi, sevgisi bu gün də Azərbaycan radio-sunda yaşayır. Azərbay-can Dövlət Himnini hər gün eşidərkən dahi Üzeyir bəyi xatırlayıraq. 1930-50-ci illərdə Azərbaycan radiosu həm kadr çatışma-mazlılarından, həm də tex-niki bazanın natamamlı-

ğandan eziyyət çəksə də 1941-45-ci illərdə "ideoloji cəbhənin ən mühüm sahələrində birinə çevrildi". Hətta nəzeriyyəci alimlərin yazdığını görə, həmin illərdə "kütləvi məlumat və təbliğat vasitələrindən heç biri ehətə dairəsinin genişliyinə və operativliyinə görə radio ilə müqayisə edilə bilməzdii". Ölenin hər yerində, radio qurğular qoyulmuş və əhali müntəzəm olaraq Sovet Məlumat Bürosunun materialları ilə məlumat alırdılar. Bundan əlavə müntəzəm olaraq Moskva radiosunun mühüm məlumatları tərcümə edilərək Azərbaycan radiosunun efrində səs-ləndirilirdi. Bu proses gün böyü həyata keci-rilirdi. Məhz mühərbi illərində "35 kilovatlıq radio stansiyası respublikanın ən ucqar rəyonlarını Bakını müntəzəm sürətdə aydın eşitməsinə imkan verirdi". Belə stansiyalar əsasən Qarabağda, Naxçıvanda və s. yerlərdə idid. 1960-ci ildə radiomuz fəaliyyətində bir çox dönüşərək. Belə ki, radiojurnalistik sahəsində kadr hazırlığına xüsusi diqqət yetirildi və radio radiojurnalistikaya maraqlı artdı. Təbii biz bu gün Azərbaycan radiosunun nəyinkin, 60-70-ci illər, hətta 1980-90-ci illər fəaliyyətinə zamanın tələb və tək-lifi ilə baxsaq, çox bəsit görünər. Amma bunlar o dövr üçün çox yüksək nəaliyyətlər, uğurlar idid. Məsələn, 1960-ci illər Azərbay-can radiosunun həyatındakı yeniliklər. 1964-cü ilin 15 oktyabrında "Araz" xəbərlər və müsiki proqramları işə başlıdır və tez bir zamanda milyonlarla dinleyicinin sevimli proqramına çevrildi. "Araz"ın yaranışı Azərbaycan radiosunun "programlaşdırma təcrübəsində yeni hadisə" idid. "Araz" "Son xəbərlər"lə, daxili və xarici mövzuda icməllərlə, maraqlı müsahibelerlə, reportajlara və müsiqilərlə dinleyicilərinin görüşünə gelirdi. Əslinde "Araz" Mayak" radio proqramının yerli şəraitə uyğunlaşmış variantı idid. O, "Mayak"dan informasiya-müsiki "xəttini başlıca xətt kimi götürmüştü". "Araz-I" proqramı verilişlərinin maraqlı, sadə olması ilə daha çox sevilirdi. İformasiya-müsiki və yaxud məlumat-əyləncə xarakterli olan bu proqramın ritmi başqalarından oynaqlığı, maraqlı olması ilə seçilirdi. 1980-ci illərdə informasiya axınının çoxalması ilə əlaqədar olaraq proqramın həcmiñin genişlənməsinə səbəb oldu. 1988-90-ci illər hadisəleri ölkəmizdə fəaliyyətdə olan bütün KİV-i "ideolo-giya pərdələri altında mürgü vurmaqdən" azad etdi və bu radiomuzdan da yan kec-

ni tamamilə dəyişdi. Dünya təcrübəsindən bəhrelənərək tamamilə yeni bir medaya çevrildi. Azərbaycan radiosu fəaliyyəti boyu daim proqramlarını təkmilləşdirmək, dinləyici-si ilə daha yaxşı ünsüyyət qurmaq, onun maraqlı dairesini, sevgisini qazanmaq üçün səy göstərib. Buna görə verilişlərinin kəməyət və keyfiyyətinə xüsusi diqqət yetirib, dinləyicilərinin marağına, tələbinə, istəyinə uyğun, maraqlı dairesini nəzərə alaraq fealiyyətini qurub. Bu proses bu gün də uğurla davam edir. Çünkü, bu gün Azərbaycan radiosunun milyonlarla dinleyicisi var. 44-günlük Vətən Müharibəsində də o böyük Zəfərimizdə bütün mediamız kimi, radiomuzun da öz payı oldu. Azərbaycanın haqq işini, Azərbaycan gerçəkliliyini dünya ictimaiyyətinə çatdırmaq üçün bütün qüvvələrini səfərə etdi. Radiomuz cəbhə ilə bağlı xəbərləri yalnız rəsmi mənbələrə istinad edərək verir və mühərbiyin getdiyi gərgin günlərde əsgərlərimizdə ruh yüksəkliyi yaratmaq üçün vətənpərvər verilişlərə üstünlük verir. Bundan əlavə 44 günlük Vətən mühərbiyi dövründə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin Ali Baş Komandanı İlham Əliyevin xarici kütləvi informasiya vasitələrinə verdiyi müsahibələr də televiziya ilə yanaşı radiomuzda da öz əksini tapıb. Siyasi icmalçılardır, şərhçilər Qarabağ probleminin mahiyyətini açıq-aydın şərh edərək, Ermenistani və onun himayədarlarını bütün dünyadan gözü qarşısında ifşa edirdilər. Doğrudur burada bir verilişin, bir redaksiyanın işini daha qabarıq vermək, xüsusi qeyd etmə mənəcə də olmazdı. Çünkü, həmin günlər radiomuz bütövlükle haqq işimiz uğrunda sözü, səhəbə ilə mübarizə apardı, "vuruşdu". Amma tarixi həqiqətinə və ədalətinə bərpə olunmasında radionun "Hərbi-vətənpərvərlik" redaksiyasının əməyini qeyd etməmək mənəcə haqsızlıq olardı.

Bir sözə radiomuz o günlər bütün fəaliyyətini o BÖYÜK "Qəlebə"yə, Zəfər"ə kökləmişdir. Həmişə qəlebə sorağı çatdırmaq arzusu ilə gününüzü, bayramınızı təbrik edirəm; yolu uzun, yükü ağır olan qələmdəşərəm.

Sevil Həsənova
Multimedia və elektron kommunikasiya kafedrası.
Filologiya elmləri doktoru, professor

SÖZÜN MƏHİR XANIMI

Ədəbiyyat insanın özüdür. Onun duyğu ve düşüncələrini ifadə edən söz varlığının zənginliyindən xəber verən mənəvi bir dünyadır. Elə bir dünya ki, bu dünyada hər nə varsa qeyri-adı görünür, baxanda isə dünyanın özündə olan bütün qeyri-adılıklardan seçilir. Əlbətta, onlar üçün Vətən, millet anlayışı baş-qalarına nisbətən daha qabarlıq şəkildə anlaşırlar. Həmin varlıqlar onlara görə varlıqlar içərisində varlıqların varlığı olur. Sevgiləri sözün düzülüşündə səfələnərək etrafdaşları heyətləndirir, onları vəcdə gətirir.

Böyük Ə.Xəqani, N.Gəncəvi, M.Gəncəvi, İ.Nəsimi, M.Füzuli, Ş.İ.Xətai, M.P.Vaqif, X.Natəvan, M.Ə.Sabir və b. öz sözləri ile həmşəlik xalqımızın yaddaş tarixine düşərək özlərinə ölməzlik qazamışlar. Vətənimizi, milletimizi dünyada tanıtmaqla bərabər, həm də sözümüzün və diliimizin keşiyində durmuş, onu yad dillərin qatqışından qorumuşlar (Ə.Xəqani, N.Gəncəvi və M.Gəncəvi burada istisnadır, çünki onlar fars dilində yazılmışlar). Onlardan sonra ədəbiyyatımızın keşiyində duranlar öz səfələrinin yolu ilə getmiş, yazmış olduqları əsərlərdə Vətəni və milleti yüksək sevgi və isteklə tərənnüm etmişler. Sözmüzzü və dilimizi sevgilərinə qataraq onu daha da lakinik və şirin etməyi bacarmışlar. Çağdaş poeziyamızda da bu ənənə özünü göstərməkdədir. Onlardan biri de poeziyamızda öz yolu, öz dəst-i-xətti olan, bənzərsizliyi ilə seçilən sözün mahir şair xanımı Mahire Nağıqızı Hüseynovadır. Mahire Nağıqızının poeziya dünəyasından danişmamışdan önce onu da bildirməyi özüme borc bildi ki, o, fədakar ana, təcrübəli pedaqqoq, sanballı alim və yüksək keyfiyyətə malik insandır. Bu baxımdan da onu mən bələ adlandırdım: insan-şair, insan-pedaqqoq, insan-vətəndaş, insan-ana və ya qadın, insan-alim, insan-dost... Bunların başında isə birinci növbədə, Azərbaycan qadınına məxsus zəriflik, incəlik, gözəllik, saflıq və dərulucdur. Bütün sadaladıqlarım şairin poeziyasına da hoparə oxucusunu duyğulandırır. Bu mənada Mahire Nağıqızı bütün əzəməti ilə poeziyاسındaki ideyaların tərənnümçüsü rolunda çıxış edə bilir.

Şairin poeziyasını diqqətə nəzərdən keçirənə şəhidi olurraq ki, onun yaradıcılığı mövzuca rəngarengdir. Vətən və ana sevgisi isə onun yaradıcılığının ana xəttini təşkil edir. Fikrimizi istedadlı şairin yaradıcılığına müraciət etməklə əsəsləndirir:

*Biter sərhədlərin bu Yer üzündə,
Qəlbimdə sərhədin nədən bitmədi?
Gəmisən, üzürsən eşq dənizində,
Sənə məhbəbatım, Vətən, bitmədi.*

"Onun daş nağılı" kitabında verilən "Vətən" şeirindən getirdiyim bu nümunədə müəllifin Və-

təne olan sevgisinin sonsuzluğu elə-bələ söz xatirinə deyilmir. Bu sevgi sonsuzluğun sevgi bələyinə çevrilərək onu üşüməyə qoymur. Həmçinin bu seirde Vətən mövzusuna yeni yanaşma duyulur, yeni şair Vətənə ana-bala münasibəti ilə yanaşır. Başqa bir bənddə biz bunu daha aşkar surətdə görə bilirik:

*Ana harayıni eşidir hamı,
Qadınlar, qızlar da bir ərə döñər.
Oğullar seçəcək dost-düşəmənini,
Hər biri uğrunda səngərə döñər.*

Göründüyü kimi, seirdən getirilmiş bu bənddə müəllif güclü bir yenilik etmişdir. Buna metonomiya-addeyişmə və ya yerdeyişmə də demək olar. Bu yerdeyişmə nedir? Bilirik ki, müharibələr zamanı səngər igidleri-ərləri qorumaq üçün istifadə edilən sığınacaq bir yerdir. Ancaq bu nümunədə müəllifin əre və səngərə baxışı başqadır. Ana harayıni eşidənlər görür ki, burada qadın ər-igid yerində, əsl oğul-ər isə səngər yerindədir. Müəllifin yaratdığı, özü də bir ana-şair kimi yaratdığı qadın-ər və er-səngər obrazı bu mövzuda yazılın əsərlər içərisində obraz olaraq bir yenilikdir. Mahire Nağıqızının "Onun daş nağılı" kitabındaki başqa bir şeirindən getirəcəyimiz nümunə ilə fikrimizi davam etdirək:

*Atamlı yanaşı daş qaldırırdı,
Deyərdi, bu daşlar ocaq daşları.
Bezmədi, qəlbində nə güç vardi,
Anam sinəsində ocaq daşdı.*

Belə ki, Azərbaycan-Türk düşüncəsinə görə Vətən, torpaq, eləcə də dil ana adı ilə tanınan varlıqlardır. "Ana Vətən", "ana torpaq", "ana dil" birləşmələri dediklərimizi təsdiqləyir. Yurd, ocaq, çıraq varlıqları isə birbaşa ata-baba adı ilə bağlıdır. Baba yurd, ata ocağı, ata çıraqı anımları dediklərimizin gerçek olduğundan xəbər verir. "Onun daş nağılı" şeirində isə ana obrazı

ata obrazı ilə bərabərədir. Ana başa düşür ki, ocaq na deməkdir. Ocağın istisnə istilik qatan ocaq daşının qeyri daşlardan fərqi nedir? Omru boyu sinəsində ocaq daşmaq da soyğun istiliklə əvəzlenməsinə işaretdir.

"Gedek uzaqlara" adlı şeirində de Mahire Nağıqızı qadın olmanın müqəddəsliyini öne çəkerək bu müqəddəsliyi yaşamağın qadın üçün ən yüksək ad və şəref olduğunu özünəməxsus şəkildə qələmə alır. Şeirin son bənddə bu müqəddəslik real şəkildə öz əksini tapır:

*...Yenidən başlayaq həyatımıza,
Yenidən yazılışın ömür varağı.
Yenidən yanında müqəddəsləşim,
Yenidən öyrənim qadın olmağı.*

Zənnimcə, qadına və qadınlığa bu cür münasibət təkçə şeirin özüne məxsus deyil. Bu bütünlükələr qadın və qadınlığa aid olan məsələdir. Müəllifin özü isə qadın və qadınlığın rəmziyənə çevrilən qadın şair obrazıdır. Müəllifin digər yazılarında da həmşə döyünen, döyünməkdən usanmayan bir üreyin kövrəkliliklə baş-başa vermiş hayqırıtsı duylur.

Şəhidlərə həsr olunan "Şəhid neğməsi" şeirində biz bu döyüntünü lap çılpalğı ilə hiss edirik. Həmin şeirində də müəllif öz əsləbuna sadiq qalaraq Vətən torpaqlarının bütövlüyü yolunda özlərini şəhid etmiş müqəddəs insanların şəhidliyini öz baxış bucağına uyğun olaraq verir. Şəhidləri sadəcə olaraq Vətən torpaqlarının bütövlüyü uğrunda canlarından keçmiş qəhrəmanları kimi yox, həm də onların hər birini Vətən torpağının bir parçası olaraq qələmə alır. Şaire görə onların hər biri bir ünvandır:

*Boy vermiş məzarın qəbir daşları,
Bir ömrün daşlaşan arzu-kamıdır.
Onların sağlığı döyüşən əsgər,
Məzəri - Vətənin istehkamıdır.*

*Şəhidlər, şəhidlər! Öz canınızla,
Bizə yol açınız, dövran verdiniz.
Millətə diz çöküb baş əymək üçün,
Şərfli, müqəddəs ünvan verdiniz!*

Şeirin bütün bəndlərində şəhidlərin və şəhidliyin ucalığı göz önüne getirilir, əbədiyyaşarlığı poeziyanın dili ilə qışqırıqsız, bağırıtsız, sakit, ancaq yanğı və sevgi ilə qələmə alınır. Müəllif bu əsərində 44 günlük Vətən savaşının millətimizə getirdiyi başuculuğu ünvanını obrazlı olaraq şəhidlərin igidliyi ilə bağlı olduğunu metnaltı oxucuya çatdırır.

Bildiyimiz kimi, dövləti dövlət edən onun attributlarıdır. O attributların ən uca sayılanı isə bayraqdır. Harada dövlətin bayrağı dalğalanırsa, deməli, orada Vətən var, Vətən torpaqlarının

azadlığı mövcuddur. Mənəcə, dünyada ele bir xalq olmaz ki, bayrağını sevməsin. Şairlər isə ona şeir həsr etməsin. Azərbaycan xalqı da burada xüsusi olaraq fərqlənir. Tarixdən məlumdur ki, Azərbaycanın söz ustaları üçrəngli müqəddəs bayraqımıza şeirler yazmışlar. İlk olaraq bu sirada biz Əhməd Cavadın, Cəfər Cabbarlının adlarını xüsusi olaraq vurğulamalıyıq.

Bununla yanaşı, onu da deməliyik ki, çağdaş poeziyamızda da bir sıra söz adamları bayraqımıza böyük sevgilərlə şeirler yazmışlar. Onlardan biri də xüsusi dəst-xətti ilə seçilən şair Mahire Nağıqızıdır. Şairin "Al bayraqım" şeiri öz poetik çəkisi ilə seçilən sənət nümunəsidir. Aşağıda şeirdən verəcəyimiz nümunə ilə fikrimizi əsaslandırmaya çalışaq:

*On illərdər içimiz rənglərini göyərdir,
Yaşamaq haqqımızın əbədi remzişən bir...
Ruhumuz-qəlbimizdə asılan dirəyindir,
O dirəkdə uca dur, qal, dalğalan, bayraqım!*

İllərdir ki, içimizin bayraqımızın rənglərini göyərtməsi, mənəcə Sovetlər birliliyindən Azərbaycan şeirində göy, yaşıl rənglərinin adının çekiləsının yasaq edilməsinə sənətələti bir baxıçıdır. Bu da əsl söz adamina məxsus olan gedidiş desək, yəqin ki yanılmarıq. Müəllifin başqa mövzuda yazdığı şeirlərdə də bu cür maraqlı epizodların tez-tez şahidi olur; şairin dünən poeziyasında əzəli və əbədi mövzularından biri olan sevgi mövzusunda yazmış olduğu şeirlərindən birine müraciət edək:

*Sevgimizin yaşı varmı?
İçində möhnət qocalır.
Qəm yağışı yağır, kəsmir,
Verdiyin möhlət qocalır.*

"Qocalır" adlı gərayıldan getirdiyimiz bu nümunə özünün orjinallığı ilə seçilən bir nümunədir. Möhnətin və möhələtin qocalması isə Mahire Nağıqızının poetik çəkisine şirinlik qatan, işq salan uğurlu tapıntıdır.

Ümumiyyətə, Mahire Nağıqızının demək olar ki, bütün şeirlərində bu cür dolu, sanballı misralara rast gəlmək mümkündür. Bütün bunlar onun şairlik istedadının dərin, güclü və mükəmməl olduğundan xəbər verir.

*...Bircə anda gəldi-keçdi bu ömür
Bilmədim ki, nəyi-necə yaşadım
Düzəlməyir, düzəlmədi günümüz
Mən bu ömrü elə-bələ yaşadım*

Bu misralar yaşadağı ömürdən narahat olan şair qələbinin çırıntılarının bəddi təzahürür. Onu tanıdığını qədər və yaxşı tanıyanların dili ilə əminliklə deye bilmərəm ki, Siz bu ömrü ülə-bələ yaşamadınız. Sizə can sağlığı, Tanrı veren şərəfli ömr payına isə bərəkət dileyirəm. Çağdaş poeziyamızın qadın şairlərinə nümunə olan Mahire Nağıqızına elmi və bədii yaradıcılığında bol-bol uğurlar arzu edirəm.

Aynur QAFARLI
ADPU, pedaqogika üzrə fəlsəfe doktoru

Abidələrimizi növbəti dəfə erməniləşdirirlər: Bərpaya ayrılan 1,8 milyard ...

rinenə görə, abidələrin cəlbediciliyini artırmaq və turizm siyasetini təşviq etmək üçün müasir infrastruktur yaradan modul tipli informasiya mərkəzlerinin tikintisi də davam etdiriləcək. Dövlət-özəl əməkdaşlığı davam etdiriləcək, nəticədə 2 abidənin bərpası 2024-cü ilə başa çatıb, 6 abidənin bərpası isə gələn il davam etdiriləcək. Maraqlıdır ki, Andersyən da, bütün ermənilər de biril ki, onlar Qafqaza 1813-28-ci ildə köçürülüb, amma min illik tarixi olan, yerli oğuz türklərinə məxsus tarixi abidələri həyətəcəsasına öz adlarına çıxırlar. İndi adı çəkilən 17 abidəni tamamilə dəyişdirib, dönyaaya "qeyri-sərtsiz erməni mədəni irsi" adı altında sırasıq fikirlərindən dönmürlər. Məsələn:

Amberd qalası, tarixçi alim Əziz Ələkbərli bildirir ki, qədim oğuz yurdu olan, hazırda Ermənistən adlanan ölkədə Aştarak rayonu ərazisində, Alagöz dağının cənub ətəyində, Arxaşan çayı kənarında yerləşən Amberd qala-qəsr və məbəd es-

linde erməni ilə heç bir əlaqəsi yoxdur. Pəhləvəni knyazlarının nəsil mülkü olan məbəd Ərmanının güməmə qəder gəlib çıxmış tək-tək feodal qəsrlərindən biridir. Əslinde bu qala VII yüzildə mövcud olmuş, XI yüzildə yenidən inşa edilmiş, XII yüzildə isə qəsrde güclü yanğın olmuşdur. Amberd məbədi isə 1026-ci ilin yadigarıdır. Qalanın adı türkçədir və "ana qala", "baş qala" anlamına gelir. Qala-qəsrin özü kimi, ətrafinda yerləşən yaşayış məntəqələri də qədimdən Türk-Oğuz boylarının anayurdu olmuşdur. Bu ərazilərə ilk ermənilər(haylar) XVI-

XVIII yüzillərdə ticarət və mövsümi qara işlərlə məşğul olmaq üçün gəlmişlər. "Berdkunk" - "Ağ qala" çoxqatlı abidədir, e.e. II-II minilliklərdə yenidən qurulmuş və orta əsrlərdə inkişafın zirvəsinə çatmışdır. İrəvan quberniyasının Yeni Bayazid qəzasında, indiki Kəvər (Kamo) rayonunda bir kənd vardi, adı Ağqala!

Rayon mərkəzindən 12 km şimal-sərqdə, Göyçə gölünün sahilində yerləşirdi.

Qafqazın 5 verstlik xəritəsində adı qeyd edilib. Toponim rəng bildirən "ağ" söyü ilə "qala" sözünün birləşməsindən əmələ gəlib. Məlumatlara görə, kənd adını kəndin ərazi-sindəki albanlara məxsus ağ rəngli qaladan götürübür. Daha dəqiq, kəndin şimal-sərq hissəsində e.e. II minillikdən 1-ci minilliyə aid Alban kilsəsi var. Kənddə 11-12-ci əsrlərə aid kilsə və onun ətrafinda XII-XX əsrlərə aid qəbiristanlıq mövcud olub. Ermənistən prezidentinin 19.IV.1991-ci il tarixli fərmani ilə kəndin adı dəyişdirilib Berdkunk

(Qala yeri) qoyulur. Orbelian karavansarası - Selim karavansarası Dərələyəz mahalının Keşikçənd (1975-ci ildən Yeğeqnadzor) rayonu ərazisində Ələyəz dağının Selim aşırısında, Ağkənd (1967-ci ildən Ağca nadzor) kəndinin yuxarısında XIV əsərə aid tarixi karavansaradır.

Karavansaranın giriş qapısının (1,80m x 1,13m) üzərindəki yarımdairə daş kitabədə onun 1329-cu ildə Azərbaycan Elxanları dövlətinin hökməndərə Əbu Səid Bahadur xan tərəfindən tikdirildiyi yazılmışdır. Karavansaranın yerləşdiyi ərazi dəki Ağkənd kəndində 1918-ci il qədər ancaq azərbaycanlılar yaşaması və kənddə ilk ermənilər (rəsmi statistikaya görə 172 nəfər) 1923-1925-ci illerde köçürülüb məskunlaşmışlar. Həmin ərazi lərde yaşayan azərbaycanlılar 1988-ci ildə zorla qovulduğandan sonra Ermənistən hökuməti Selim karavansarası ilə bağlı faktları təmamilə saxtalaşdıraraq, onu dönya ictimaayıetine erməni abidəsi kimi təqdim edir.

Qeyd edək ki, mütəxəssislərin statistikasına görə indiki Ermənistən ərazisində Azərbaycana məxsus 3500 tarix və mədəniyyət abidəsi yox edilib.

Əntiqə Rəşid

Kişi qeyrətli, Həcər ürəkli, mənliyini, ləyaqətini qoruyub saxlayan, bu günəcən Müşfiqə sədaqəli olan Dilber Axundzadə ilə Bakıda görüşmüştüm. Söhbətimiz Müşfiqdən düşdü...

Mikayıl Müşfiq az yaşadı, 31 bahar yola saldı. On iki il yazib yaratdı. Qısa ömrə yaşasa da, məşum 37-ci ilin ibis ürəkli cəlladlarına baş əymədi, faciane ölümü ilə olməzlək qazandı...

-Dilber xanım, Mikayıl Müşfiqə tanış olub evləndiyiniz günləri necə xatırlayırsınız? - sorusдум.

-Bugünkü kimi yadimdardır. 31-ci ilin baharı idi. Bakı pedtexnikumunda oxuyurdum. API-də buraxılış geçəsi olacaqdı. Əmirm arvadı Fəra muşla ora getdi. Bir dəstə gənc ne barədən səhbət edirdi. Ortoböylü, enlikürək, qaragöz, iti baxışlı, düymə dodaqlı, qəhvəyi kostyum geyimmiş bir gənc yoldaşlarından ayrılb bize səri gelib salamlaşdı. Əmim arvadı dedi:

-Tanış olun, tələbə yoldaşım Mikayıl Müşfiqdir.

Sonra o bizi de Müşfiqə təqdim etdi. Müşfiq fikrili idi. O, tələbəlik ilərinin belə tez başa çatmasına təessüflənirdi. O vaxtlar şeirə, sənətə maraq böyük idi. Müşfiqin təzə çapdan çıxmış "Kükəklər" kitabını oxuyub müzakire etdi.

Get-gedə Müşfiqə yaxınlaşmağa başladı. O, məni tez-tez görüsə çığırda da uzun müddət getməz, məktublarını cavabsız saxlardı. Müşfiqin mənə olan ciddi və derin məhəbətini birdən-birə dərk etmirdim. Nişan gecəmiz 1932-ci ilin aprelində oldu. H.Cavid, Ə.Cavad, A.Şaiq, R.Rza, M.Hüseyn, C.Cabbarlı, Əliağa Vahid, S.Rəhim, Y.V.Çəmənzəminli, A.Şaiq, tarzən Qurban Pirimova dost idi. Onlar tez-tez bize yığışar, təzə əsərlərini oxuyub müzakirə edirdilər.

-Müşfiqin Hüseyin Cavidə dostluğunun xatırlayırsınız mı? Hüseyin Cavid Müşfiq barədə demişdi: "O bir oddur, özünü yandıracaqdır".

-Əlbəttə, xatırlayıram. Hüseyin Cavidə biz Şüvələnda bağı qonşusu idik. Şairin "İblis", "Şeyx Sənan" əsərlərindən parçalar əzberləmisdik. Yadimdadır ki, şairin oğlu Ərtəogrul Şüvələn bağında özünü İblis qiyafəsinə salıb bu əsərdən parçaları xüsusi

bir neçə bülbüл getirmişdi. Nişan gecəmiz ədəbi-bədii axşamı xatırladır. Bir il iki aydan sonra kəbinimiz

kəsildi, toyumuz oldu. Dərülümülli bitirdikdən sonra məni Gəncəyə müəllim təyin etdilər. Sonra Bakıya qayıtdım. M.Müşfiqin və H.Cavidin məsləhəti ilə tibb institutuna daxil oldum.

-Müşfiqin fitri istədadi, gözəl təbii, yoldaşlarına münasibəti barəde fikrinizi bilmək istəyirik.

-Doğrudan da Müşfiq nadir istedad sahibi idi, dərin qavrama qabiliyyəti vardi onda. Bədəhəten seirler deyərdi. Bir dəfə başqasının yazdığı şeiri oxumaqla yanında saxlaya bilirdi. Şəh, coşğun, gülərz, zarafatçı, ürəyi saf idi. O, mixəyi gülü qoxulmaqdan, tamaşa etməkdən doymazdı. Yoldaşları ilə son dərəcə mehriban ve səmimi idi. Elə Müşfiq sözünün mənəsi da işqli, məhrübən deməkdir. Müsahibinin fikrili olduğunu görəndə mütləq səbəbini öyrənməyə çalışır, köməyinin əsirgəməzdidi. O vaxtlar C.Vurğun, R.Rza, M.Rəfili, M.Arif, M.Hüseyn, C.Cabbarlı, Əliağa Vahid, S.Rəhim, Y.V.Çəmənzəminli, A.Şaiq, tarzən Qurban Pirimova dost idi. Onlar tez-tez bize yığışar, təzə əsərlərini oxuyub müzakirə edirdilər.

-Müşfiqin Hüseyin Cavidə dostluğunun xatırlayırsınız mı? Hüseyin Cavid Müşfiq barədə demişdi: "O bir oddur, özünü yandıracaqdır".

-Əlbəttə, xatırlayıram. Hüseyin Cavidə biz Şüvələnda bağı qonşusu idik. Şairin "İblis", "Şeyx Sənan" əsərlərindən parçalar əzberləmisdik. Yadimdadır ki, şairin oğlu Ərtəogrul Şüvələn bağında özünü İblis qiyafəsinə salıb bu əsərdən parçaları xüsusi

bir neçə bülbüл getirmişdi. Nişan gecəmiz ədəbi-bədii axşamı xatırladır. Bir il iki aydan sonra kəbinimiz

kəsildi, toyumuz oldu. Dərülümülli bitirdikdən sonra məni Gəncəyə müəllim təyin etdilər. Sonra Bakıya qayıtdım. M.Müşfiqin və H.Cavidin məsləhəti ilə tibb institutuna daxil oldum.

-Müşfiqin fitri istədadi, gözəl təbii, yoldaşlarına münasibəti barəde fikrinizi bilmək istəyirik.

-Doğrudan da Müşfiq nadir istedad sahibi idi, dərin qavrama qabiliyyəti vardi onda. Bədəhəten seirler deyərdi. Bir dəfə başqasının yazdığı şeiri oxumaqla yanında saxlaya bilirdi. Şəh, coşğun, gülərz, zarafatçı, ürəyi saf idi. O, mixəyi gülü qoxulmaqdan, tamaşa etməkdən doymazdı. Yoldaşları ilə son dərəcə mehriban ve səmimi idi. Elə Müşfiq sözünün mənəsi da işqli, məhrübən deməkdir. Müsahibinin fikrili olduğunu görəndə mütləq səbəbini öyrənməyə çalışır, köməyinin əsirgəməzdidi. O vaxtlar C.Vurğun, R.Rza, M.Rəfili, M.Arif, M.Hüseyn, C.Cabbarlı, Əliağa Vahid, S.Rəhim, Y.V.Çəmənzəminli, A.Şaiq, tarzən Qurban Pirimova dost idi. Onlar tez-tez bize yığışar, təzə əsərlərini oxuyub müzakirə edirdilər.

-Müşfiqin Hüseyin Cavidə dostluğunun xatırlayırsınız mı? Hüseyin Cavid Müşfiq barədə demişdi: "O bir oddur, özünü yandıracaqdır".

-Əlbəttə, xatırlayıram. Hüseyin Cavidə biz Şüvələnda bağı qonşusu idik. Şairin "İblis", "Şeyx Sənan" əsərlərindən parçalar əzberləmisdik. Yadimdadır ki, şairin oğlu Ərtəogrul Şüvələn bağında özünü İblis qiyafəsinə salıb bu əsərdən parçaları xüsusi

bir neçə bülbüл getirmişdi. Nişan gecəmiz ədəbi-bədii axşamı xatırladır. Bir il iki aydan sonra kəbinimiz

kəsildi, toyumuz oldu. Dərülümülli bitirdikdən sonra məni Gəncəyə müəllim təyin etdilər. Sonra Bakıya qayıtdım. M.Müşfiqin və H.Cavidin məsləhəti ilə tibb institutuna daxil oldum.

-Müşfiqin fitri istədadi, gözəl təbii, yoldaşlarına münasibəti barəde fikrinizi bilmək istəyirik.

-Doğrudan da Müşfiq nadir istedad sahibi idi, dərin qavrama qabiliyyəti vardi onda. Bədəhəten seirler deyərdi. Bir dəfə başqasının yazdığı şeiri oxumaqla yanında saxlaya bilirdi. Şəh, coşğun, gülərz, zarafatçı, ürəyi saf idi. O, mixəyi gülü qoxulmaqdan, tamaşa etməkdən doymazdı. Yoldaşları ilə son dərəcə mehriban ve səmimi idi. Elə Müşfiq sözünün mənəsi da işqli, məhrübən deməkdir. Müsahibinin fikrili olduğunu görəndə mütləq səbəbini öyrənməyə çalışır, köməyinin əsirgəməzdidi. O vaxtlar C.Vurğun, R.Rza, M.Rəfili, M.Arif, M.Hüseyn, C.Cabbarlı, Əliağa Vahid, S.Rəhim, Y.V.Çəmənzəminli, A.Şaiq, tarzən Qurban Pirimova dost idi. Onlar tez-tez bize yığışar, təzə əsərlərini oxuyub müzakirə edirdilər.

-Müşfiqin Hüseyin Cavidə dostluğunun xatırlayırsınız mı? Hüseyin Cavid Müşfiq barədə demişdi: "O bir oddur, özünü yandıracaqdır".

-Əlbəttə, xatırlayıram. Hüseyin Cavidə biz Şüvələnda bağı qonşusu idik. Şairin "İblis", "Şeyx Sənan" əsərlərindən parçalar əzberləmisdik. Yadimdadır ki, şairin oğlu Ərtəogrul Şüvələn bağında özünü İblis qiyafəsinə salıb bu əsərdən parçaları xüsusi

bir neçə bülbüл getirmişdi. Nişan gecəmiz ədəbi-bədii axşamı xatırladır. Bir il iki aydan sonra kəbinimiz

kəsildi, toyumuz oldu. Dərülümülli bitirdikdən sonra məni Gəncəyə müəllim təyin etdilər. Sonra Bakıya qayıtdım. M.Müşfiqin və H.Cavidin məsləhəti ilə tibb institutuna daxil oldum.

-Müşfiqin fitri istədadi, gözəl təbii, yoldaşlarına münasibəti barəde fikrinizi bilmək istəyirik.

-Doğrudan da Müşfiq nadir istedad sahibi idi, dərin qavrama qabiliyyəti vardi onda. Bədəhəten seirler deyərdi. Bir dəfə başqasının yazdığı şeiri oxumaqla yanında saxlaya bilirdi. Şəh, coşğun, gülərz, zarafatçı, ürəyi saf idi. O, mixəyi gülü qoxulmaqdan, tamaşa etməkdən doymazdı. Yoldaşları ilə son dərəcə mehriban ve səmimi idi. Elə Müşfiq sözünün mənəsi da işqli, məhrübən deməkdir. Müsahibinin fikrili olduğunu görəndə mütləq səbəbini öyrənməyə çalışır, köməyinin əsirgəməzdidi. O vaxtlar C.Vurğun, R.Rza, M.Rəfili, M.Arif, M.Hüseyn, C.Cabbarlı, Əliağa Vahid, S.Rəhim, Y.V.Çəmənzəminli, A.Şaiq, tarzən Qurban Pirimova dost idi. Onlar tez-tez bize yığışar, təzə əsərlərini oxuyub müzakirə edirdilər.

-Müşfiqin Hüseyin Cavidə dostluğunun xatırlayırsınız mı? Hüseyin Cavid Müşfiq barədə demişdi: "O bir oddur, özünü yandıracaqdır".

-Əlbəttə, xatırlayıram. Hüseyin Cavidə biz Şüvələnda bağı qonşusu idik. Şairin "İblis", "Şeyx Sənan" əsərlərindən parçalar əzberləmisdik. Yadimdadır ki, şairin oğlu Ərtəogrul Şüvələn bağında özünü İblis qiyafəsinə salıb bu əsərdən parçaları xüsusi

bir neçə bülbüл getirmişdi. Nişan gecəmiz ədəbi-bədii axşamı xatırladır. Bir il iki aydan sonra kəbinimiz

kəsildi, toyumuz oldu. Dərülümülli bitirdikdən sonra məni Gəncəyə müəllim təyin etdilər. Sonra Bakıya qayıtdım. M.Müşfiqin və H.Cavidin məsləhəti ilə tibb institutuna daxil oldum.

-Müşfiqin fitri istədadi, gözəl təbii, yoldaşlarına münasibəti barəde fikrinizi bilmək istəyirik.

-Doğrudan da Müşfiq nadir istedad sahibi idi, dərin qavrama qabiliyyəti vardi onda. Bədəhəten seirler deyərdi. Bir dəfə başqasının yazdığı şeiri oxumaqla yanında saxlaya bilirdi. Şəh, coşğun, gülərz, zarafatçı, ürəyi saf idi. O, mixəyi gülü qoxulmaqdan, tamaşa etməkdən doymazdı. Yoldaşları ilə son dərəcə mehriban ve səmimi idi. Elə Müşfiq sözünün mənəsi da işqli, məhrübən deməkdir. Müsahibinin fikrili olduğunu görəndə mütləq səbəbini öyrənməyə çalışır, köməyinin əsirgəməzdidi. O vaxtlar C.Vurğun, R.Rza, M.Rəfili, M.Arif, M.Hüseyn, C.Cabbarlı, Əliağa Vahid, S.Rəhim, Y.V.Çəmənzəminli, A.Şaiq, tarzən Qurban Pirimova dost idi. Onlar tez-tez bize yığışar, təzə əsərlərini oxuyub müzakirə edirdilər.

-Müşfiqin Hüseyin Cavidə dostluğunun xatırlayırsınız mı? Hüseyin Cavid Müşfiq barədə demişdi: "O bir oddur, özünü yandıracaqdır".

-Əlbəttə, xatırlayıram. Hüseyin Cavidə biz Şüvələnda bağı qonşusu idik. Şairin "İblis", "Şeyx Sənan" əsərlərindən parçalar əzberləmisdik. Yadimdadır ki, şairin oğlu Ərtəogrul Şüvələn bağında özünü İblis qiyafəsinə salıb bu əsərdən parçaları xüsusi

bir neçə bülbüл getirmişdi. Nişan gecəmiz ədəbi-bədii axşamı xatırladır. Bir il iki aydan sonra kəbinimiz

kəsildi, toyumuz oldu. Dərülümülli bitirdikdən sonra məni Gəncəyə müəllim təyin etdilər. Sonra Bakıya qayıtdım. M.Müşfiqin və H.Cavidin məsləhəti ilə tibb institutuna daxil oldum.

-Müşfiqin fitri istədadi, gözəl təbii, yoldaşlarına münasibəti barəde fikrinizi bilmək istəyirik.

-Doğrudan da Müşfiq nadir istedad sahibi idi, dərin qavrama qabiliyyəti vardi onda. Bədəhəten seirler deyərdi. Bir dəfə başqasının yazdığı şeiri oxumaqla yanında saxlaya bilirdi. Şəh, coşğun, gülərz, zarafatçı, ürəyi saf idi. O, mixəyi gülü qoxulmaqdan, tamaşa etməkdən doymazdı. Yoldaşları ilə son dərəcə mehriban ve səmimi idi. Elə Müşfiq sözünün mənəsi da işqli, məhrübən deməkdir. Müsahibinin fikrili olduğunu görəndə mütləq səbəbini öyrənməyə çalışır, köməyinin əsirgəməzdidi. O vaxtlar C.Vurğun, R.Rza, M.Rəfili, M.Arif, M.Hüseyn, C.Cabbarlı, Əliağa Vahid, S.Rəhim, Y.V.Çəmənzəminli, A.Şaiq, tarzən Qurban Pirimova dost idi. Onlar tez-tez bize yığışar, təzə əsərlərini oxuyub müzakirə edirdilər.

-Müşfiqin Hüseyin Cavidə dostluğunun xatırlayırsınız mı? Hüseyin Cavid Müşfiq barədə demişdi: "O bir oddur, özünü yandıracaqdır".

-Əlbəttə, xatırlayıram. Hüseyin Cavidə biz Şüvələnda bağı qonşusu idik. Şairin "İblis", "Şeyx Sənan" əsərlərindən parçalar əzberləmisdik. Yadimdadır ki, şairin oğlu Ərtəogrul Şüvələn bağında özünü İblis qiyafəsinə salıb bu əsərdən parçaları xüsusi

bir neçə bülbüл getirmişdi. Nişan gecəmiz ədəbi-bədii axşamı xatırladır. Bir il iki aydan sonra kəbinimiz

kəsildi, toyumuz oldu. Dərülümülli bitirdikdən sonra məni Gəncəyə müəllim təyin etdilər. Sonra Bakıya qayıtdım. M.Müşfiqin və H.Cavidin məsləhəti ilə tibb institutuna daxil oldum.

-Müşfiqin fitri istədadi, gözəl təbii, yoldaşlarına münasibəti barəde fikrinizi bilmək istəyirik.

-Doğrudan da Müşfiq nadir istedad sahibi idi, dərin qavrama qabiliyyəti vardi onda. Bədəhəten seirler deyərdi. Bir dəfə başqasının yazdığı şeiri oxumaqla yanında saxlaya bilirdi. Şəh, coşğun, gülərz, zarafatçı, ürəyi saf idi. O, mixəyi gülü qoxulmaqdan, tamaşa etməkdən doymazdı. Yoldaşları ilə son dərəcə mehriban ve səmimi idi. Elə Müşfiq sözünün mənəsi da işqli, məhrübən deməkdir. Müsahibinin fikrili olduğunu görəndə mütləq səbəbini öyrənməyə çalışır, köməyinin əsirgəməzdidi. O vaxtlar C.Vurğun, R.Rza, M.Rəfili, M.Arif, M.Hüseyn, C.Cabbarlı, Əliağa Vahid, S.Rəhim, Y.V.Çəmənzəminli, A.Şaiq, tarzən Qurban Pirimova dost idi. Onlar tez-tez bize yığışar, təzə əsərlərini oxuyub müzakirə edirdilər.

-Müşfiqin Hüseyin Cavidə dostluğunun xatırlayırsınız mı? Hüseyin Cavid Müşfiq barədə demişdi: "O bir oddur, özünü yandıracaqdır".

-Əlbəttə, xatırlayıram. Hüseyin Cavidə biz Şüvələnda bağı qonşusu idik. Şairin "İblis", "Şeyx Sənan" əsərlərindən parçalar əzberləmisdik. Yadimdadır ki, şairin oğlu Ərtəogrul Şüvələn bağında özünü İblis qiyafəsinə salıb bu əsərdən parçaları xüsusi

bir neçə bülbüл getirmişdi. Nişan gecəmiz ədəbi-bədii axşamı xatırladır. Bir il iki aydan sonra kəbinimiz

kəsildi, toyumuz oldu. Dərülümülli bitirdikdən

VAQİF YUSİFLİ

YETKİNLİK

Hər bir şairin hayatı ve yaradıcılığında bir yetkinlik dövrü olur. Mən altmış yaşıni təzəcə adlayıb yedinci onilliyin ilk ilini yaşayın Faiq Balabeylinin artıq bələ bir ömür və yaradıcılıq zirvəsinə yüksəldiyini görürəm. On beş yaşında iken ilk şeirini Cəlilabad rayon qəzeti "Taxılçı"da dərc etdirən Faiq Balabəyli heç düşünməmişdi ki, vaxt gələcək, o da Azərbaycan poeziya məkanında özünəməxsus bir yerin əbədi sakını olacaq və o məkanda öz şair adını hifz edəcək.

Faiq Balabeylinin altmış yaşı tamam olan da başda Xalq şairi Sabir Rüstəmxanlı olmaqla onun yaradıcılığı haqqında məqalələr dərc olundu. Faiq Balabəyli özü bir insan kimi çox səmimidir və onun haqqında yazılın məqalələrdə səmimimiyətdən kənar heç nə yox idi.

Şair olan kəs həyatı boyu axtarışlara, özü-nü təsdiq etmək üçün yeniliklərə, təze söz demek iddiasına meyl edir və Faiq Balabəyli də belə yolun yolcusudur. Yetkinlik o zaman baş verir ki, şairi oxucular da bəyənir, ədəbi ictiyayıf də həmçinin.

Faiq Balabeylinin bu il işq üzü görmüş "Bir ovuc keədər" şeirlər kitabını bu mənada onun yaradıcılığında yetkinlik mərhələsini təsdiq edən bir poetik sənəd kimi qəbul etmək olar.

Mən Faiq Balabeylini niyə öz kitabının adını "Bir ovuc keədər" qoyub deyə heç cür qızına bilmərəm, ləvəp "Bir ovuc sevinc", ləp "Bir dərəyə keədər" qoysayıdə, yene nəsə deyə bilməzdəm. Kitabdakı bütün şeirlər Faiq Balabeylinin həyata, gözəlliklərə, yaşadığı mühitə, sevgiye, bir zaman qeynunda yaşadığı, amma heç vaxt unutmadığı kəndinə, o kəndin adamlarına, dənizdə işlədiyi illərin xatırlarına, bir də öz daxili yaştınlara həsr olunub. Amma məni onun müraciət etdiyi mövzular o qədər də maraqlandırmır, Şairin mövzularından yox, onun hər hansı mövzuda qəleme aldığı şeirdə nəzəre çarpan poetik fikrə diqqət verirəm.

"Vətən" şeiri ilə başlayıram. Bu şeiri Faiq Balabeylinin Vətən haqqında yazdığını və bundan sonra da yazacağı şeirlər üçün bir yaxşı nümunə hesab edirəm. Şeir 25 il əvvəl yazılib. Faiq bu şeirdə heç bir şablon, deyilmiş sözlərə, ifadələrə yol vermır. Onun Vətən sevgisi üzəvari sevgilərdən çox uzaqdır:

*Mən səni belə oxşadım-
üzümü hər gün sürtdiyüm
bu daş divarlar qədər,
bu yaş divarlar qədər...
Heç nəyi belə oxşamadım,
elə əzitzləmədim.*

*Heç yana boylanmadım.
bu divardan o yana,
heç boyum da çatmadı.
Divarın o üzünə
ürəyim də yatmadı...*

*Mən sənsiz belə darıxdım-
əllərimi otlarına sürtdüm,
gözümüzü meşələrinə dikdim,
kürəyimi ağaclarına söykədim,
ürəyimi Araza çəvirdim-
sənə gələn ağları, ağrıları
içimdən keçirdim.*

2016-ci ildə isə Faiq Balabəyli "Vətənə ağı" şeirini yazıb. "Elə istəyirəm ki, Sənin üçün ölümə gedəm, Buna görə yaşamaq istəyirəm"-deyir. Şuşa işğaldan azad olunan dan sonra yazılın şeir də elə bu Vətən şeirlərinin sırasındadır. "Qayası, qalası, didergin balası hərəkətdən, hikkesindən ağlayan Şəhərim, axır ki, qayıtdıq, gözlerin aydın.."! Faiq artıq ənənəvi mövzuaya çevrilən şəhidlik temasına da özünün deyimlərini qatır (şeir şairin bir dostunun bacısının dili ilə səslənir):

*Al qanıyla qara güne ağ çəkən
Sinəm üstə ələm-çarpaz dağ çəkən
Sənsiz mənəm nala çəkən, ah çəkən
Səsim tutub dağ, düzü, şəhidim
Dağ ivüqarlı, dağ qururlu şəhidim.*

Faiq Balabəyli Cəlilabadın Sabirabad kəndində dünyaya göz açıb. Mən o kəndi görmü-

şəm. Amma şair olsaydım, Faiq qədər o kəndi ürəyimin, ruhumun kəndinə çevirə bilməzdim. "Bir oğlan varydı" şeirində o, eslinde öz tərcüməyi-halının siftəsini qələmə alır: "Ağtasi fağır bir kənd kişiysi, anası dünyanın əzab çəkəni"- "Düşüb isteyin inardıvıca getdi. O, kəndə-keəsəyə sığışmamıdı.. "Kəndimizi düşündüm" şeiri isə Faiq Balabeylinin unuda bilmədiyi və onun bir ovuc yox, bir ömür kədərə çevrildiyi bir mekandır. Eyni hissi təkcə Faiq yox, mən də keçirmişəm:

*O qarlı dağların, barlı bağların
bağı kabab olur, suyu quruyur...
Tikanın, ələfin, otun, alağın,
günü göy əskidir, göyü quruyur.*

Kənd haqqında təriflər yağıdır Faiq. Kənd onun üçün xatırələr dünyasıdır. Kiçik, amma ürəyindəki böyük dünya. Her gəlisi ndə öz doğma kəndində gah doğma, gah qərib, gah da qonaq kimi dolaşan şairsənki usaqlığını, ilk gencliyini soraqlayır. "Kənddə hər terəf" şeirində yolu məzarlıqdan keçir. Görünən düşünür:

*Yolum məzarlığın yanından keçir,
hamının doğması, əzizi burda.
Kəndin qarğıçası, çirkini çöldə
Saf yeri, pak yeri, təmizi burda,
Necə də doğmadı kənddə hər terəf.*

Amma "Elə bil bu kəndin yiyəsi yoxdu!" Çünkü:

*Bu bahar ağaclar qısır qalacaq
Yarpaq açmayıacaq budaqlarında,
Yuva qurmayaçaq hacileyəklər
Solacaq çöllərde otlar, çiçəklər
Lələ bitməyəcək, güllə açmayıacaq,
Çəmənlik boyunca körpə uşaqlar
Kəpənək qovaraq ta qaçmayıacaq-
İndi kəndimizdə kəpənək yoxdu.*

Əlbəttə, kəndlə bağlı bu tipli şeirlərdə pesimist həval-ruhiyyə axtarmaq doğru olmazdı. Bunu ancaqınsanın psixoloji ovqatı ilə izah etmək olar. Her bir insan üçün bu ovqat təbiidi, cüksinən capvan ikən qoyub getdiyin, böyük şəhərdə özünü tapmaq istəyi var. Faiq də özünü tapdı o şəhərdə. Kəndə geri qayıtməq isə mümkün olmadı və o doğma yer istər-istəməz səni üzüdür, sən orda dəha gül-çiçek axtarmısan. Təbii ki, bu fikirlə razılaşmamaq da olar. Amma Faiq beldə düşüñür, ele mən də belə düşünüürəm. Amma o kənddə heç cür unuda bilməliyim insanlar olub. Vaxtile o kənd qədər sənə doğma olan Ana yaşayıb. Şair Adilə Nəzər Faiqin öz anasına hər etdiyi şeirlərdən təsirlənib, bir mənələ yazıb. Duyub onu.

*Göy də saxlayap bilmsir gözlerinin əksini
göylərə baxıram ki, orda görüm tək səni.
Qiş vaxtı toxuduğun sarı bülbül tıkməni
çəkim qəbrimin üstə, ağlarsan əsim-əsim.*

Mənəcə, Faiq Balabeylinin "analı" şeirləri heç də "anası" şeirlər kimi qarvanılmır, çünki o, anasının ölümünü yox, ölümsüzlüyünü rəsm edir.

*Ürəyimin içindəsen,
Sənin daha döyünməyən
ürəyinə qurban olum.
Təndir üstə ətri gələn
Çörəyinə qurban olum.
Torpaq bu gün nə soyuqdur,
anasızdır, - ona görə?
anasının anası ol,
ki, torpaq da ana görə...*

Mən Faiq Balabeylinin şair yaşıldılarının analara həsr etdiyi onlara şeirlərini oxumuşam. Hər birinin ana sevgisini, xüsusiələ anasızlı kədərini elə öz kədərim kimi hiss etmişəm. Amma Faiq Balabeylinin şeirləri kimi mənə tesir edən olmayıb. Mən də anasızlıq duyusunu onun şeirlərində özünüküleşdirdim. İndi hiss etdim ki:

*Sən demə, mənim ən böyük
sevgim sən imişən,-
niyə bilməmişəm?
Bu kəndi
sənə görə sevirmişəm.*

Amma ele düşünülmesin ki, Faiq Balabəyli belə nostalji hissələrin əsiridir və o, kəndi ancaq uşaqlıq və ilk gənclik illərinin unudulmaz xatırələri kimi yaşadır, belə deyil. Tabii ki, o kənddə ana mezarı var, amma o kəndin özünü də obrazı var. "Lövhə" şeirində görürəm bu obrazın təbəbəh cizgilərini. Ya da "Kəndimizin qızları" şeiri.

"Kəndimizə qayıtmağa hazırlam" deyir Faiq, çünkü kənd onun üçün yamyəşlər yarpağı kimi sola bilməz. Çünkü "arada kəndimizim üstündən uçan bulua oturmaq istəyirəm" və s.

Faiq Balabəyli həm də sevgi şairidir. O, yaşadığı hissələri, duyguları çəkinmədən diile getirir. Hiss edirsen ki, bu hissələr, duygular təbiidir, bir insanın sevgi yaştınlarıdır. Hərçənd ki, onun sevgi şeirlərində tekrar-tekrar səslenən "qayıt gel" yalvarışları, nalə, ah səslenmələri, "bu həsər nə yaman oldu" kimi dözümsüzlük sənələri... heç d effekt doğurmur. Amma hər halda, əksər sevgit şeirləri yaşılanan hissələndən doğub. Sevginin əbədiyyinə inam olsun- bu misralarda dey i l d i y i kimi:

*Sən elə bir malek ki, yanaqların çıçək ki,
Dodağım o çıçəyə qonan bir kəpənək ki,
Xəyalın göylərinde fırlanan çərpənək ki,
Fırlanır ki, fəlakədə intiqamı qalması.*

*Nə oldu, niyə belə baxışların lal oldu,
Lalələrdən rəng aldı, yanaqların al old.
Aramızda bəlkə də bir az qeylү-qal olu,
Qoy olsun, ürəklərdə təki kamı qalması.*

Çox arzulayıram ki, Faiq Balabəyli öz sevgi şeirlərini yazanda bir az Füzulini düşünsün, o şeirlərdə bənzərsiz təsbihlər, metaforalar işlətsin.

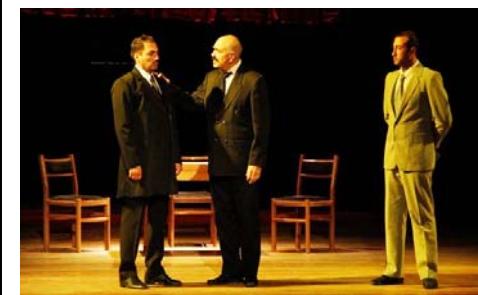
İənə onun yeni şeirlər kitabında en çok xoşa gələn "Limanlar gözləyər, gəmilər gelməz" rubrikasında topladığı şeirlər oldu. Bu şeirlər Faiq Balabeylinin poetik axtarışlarının, "ver sözə ehya ki" düşüncəsinin behəresidir. Dənizdən çox şeirlər yazıblar, indi deyəzilərlər, amma Faiqin denizdən yazdıqları tamamilə yenidir, kimsənin şeirlərindən gələn qatma-qarşıq sözlər, ifadələr, təsbihlər, metaforalar tapa bilməzin bu şeirlərdə...

*Bir aylı gecəda yatar dalğalar,
Yox olar dənizdə, batar dalğalar.
Mirvari dalğalar, qatar dalğalar
Bir zaman üzünü tutar sahile
Mənim ürəyimi alar özündən
Aparar, aparar atar sahile.*

Faiq dənizlə bağlı olan dalğalara, qağayılarav, limanlara, gəmilərə, sahillərə elə poetik mənələr verir ki, sözün düzü, özünü Faiqin yerində hiss edirən. Hiss edirsen ki, qağayılar gecələr sənən də yuxuna girer, hiss edirsen ki, "dəniz bir gözəl üzüdü" və s.

Mən Faiq Balabəyliyə bu şair ömrünün yetkinlik dönmədə yalnız birəcə sey arzulaya bilərəm-nece təbiisinsə, eləcə də qal. İnsan kimi, şair kimi...

**"Araz sahilində doğan
günəş"**

Öten əsrin çox mürekkeb ictimai-siyasi proseslərinin cərəyan etdiyi bir vaxtda qardaş Türkiyədə Cümhuriyyətin elan ediləsi, nəinki o coğrafiyada, eləcə də, türkdilli xalqların tarixində, taleyində yeni bir dövrün başlanğıcı olub. Odur ki, Cümhuriyyətin 101-ci ildönümü də geniş miqyasda, müxtəlif tədbirlərlə bayram əhvalruhiyyəsində qeyd olundu.

İldönümü günü C.Məmmədquluzadə adına Naxçıvan Dövlət Milli Dram Teatrında yəşanın qələbəlik də bu mənbədən qaynaqlanıb və teatrda müəllifi sair-dramaturq Həsənli Eyvazlı olan "Araz sahilində doğan günəş" pyesinin, teatrın baş rejissoru Mir Qabil Əkberovun quruluşunda təqdim olunması tamaşaçıların rəğbəti ilə qarşılanıb.

Qeyd edək ki, müəllifin Naxçıvan Muxtar Respublikasının 100 illik yubileyinə həsr olunan sehnə əsərində həmin dövdə ölkəmizdə, eləcə də, regionda baş verən geosiyasi hadisələr, muxtariyyətin yaradılmasında aparılan gərgin mübarizələr və qazanılan uğur tarixi faktlar işiğində eksini təpirdi.

**Tarix, mədəniyyət və
dəbdəbənin qovuşduğu
alış-veriş cənnəti olan Türkiyə**

Türkiyə alış-veriş turizmi baxımından dünənən en cəlbedici yerlərindən biridir və həm zəngin mədəni irsi, həm də müasir alış-veriş məkanları ilə qonaqlarına unudulmaz bir səfər vəd edir. İstanbulun tüsənkar Kapalıçarşısının çoxeslik tarixinə alış-veriş edərkən Nişantaşıda dünya modasını formalaşdırıb lüks markaların vitrinlərinə rast gələ bilərsiniz. Xüsusiələ ədviyyatların qoxuları arasında itəcəyiniz Ədviyyat Çarşısı və İstiqlal küçəsi həm alış-veriş üçün mükəmməl ünvanlardır. Eyni zamanda, İstanbul Hava Limanındaki nəhəng rüsumsuz ərazi səyahətdən əvvəl xoş alış-veriş imkanları təqdim edir.

Bursa ipəyi ilə məşhurdur və siz Koza Xanda toxuculuq sənətinin zərifliyini hiss edərkən, ipək şallar və ənənəvi tekstil məmulatları arasında sevdikləriniz üçün gözəl hədiyyələr tapa bilərsiniz. İzmirin Kemeralı Çarşısı tarixi və müasir həyatın iç-icə olduğu küçələri ilə ziyyarətçiləri cəlb edir. Aralıq dənizi ruhunu eks etdirən orijinal dizaynları Alacatidəki butik mağazalarda tapa bilərsiniz. Dəbdəbəli dəri məhsulları və ənənəvi xalçalar ilə həm mədəni, həm də müasir bir alış-veriş təcrübəsi təqdim edən Antalya tətil və alış-verişi bir araya getirir.

Her il yay aylarında keçirilen İstanbul Shopping Fest şəhəri alış-veriş cəmənetinə əvəlir, Qara Cümə və mövsüm sonu endirimləri ise turistlər üçün böyük imkanlar təqdim edir. Zorlu Center, İstinyePark və Forum AVM kimi ticaret mərkəzləri tekçə mağazalarla ilə deyil, dünya mətbəxləri və konsert tədbirləri ilə də ziyyarətçiləri sevindirir. Türkiye-dən çıxarkən Tax-Free xidməti sayesində alış-verişiñizde 18%-ə qədər vergi geri qaytarılaq alış-verişiñizi dəha sərfəli edə bilərsiniz. Türkiye-də alış-verişin digər cəlbedici tərəfi de elektron ticarətin inkişafıdır. Trendyol və Hepsiburada kimi onlayn platformalar birbaşa otellərə çatdırmaqla alış-veriş prosesini rahat edir. Nəqliyyat problemi yaşamasdan tətilinizdə bəyəndiyiniz məhsulu sifariş edə, dönləş yolda səyahətinizi yalnız xoş xatırələrlə təmamlaya bilərsiniz. Hər gusəsinin tarix, sənət və alış-verişlə bezədildiyi Türkiye hər zövqə və bündəyə xitab edən bir məkan olaraq alış-veriş həvəskarlarını gözləyir. Ənənəvi bazarlarda mədəni səyahətə çıxməq və ya lüks mağazalarda dünya modasının nəbzini tutmaq istəyirsiniz, Türkiye məhz sizin üçündür! Unudulmaz xatırələr, unikal hədiyyələrlə dolu bir alış-veriş təcrübəsi yaşamaq üçün Türkiye-dən dəvətlisiniz.

Müzəffər Ali Baş Komandanın rəhbərliyi ilə 44 günlük "Vətən Müharibəsi"ndə qazanılmış tarixi qələbə, Ermənistən tərəfindən töredilmiş sülh və insanlıq əleyhinə cinayətlər, habelə mühəribə cinayətləri ilə bağlı həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması

Nº 41 (2415) 1 noyabr 2024-cü il

Kim nə deyir-desin, bir onu bilirik ki, dünyanın ən qəhrəman oğulları Azərbaycanda doğulub və boyabaşa çatıb. Cənki tarixən oğullarımız Vətənin ən ağır günündə sinəsini irəli verərək yağı düşmənlə döyüşüb və onlara diz çökdürüb. Bu, insanından hünər, qəhrəmanlıq, mərdlik tələb edir. Elə ölkələr var ki, əhalisi çox olsa da, amma Vətənin ağır günündə döyüşən oğulları az olub. Ona görə də bax, həmin ölkələri ya-dəllilər işğal edib və uzun müddət orda lövbər salıblar.

Azərbaycanın tarixini vərəqləsək görərik ki, ən qədim

mizi bu müsibətdən xilas etmek üçün çox düzgün çıxış yolu tapdı. Cənki ermənilər nə az-ne çox, düz 30 il 20 faiz ərazimizi işğal altında saxlamışdır. Və düşünürdülər ki, hələ bir 30 il də bu proses davam edəcək, Qarabağ problemi dondurulacaq və bununla da onlar işğal etdikləri ərazilərimizin sərvətini, vari-ni-dövlətini daşımaqdə davam edəcəklər.

Amma hər şeyin bir sonu olduğu kimi, bu işğalin da bir sonu vardı. Bu son 2020-ci il sentyabrın 27-də başladı. Ali Baş Komandan, prezident İlham Əliyevin əmri ilə Azərbaycan ordusu əks hücumu keçdi. Bir neçə günün içində

DÜNYANIN ƏN QƏHRƏMAN OĞULLARI

keçmişimizdə belə döyüşən oğullarımız düşmənin heç bir hücumundan, hədəsindən, qorxusundan və müxtəlif hərbə-zorbasından çəkinmeyib-lər. Ən azından ona görə ki, ığid oğullarımız düşmənlə necə davranışımızı, döyüş-meyimizi çox yaxşı bili-blər.

Füzulinin və Cəbrayılin işğal altında olan yaşayış məntəqə-ləri, kəndləri azad olundu. Bu heç də asanlıqla eldə olunmadı. Cənki hər kənd, hər qə-səbə, hər şəhər uğrunda Azərbaycan əsgəri aslan kimi döyüşür və qan tökürdü. Azərbaycan əsgəri 44 günlük

dayanmış yüzlərlə insan ya sıqaret atır, ya su atır, ya da müxtəlif geyimlər verirdilər. Əsgərlərin buna ehtiyacı yox idi, bu xalqın onlara olan böyük sevgisi, birliyi idi. Bu birliyi isə Ali Baş Komandan, Cənab prezident İlham Əliyev yaratmışdı.

Cənki savaşın başladığı ilk gündən xalqımız bir yumruq kimi cənab prezidentin və Azərbaycan ordusunun ətrafında birləşmişdi.

Bu yumruq adı yumruq de-yildi, bu yumruq "Dəmir yumruq" idi. O "Dəmir yumruq" kiçox yox, bir həftənin içinde Füzulinin və Cəbrayılin onlar-la kəndi işğaldan azad edildi.

Təbii ki, cəbhədəki uğurlarımız Azerbaycan xalqını, Azərbaycan əsgərini daha da ruhlandırdı.

Artıq Cəbrayıllı şəhəri işğaldan azad olundu. Bir müd-dətdən sonra Hadrut işğaldan azad olundu. Hadrutdan sonra Füzuli şəhəri və onun ətraf kəndləri erməni işğalından təmizləndi.

Orдумuz sürətlə Qubadlı və Zəngilan istiqamətində irəliləyirdi. Bu hücumda xüsusi təyinatlılarımız, eləcə də aviasiyamız daha möhtəşəm döyüşürdü. Aydınldır ki, Qubadlinin və Zəngilanın işğaldan azad olunması Laçın dəhlizinin ələ keçirilməsinə imkan verirdi. Laçın dəhlizinin ələ keçirilməsi o demək idi ki, artıq ermənilərin bütün

Ele bildiklərinə görə də ən ağır döyüşlərdə düşmənin dizini yere atıblar və onu məhv ediblər.

Dünyaya səs salan ikinci Qarabağ savaşı bir daha göstərdi ki, doğrudan da azərbaycanlılar döyüşməyi bacarırlar. Özü də kişi kimi döyüşürsərlər, yeni döyüş meydانında mülki əhaliyə, qadına, uşağa bir gülə belə atmırlar. Bunu tarix bir daha 44 günlük Qarabağ savaşında göstərdi. Tarix göstərdi ki, Azərbaycan ordusu və Ali Baş Komandan, prezident İlham Əliyev xalqı-

ikinci Qarabağ savaşında ölməyə getməmişdi, torpaqlarımızı azad etməyə və düşmənlərimizi məhv etməyə getmişdi.

Sentyabrın 30-da mən də həmin dövrə Füzulidəydim. Azərbaycan Ordusunun əsgərləri kalon şəklində üzü Horadız şəhəri istiqamətində hərəkət edirdi. Hərbi maşınlarda isə əsgərlərimiz vardi. Təbii ki, bu əsgərlərin çohrəsində, üzündə bir döyüşkənlilik və qəhrəmanlıq hiss olunurdu. Onları aparan hərbi maşınlara yolun kənarında

nəfəsliyi və yolu kəsilirdi. Onlara Ermənistandan gələn köməyin qarşısı tamamilə alındı. İldirim süretli hücumumuz erməni əsgərlərini və zabitlərini tamamilə çat-ças-baş salmışdı. Hətta bir erməni generalı deyir ki, mən Qubadlı istiqamətində olarkən xidməti maşınınmdan və döyüş texnikasından istifadə etmədim. Təcili Tibbi Yardım maşınınına minib döyüş mövqeyimi tərk etdim. Bilirdim ki, azərbaycanlılar Təcili Tibbi Yardım maşınlarına və mülki əhaliyə atəş açımlılar. Bu, erməni generalının dediyi fikirlərdir.

Bir daha ikinci Qarabağ savaşı göstərdi ki, ordumuz mülki əhaliyə qarşı heç bir silah tətbiq etməyib. Amma erməni faşistləri Kəlbəcərdə, Xocalıda, Qubadlıda, Zəngilanda mülki əhali həmin yerləri tərk edərkən ağına-bozuna baxmadan insanları güllə-baran elədilər. Hətta qadınlara, qocalara, uşaqlara belə rəhmləri gəlmədi. Bütün bunlar onların iç üzünü, əxlaqını, bir sözle erməniliyini üzə çıxardı.

Noyabrın 8-də isə Şuşanın işğaldan azad olunması erməni ordusunun və rəhbərliyinin belini qırdı. Və onlar məcbur olub noyabrın 10-da

üçtərəfli Bəyannaməyə təslim olmaq haqqında imza atdlar.

Tarix bir daha göstərdi ki, ermənilər heç vaxt öz qüvvələri ilə döyüsmək gücünə malik deyillər. Cənki onlar həmişə öz havadarlarına sığıniblar və güveniblər. Və günlərin bir gündə də o havadarlar ermənilərin arxasından çeki-ləndən sonra, bax, belecə dizlərini yerə qoyub təslim olurlar.

44 günlük ikinci Qarabağ savaşı bir daha Azərbaycan ordusunun möhtəşəmliyini, qüdrətini və gücünü göstərdi. Dünyanın heç bir ordusu hər hansı bir hərbi əməliyyat və döyüş aparar-kən bizim ordu kimi yüksək peşəkarlıq göstərməyib. Bu peşəkarlıq da ondan ibarətdir ki, düşmənin yerləşdiyi yaşayış məntəqələrində ya-sayan mülki əhaliyə heç bir zərba endirilməyib. Üstəlik də Şuşanın azad olunması onu göstərdi ki, dünya tarixində qeyri-adi bir unikal əməliyyat həyata keçirildi. Bu əməliyyatın taktikası və təcrübəsi bu gün də bir çox ölkələr tərəfindən öyrənilir. Cənki 44 günlük ikinci Qarabağ savaşı möhtəşəm bir döyüş idi!

EMİL FAİQOĞLU

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
MEDİANIN İNKİŞAFI AGENTLİYİNİN MƏLİYYƏ YARDIMI İLƏ

ƏDALƏT • 1 noyabr 2024-cü il

Yazıcı-publisist Vahid Qazi ziyanı camesini etrafına toplamıştı. Adalet.az xəbər verir ki, V. Qazi növbəti kitabı - "İtmiş yaddaşın şifrəsi: İncəsənət, mədəniyyət, ədəbiyyat səhbətləri"ni oxucularına təqdim etədi.

"Əjdaha" neşriyatinin çap etdiyi "İtmiş yaddaşın şifrəsi: İncəsənət, mədəniyyət, ədəbiyyat səhbətləri" adlı kitabıñ görüs-təqdimati "Misra Book Kafə"də baş tutdu. Olduqca səmimi və maraqlı ortamda keçən tədbirin aparıcısı yazıçı, şair, publisist Aqşin Yenisey idi.

Əməkdar jurnalist, yazıçı-publisist, pedaqoqika üzrə felsefə doktoru Zemfiра Məhərrəmli, Filologiya üzrə felsefə doktoru Pərvanə Məmmədli Əməkdar Mədəniyyət İşçisi, "525-ci qəzet"ın baş redaktoru Rəşad Məcid, yazıçı, publisist, "Yazı" dərgisinin baş redaktoru Azad Qaradərli, eməkdar jurnalist Yusif Rzayev, Novator.az saytının rəhbəri

rəqələdim: Təsadüfə baxın, gözümə ilk dəyen "Şuşadan yaza bilmək" məqaləsi oldu. Başımı kitaba eyib, digər yazıları da gözdən keçirdim. Kitaba toplanmış 269 səhifənin demək olar ki, nedən bəhs etməsində asılı olmayaraq yene gəlib, Azərbaycanda, Qarabağda bitirdi.

Xüsusən, "Xaçaturyanın döyüş süütası" müəllif qədər məni də təessüfləndirdi. Erməni bəstəkarın Azərbaycan xalq mahnılarını öz musiqi əsərlərinə köçürərək erməni incəsəneti kimi təqdim etməsi bir təessüf doğursa da

Şopenin 200 il əvvəl yazdığını vals üzə çıxdı

Polyak bəstəkarı

Yuzef Elsnerin "musiqi dühəsi" kimi dəyərləndirdiyi, dünya şöhrətli polyak bəstəkarı, klassik musiqi bəstəkarı, fortepiano üçün çoxsaylı qiymətli əsərlərin müəllifi, pianoçu Friderik Şopenle bağlı yeni xəbər musiqisəvərləri sevindirib. Adalet.az xəbər verir ki, Nyu-Yorkda virtuozi pianoçu, məşhur Şopenin 200 il əvvəl yazılmış, əvvəller məlum olma-yanı valsı tapılıb.

Polşa bəstəkarı Frederik Şopenin əvvəller məlum olmayan musiqi əsəri Nyu Yorkdakı Morqan Elmi və Tədqiqat Kütüphanə-Muzeyində aşkar edilib. Valsın təxminən 200 il əvvəl yazıldığı deyilir.

New York Times xəberinə görə, Frederik Şopenin imzaladığı vals qurumun koordinatöründən biri tərəfindən aşkar edilib.

Robinson McClellan qəzətə bildirib ki, əvvəlcə əserin həqiqətən Şopenin olub-olmadığını əmin deyildi. Pensilvaniya Universitetində bir Şopenşunas alimlə məsləhətləşdi.

Nəhayət, mürekkebi və kağızın yaşıını öyrəndikdən sonra partituranın həqiqətən de Şopenin əsəri olduğunu təsdiqləndi. Muzey onun 1830-1835-ci illər arasında, Şopenin 20-25 yaşları arasında yazıldığını düşündür.

Qeyd edək ki, Frederik Frantsişek Şopen 1810-cu il fevralın 22-də (b. m. martın 1-də) Varşava yaxınlığında anadan olub. Musiqiçi ailəsində dünyaya gelən Şopen uşaqlıdan musiqinin əhatəsində olub və artıq 5 yaşında o, sadə əsərləri pianoda ifa etməyə başlayır. Tezliklə onun müəllimi tənmiş musiqiçi V. Jivniy olur və o, öz şagirdinə klassiklərin əsərlərini öyrətməyə başlayır. Şopen, böyük uğurla Ali Müsiqi məktəbini qurtarır. Təhsil illərində o, bir çox fortepiano əsərlərini yazar. Bu zaman o, həm də Polşanın ən uğurlu pianoçusu kimi tanınır.

Əntiqə Rəşid

Elnarə Abdullayeva: "Qatıq satmağımdan utanmiram"

Əməkdar artist Elnarə Abdullayeva müğənnilik peşəsi ilə kifayətlənmədiyini söyləyib.

Adalet.az xəbər verir ki, o, bir zamanlar ağarti məhsulları satdığını etiraf edib:

"Mən heç bir işdə çalışmayı özümə eyib bilmirəm. Əger o iş menim şəxsiyyətimi aşağılaşdırırsa, o işdən niye utanım? O vaxt Alatava qəsəbəsində qalırdıq. Qardaşım da rayonda yaşayırdı. Kənddən ağarti məhsulları gətirirdi. Mən də onları məhləmizdə satırdım. Qurban olum o süd-qatıqın bərəkətinə. Qatıq satmağımdan utanmiram. Hətə onu da deyim ki, bu işə məşğul olanda kifayət qədər tanınırdım. Ancaq bundan çəkinmirdim".

Sevil Sevinc bacılarının biznesi var?...

Uzun zamandır efirlərdə görünməyən Sevil- Sevinc bacıları sükütu pozub.

Adalet.az xəbər verir ki, onlar "Qonaq canlı" verilişində qonaq olublar. Sahib olduğuları her şeyi hər kəsden gizlətməyə çalışan bacıların sırrını stilist Anar Ağakışiyev açıb.

Bələ ki, ekizlər "Biznesimiz yoxdur, amma reklam işlərimiz var. Ordan qazancımız olur" söyləyəndən sonra, stilist, "Bir geyim mağazaları da var. Sadəcə heç kəsə demirlər. Bəs nər pandemiyanı necə örtürdү" deyib.

Qızlar isə stilistin sözüne cavab vermeyib, sadəcə gülüb-lər".

Əntiqə

Tahirə Cəlilova və rəfiqəleri Ruqiyə xanıma anası Eliza xanımın

vəfatından kədərləndiklərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verirlər.

Təsisçi və baş məsləhətçi: Aqıl ABBAS

Baş redaktor:

İradə TUNCAY

Qəzet "Ədalət" qəzetinin bilgisayar mərkəzində yığılıb sahifələnmiş və "Son dakika" MMC Nəşriyyatında ofset üsulu ilə çap edilmişdir.

Müəlliflərin mövqeyi ilə redaksiyanın mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

KAPİTAL Bankın 1 sayılı Nəsimi rayon filialı.

kod: 200112 h/h

Müxbir hesab: 0137010001994

S.W.I.F.T. Bik: AIBAZ 2xhesab N:

3807001941100451111 VOEN: 1300456161

İndeks: 0107 Qeydiyyat nömrəsi 100

Ünvan: Bakı AZ 1073 Mətbuat prospekti, 529-cu mahalla, "AZƏRBAYCAN" nəşriyyatı, 6-cı mərtəbə.

Telefon: 538-05-50, 538-51-31, 534-55-98 Faks: 539-80-26

adaletqezeti@rambler.ru

adaletqezeti@mail.ru, adaletqezeti@box.az

Tiraj: 1500

Sifariş: 203

Çapa imzalanmışdır:

31.10.2024

16 ƏDALƏT •

1 noyabr 2024-cü il